

5000

**การใช้นิทานภาพโปร่งใสพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหา
ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านสบป่าด อำเภอมะเมาะ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 1**

นางปราณีรัตน์ พยัคฆบุตร

**การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช**

พ.ศ. 2551

**The Use of Pictured Stories Transparencies To Develop Problem Solving
Abilities of Preschool Children at Ban Sobpad School, Amphur Maemoh
in Lampang Educational Service Area Zone 1**

Mrs. Prancerut Payakaboot

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Curriculum and Instruction**

School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

2008

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การใช้นิทานภาพโปร่งใสในการพัฒนาความสามารถการคิด
แก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านสบป่าด อำเภอมะเมาะ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 1

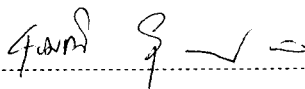
ชื่อและนามสกุล นางปราณีรัตน์ พย์คมบุตร

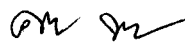
แขนงวิชา หลักสูตรและการสอน

สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์อารมณี สุวรรณपाल

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระได้ให้ความเห็นชอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ
ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์อารมณี สุวรรณपाल)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ศรีสมร พุ่มสะอาด)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ อนุมัติให้รับการศึกษา
ค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์
วันที่ 26 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2552

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การใช้นิทานภาพโปร่งใสพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหา
 ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านสบป่าด อำเภอแม่เมาะ
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 1

ผู้ศึกษา นางปราณีรัตน์ พัคฆบุตร **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน)
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ อารมย์ สุวรรณपाल **ปีที่จบการศึกษา** 2551

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็ก
 ปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใส

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เด็กปฐมวัยชาย – หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน
 19 คน ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนบ้านสบป่าด สังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 1 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
 ครั้งนี้ได้แก่นิทานภาพโปร่งใส แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยการใช้นิทานภาพ
 โปร่งใส และแบบทดสอบวัดความสามารถการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการ
 วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นกว่าก่อนการจัด
 กิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ การคิดแก้ปัญหา การใช้นิทาน นิทานภาพโปร่งใส เด็กปฐมวัย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะความกรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์อรรถมณี สุวรรณपाल ประธานกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิดและการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดีมาโดยตลอดในการทำ การศึกษาค้นคว้า อิสระจนสำเร็จล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ศรีสมร พุ่มสะอาด กรรมการในการสอบการศึกษาค้นคว้า อิสระ ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์พิมพ์ใจ นิสาวพัฒนานันท์, อาจารย์สุมิตรา ชาดานันท์ และ อาจารย์สมคิด วงศ์ษา ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำเครื่องมือที่ใช้ในการทำงานวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารโรงเรียน และคณะครู และขอบคุณเด็กนักเรียนอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านสบป่าด ที่ได้ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการวิจัยเป็นอย่างดี

ความสำเร็จใด ๆ ในการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขา วิชา ศึกษาศาสตร์ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การอบรมสั่งสอน ถ่ายทอดความรู้และให้ประสบการณ์ที่ดีมีคุณค่าต่อ ผู้วิจัยอย่างยิ่ง ขอขอบคุณคุณแม่บัวเวียน ศรีวรกุล และขอบคุณบุคคลในครอบครัว

สอ.สายัณห์ พัยคณบุตร และอาจารย์วัลย์พร พัยคณบุตร บุคคลใกล้ชิด เพื่อนพี่น้องบัณฑิตศึกษา ปริญญาโทและอีกหลายท่านที่ช่วยเหลือสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้เสมอมา จนทำให้การศึกษาค้นคว้า อิสระนี้สำเร็จได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดามารดา ปู่ย่าตายาย ที่ได้อบรมเลี้ยงดูให้ความรักความอบอุ่น และพระคุณคณาจารย์ทุกท่านทั้ง ในอดีตและปัจจุบัน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้ประสบการณ์ที่ดีมี คุณค่ายิ่ง

ปราณีรัตน์ พัยคณบุตร

พฤษภาคม 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
สมมติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย	8
ความหมายของนิทาน	8
ความสำคัญและคุณค่าของนิทาน	9
ประเภทของนิทาน	15
หลักการเลือกนิทานสำหรับเด็กปฐมวัย	16
การเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัย	19
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่านิทาน	21
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพโปรงใส	25
ความหมายและความสำคัญของภาพโปรงใส	25
ประเภทของภาพโปรงใส	26
ประโยชน์และคุณค่าของภาพโปรงใส	27
วิธีการผลิตภาพโปรงใส	28
เทคนิคการนำเสนอโดยใช้แผ่นภาพโปรงใสแบบเคลื่อนไหว	30
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพโปรงใส	31
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดแก้ปัญหา	31
ความหมายของการคิดแก้ปัญหา	31
ความสำคัญของการคิดแก้ปัญหา	33
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดแก้ปัญหา	35

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ประเภทและลักษณะของการคิดแก้ปัญหา.....	41
องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการคิดแก้ปัญหา.....	47
วิธีการและลำดับขั้นตอนในการคิดแก้ปัญหา.....	50
กลยุทธ์ในการใช้คำถามของครู.....	52
เครื่องมือวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย.....	55
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดแก้ปัญหา.....	56
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	56
งานวิจัยในประเทศ.....	57
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	60
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	60
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	61
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง.....	61
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการทดลอง.....	61
การสร้างและพัฒนาคุณภาพของเครื่องมือ.....	61
การสร้างและพัฒนาคุณภาพนิทานภาพโปร่งใส.....	61
การสร้างและพัฒนาคุณภาพแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เล่านิทาน ภาพโปร่งใส.....	63
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	63
แบบแผนการทดลอง.....	65
การดำเนินการใช้นิทานภาพโปร่งใสและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	74
สรุปผลการวิจัย.....	74
อภิปรายผล.....	76
ข้อเสนอแนะ.....	81

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ข้อเสนอแนะทั่วไป	81
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย	81
บรรณานุกรม	83
ภาคผนวก	93
ก ราชานามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ	94
ข คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมเล่นิทานภาพโปร่งใส แผนการจัดกิจกรรมเล่นิทานภาพโปร่งใส ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมเล่นิทานภาพโปร่งใส	96
ค คู่มือดำเนินการทดสอบแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ของเด็กปฐมวัยของเด็กปฐมวัย (อายุ 5 – 6 ปี) แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาตนเองของเด็กปฐมวัย แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ของเด็กปฐมวัย	129
ง ตารางแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ, ค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกรายข้อแบบทดสอบ	144
จ ภาพกิจกรรมการเล่นิทานภาพโปร่งใส	147
ประวัติผู้ศึกษา	150

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 แบบแผนการทดลอง.....	65
ตารางที่ 3.2 วันเวลาและกิจกรรมเล่นนิทาน โดยใช้ภาพโปร่งใส.....	66
ตารางที่ 4.1 ค่าสถิติพื้นฐานของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเล่นนิทานภาพโปร่งใส.....	72
ตารางที่ 4.2 การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัด กิจกรรมเล่นนิทานภาพโปร่งใส.....	73

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพของสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และด้านเทคโนโลยี การสื่อสารข้อมูลรุดหน้าไปมากสามารถย่อโลกให้เข้ามาใกล้เป็นโลกยุคโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นไปทั่วซึ่งเป็นไปตามกฎของการเปลี่ยนแปลง ไม่ได้เป็นไปตามธรรมชาติที่เคยเป็นทุกสิ่งทุกอย่างเกิดขึ้นจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ และยังมีวันที่ยังมีการคิดค้นเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งใหม่เพิ่มมากมายยิ่งขึ้น ทำให้มนุษย์เราประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตและการปรับตัว เพื่อให้สามารถเผชิญกับความท้าทายของกระแสโลกและภาวะวิกฤตต่าง ๆ มนุษย์จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้สามารถเติบโตและเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ซึ่งต้องเริ่มตั้งแต่เด็กแรกเกิด โดยการปลูกฝังให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการรับรู้เรียนรู้มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ กลั่นกรองข้อมูล เลือกใช้และนำมาใช้ในสถานการณ์ที่ตนต้องการได้อย่างเหมาะสม การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลง โดยให้โอกาสในการเรียนรู้ด้วยการเตรียมความพร้อมให้เด็กปฐมวัยสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้น เด็กต้องอาศัยความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเพราะความสามารถดังกล่าวจะช่วยให้การดำเนินชีวิตการทำงานมีประสิทธิภาพเป็นจุดเริ่มต้นให้คนแสดงออกในสิ่งที่ดีงาม ก่อเกิดประโยชน์ สร้างสรรค์สังคมและสามารถฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ได้ (บุญสุพร เท็งทา 2544: 1)

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาคนให้เป็นผู้มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาในชีวิตมีการปรับตัวได้ดี มีวิธีคิดที่เป็นระบบที่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดกับวิถีชีวิตและสิ่งต่างๆ ได้เป็นอย่างดีจึงมีความจำเป็นที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (กระทรวง ศึกษาธิการ 2546) ซึ่งกำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ข้อที่ 10 ไว้ว่า ให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย (กรมวิชาการ 2546) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดในหมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 (2) ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542: 23-24) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 มุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียน

มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในจุดมุ่งหมายข้อที่ 2 คือมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักคิด ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างรอบคอบ มีเหตุผลมีความรู้อันเป็นสากลรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการต่าง ๆ มีความสามารถในการสื่อสาร การจัดการและใช้เทคโนโลยีที่จำเป็น การปลูกสร้างคุณลักษณะของความเป็นนักคิดซึ่งจำเป็นต้องทำแต่เยาว์วัย เพื่อให้เป็นคนกล้าคิด กล้าทำ คิดเป็นระบบรู้จักใช้จินตนาการ รู้จักตั้งคำถามขอค้นหาคำตอบและมีความมุ่งมั่นในการพิชิตเป้าหมายให้สำเร็จ (อภิสิทธิ์ กัมพลาวลี อ้างถึงใน อารี พันธุ์มณี 2545: คำนำ) สอดคล้องกับแนวปฏิรูปการศึกษา 2539 - 2550 ที่กำหนดนโยบายมุ่งสร้างให้เด็กแต่ละบุคคลที่ผ่านการศึกษามีคุณลักษณะพื้นฐานสำคัญ คือ มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหาและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ 2539: 1) นักเรียนที่จะบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรต้องเป็นผู้มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย โดยมีเด็กปฐมวัยเป็นพื้นฐานของการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสู่ระดับที่สูงขึ้นต่อไป

การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการศึกษา โดยจุดเน้นก็คือสอนเด็กให้คิดเป็น (ฉันทนา ภาคบงกช อ้างถึงใน บรรพต พรประเสริฐ 2525: 72) ได้ เสนอความคิดเห็นว่าการคิดแก้ปัญหาเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดของการสอนให้เด็กปฐมวัยคิด การจะส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีทักษะถึงขั้นนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้นั้นไม่ใช่สิ่งที่ทำได้ง่าย ๆ โดยทั่วไป การสอนมักมุ่งการฝึกฝนทักษะการคิด การทำแบบฝึกหัด การแสดงความคิดเห็นซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีประโยชน์ในการเสริมสร้างความคิดอย่างมาก แต่พบว่าการประเมินผลการเรียนมุ่งที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่าการนำความรู้ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ไปใช้ในชีวิตประจำวันและจากผลการวิจัยของ นุดอนงค์ ทัดบัวจำ (2540: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย พบว่าครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการคิด แก้ปัญหาและไม่เปิดโอกาสให้เด็กคิดแก้ปัญหา สภาพปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้เด็กขาดทักษะการคิด การแก้ปัญหาซึ่งจะส่งผลต่อพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กต่อไป จึงควรมีการนำหลักที่ช่วยส่งเสริมการคิดและเสนอแนะแนวทางในการสอนสำหรับครูมากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับสถาบันพัฒนาทรัพยากรทางการศึกษา (2546: 40) ที่ว่าความสามารถการคิดแก้ปัญหาสามารถฝึกฝนได้ด้วยกิจกรรมและประสบการณ์ เพราะเด็กปฐมวัยเป็นวัยแห่งการวางรากฐานพัฒนาการทุกด้านที่สำคัญคือพัฒนาการด้านสติปัญญา ในวัยนี้สติปัญญาของเด็กสามารถพัฒนาได้รวดเร็วที่สุดดังนั้นผู้มีหน้าที่ให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กจึงมีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือกระทำเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว ตำรวจ เล่น สังกะสี สืบค้น ทดลองคิดแก้ปัญหาด้วยตนเองและควรเป็นกิจกรรมที่เด็กสนใจ

ในการพัฒนาการคิดนั้นมีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนวคิดไว้หลากหลายรูปแบบ

อาทิ เช่น การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การคิดวิจารณ์ญาณ การคิดตัดสินใจและการคิดแก้ปัญหา (ทีศนา แชมมณี 2544: 103-112) นิทานเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เด็กชอบเพราะนิทานให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลินและยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะความคิดและจินตนาการ นิทานยังมีคุณค่าในการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็ก ให้เกิดความพยายามในการทำงาน และการแก้ปัญหาต่างๆ จนบรรลุผลสำเร็จ (สุขุม ประพัฒน์ทอง อ้างถึงใน จงลักษณ์ ช่างปลื้ม 2541: 3) ใช้ นิทานเป็นสื่อสำคัญในการช่วยให้เด็กปฐมวัยได้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน นิทานให้ความสนุกสนานเป็นที่ชื่นชอบของเด็กปฐมวัยนิทานบางเรื่องที่เล่าสืบเนื่องต่อกันมาเป็นทอด ๆ จนกระทั่งถึงปัจจุบันเนื้อเรื่องของนิทานที่นำมาเล่านั้นเหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็กปฐมวัย เมื่อเด็กได้ฟังนิทานทำให้เกิดการเรียนรู้ นิทานสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นควรสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมเพื่อการปลูกฝังให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดีงาม นอกจากนี้นิทานยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ ความใกล้ชิดผูกพันระหว่างผู้เล่ากับเด็ก ทำให้ผู้เล่าเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของเด็ก ขณะที่ฟังนิทาน เด็กจะคิดจินตนาการเข้าใจซึมซับรับรู้แยกแยะในสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง(สำนักงานคณะกรรมการ การ ประถมศึกษาแห่งชาติ 2541: 137) เกิดการเรียนรู้และเกิดการพัฒนาทุกด้านช่วยในการเสริมสร้าง บุคลิกภาพ ทักษะคิด พฤติกรรมและสิ่งสำคัญคือนิทานจะช่วยให้เด็กได้รับรู้ความคิดก่อให้เกิดปัญญา คือเป็นคนคิดเป็นและสามารถสื่อความหมายได้ เพื่อส่งเสริมความสามารถคิดแก้ปัญหาโดยพิจารณา เนื้อหาในนิทานที่มีคุณค่าและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการจัดประสบการณ์แก่เด็ก (บรรพต พรประเสริฐ 2535: 73) สอดคล้องกับ คันสนีย์ ฉัตรอุปต์ (2545: 168-169) ที่กล่าวว่านิทาน หลาย ๆ เรื่อง ซ้ำแล้วซ้ำอีกจะเป็นการสร้างเครือข่ายเส้นใยประสาทให้เพิ่มมากขึ้นอยู่คงที่และทำงาน มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กในอนาคต โดยเฉพาะในเรื่องของการสร้างความคิด จินตนาการ ความสนใจและความตั้งใจในการเรียนรู้ ดังคำกล่าวที่ อัลเบิร์ต ไอสไตน์ (อ้างถึงใน คันสนีย์ ฉัตรอุปต์ 2545: 168) ได้กล่าวไว้ว่า “ถ้าต้องการให้เด็กฉลาดก็ต้องเล่านิทานให้เด็กฟังแต่ ถ้าต้องการให้ฉลาดมากยิ่งขึ้นก็ต้องเล่านิทานหลายๆ หลายๆ เรื่อง” และการเล่านิทานจากหนังสือดี ๆ จะช่วยให้เด็กเพลิดเพลิน เสริมสร้างปัญญา อารมณ์ ส่งเสริมจินตนาการทำให้เด็กเรียนรู้และคล้อย ตามสาระในนิทาน โดยไม่ต้องว่าต้องเรียนต้องเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กจึงได้รับประโยชน์จากนิทาน ได้ เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก เพราะเด็กรักนิทานชอบฟังชอบอ่านนิทาน เป็นการปลูกฝังให้เด็กชอบหนังสือสอดคล้องกับ ฮารี พันธุ์มณี (2546: 121) กล่าวถึงการเล่านิทาน หรือการเล่าเรื่องว่ามีประโยชน์และคุณค่าต่อเด็กเป็นอย่างมาก การที่ครูหรือผู้ใหญ่ใกล้ชิดเด็กโดยการ เล่านิทานหรือเล่าเรื่องราวต่าง ๆ จะเป็นเครื่องช่วยให้เข้าใจเด็กได้ดียิ่งขึ้น ทั้งยังมีคุณประโยชน์ในการ เสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้กับเด็กหลายประการ เพราะในระหว่างการเล่าเรื่องให้เด็กฟังนั้นอาจ จะมีการสนทนาโต้ตอบ อภิปราย ชักถาม แสดงข้อคิดเห็นและแสดงท่าทางประกอบเรื่องราวด้วย ปรินดา ปัญญาจันทร์ (2539: 222) กล่าวว่าในปัจจุบันเหตุการณ์ร้าย ๆ เกิดขึ้นมากมายอันตรายที่เกิดขึ้น

รอบตัวนั้น คิดว่าในสมัยก่อนก็คงมีเหมือนกันแต่สมัยก่อนไม่มีสื่อที่กระจายข่าวให้เป็นที่รับรู้ ฉะนั้นคนสมัยก่อนจึงใช้วิธีเตือนภัยแก่เด็ก ๆ โดยใช้นิทานเป็นเครื่องมือเพราะนิทานเป็นเรื่องราวของ ตัวละครที่ถูกกระทำและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเรื่องของนิทานเท่านั้น เด็ก ๆ ที่ได้ฟังนิทานจะไม่ ถึงกับตกใจมากมายนักเพียงแต่เป็นเหตุการณ์จำลองที่คอยเป็นเครื่องเตือนใจ และเด็กสามารถนำเอา เหตุการณ์ตัวอย่างไปปรับประยุกต์ใช้หรือคิดหาทางแก้ไขหากมีเหตุการณ์เกิดขึ้น และยังได้กล่าวอีก ว่านิทานให้ทั้งความรัก ความอบอุ่นและข้อเตือนใจที่ดีสำหรับเด็ก (วรนาท รักสกุลไทย และ จิตราภรณ์ เตมียกุล อ้างถึงใน ปรีดา ปัญญาจันทร์ 2540: 188) ต่างมีความเห็นตรงกันว่า “นิทาน คือพื้นฐานการศึกษา” เพราะในสมัยก่อนปู่ย่าตายาย ให้นิทานปลุกฝังทุกสิ่งทุกอย่างทั้งอบรมสั่งสอน และปลูกจิตสำนึกด้านต่าง ๆ โดยผ่านนิทานทั้งสิ้น แม้แต่ลัทธิการปกครองหรือการเมืองก็ใช้นิทาน เป็นตัวปลูกเร้าให้เกิดการคล้อยตามและฮึกเหิมขึ้นมาได้ ในปัจจุบันรูปแบบของการเล่านิทานได้ พัฒนาให้น่าสนใจยิ่งกว่าสมัยก่อน โดยใช้เครื่องมือเข้าประกอบการเล่านิทานเพื่อให้สมจริงสมจัง และน่าสนใจเพลิดเพลินยิ่งขึ้น เครื่องมือที่นิยมนำมาเล่านิทาน ได้แก่ ภาพหุ่น ของจริง หนังสือเป็นต้น โดยเฉพาะภาพนั้นมีลักษณะเป็นภาษาสากลทำสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมมีความหมายและ เป็นที่เข้าใจได้ (Lanier, 1951: 9-31) รูปแบบการนำเสนอด้วยภาพเคลื่อนไหวสร้างควมมีชีวิตชีวา ให้กับตัวละครจะทำให้นิทานตื่นเต้น คึงคูดใจ มากกว่าการนำเสนอโดยภาพนิ่ง ดังนั้นการเล่านิทาน โดยภาพโปร่งใสเคลื่อนไหวจึงเป็นการจัดใช้นิทานอีกรูปแบบหนึ่งที่เด็กปฐมวัยให้ความสนใจ เมื่อ ได้สอดแทรกเนื้อหาในนิทานเกี่ยวกับการคิดแก้ปัญหาโดยเน้นที่การจัดกิจกรรมให้เด็กปฐมวัยได้ฝึก ความสามารถที่จะเข้าใจปัญหา รู้สาเหตุของปัญหาได้ด้วยการมองเห็นจากรูปภาพและรับฟังจาก เนื้อเรื่องในนิทาน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทดลองใช้นิทานภาพโปร่งใส พัฒนาการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยและเพื่อเปรียบเทียบการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและ หลังการฟังนิทาน ผลที่ได้จะเป็นแนวทางให้ครูหรือผู้ที่มีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยสามารถ นำไปใช้เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังการคิดแก้ปัญหาให้เด็กปฐมวัยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยการใช้นิทานภาพ โปร่งใส

3. สมมติฐานการวิจัย

ความสามารถการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยหลังได้รับฟังนิทานภาพ โปร่งใสสูงขึ้น

4. ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยมีดังนี้

4.1 ประชากร คือ เด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5 - 6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านสบป่าด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 1 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 38 คน

4.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัยทั้งชายและหญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี จำนวน 19 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ของโรงเรียนบ้านสบป่าด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 1 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 19 คน

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา คือ

4.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การใช้นิทานภาพโปร่งใส

4.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ของโรงเรียนบ้านสบป่าด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 1 จังหวัดลำปาง

5.2 ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการใช้ความรู้ ความคิด และประสบการณ์เดิมของเด็กมาประกอบกันในการตัดสินใจแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ โดยวิธีการคิดแก้ปัญหาจากสถานการณ์ประกอบรูปภาพที่กำหนดให้ได้ อย่างเหมาะสม ซึ่งการคิดแก้ปัญหาแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

5.2.1 ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของตนเองของเด็กปฐมวัย หมายถึง ปัญหาที่เกิดจากความต้องการ หรือการกระทำของตนเองโดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น และจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขทันที เช่น ปัญหาจากความเจ็บ ความหิว ความกลัว

5.2.2 ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของตนเองของเด็กปฐมวัย ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นจากความต้องการที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น โดยมีผลเกี่ยวข้องกับและกันโดยตรง เช่น การทะเลาะวิวาท การแย่งของเล่น การก้าวร้าวรังแกกัน การขัดแย้งกัน

5.3 นิทานภาพโปร่งใส หมายถึง นิทานภาพที่ผลิตขึ้นจากแผ่นพลาสติกใสบรรจุภาพโปร่งใสที่เคลื่อนไหวได้โดยใช้เทคนิคการทำภาพเคลื่อนไหวเสมือนด้วยการคิดแผ่นโพลาไรซ์

เฉพาะตรงบริเวณที่ต้องการให้ดูเคลื่อนไหวและจากการหมุนแผ่นหมุน (Spinner) ตัดแสงหน้าเลนส์ฉาย เมื่อใช้กับเครื่องฉายภาพโปร่งใสข้ามศีรษะทำให้มุมของแสงที่สะท้อนจากแผ่นโพลาไรซ์ขึ้น มีความเข้มเปลี่ยนแปลงไปตามการหมุนเร็วหรือช้า จึงทำให้ดูเหมือนเกิดการเคลื่อนไหวขึ้นตรงบริเวณนั้น

5.4 การใช้นิทานภาพโปร่งใส หมายถึง การนำนิทานภาพ 6 เรื่องที่ผลิตจากแผ่นพลาสติกใสที่บรรจุภาพโปร่งใสเคลื่อนไหวไปแล้วให้เด็กปฐมวัยฟัง กำหนดสถานการณ์ที่เป็นปัญหาของตนเองและปัญหาของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น โดยมีขั้นตอนการใช้นิทานคือ 1. ชี้นำเข้าสู่กิจกรรมเป็นการเตรียมตัวเด็กให้พร้อมและกระตุ้นให้เด็กสนใจในการจัดกิจกรรมที่กำลังจะเกิดขึ้น 2. ชี้นำจัดกิจกรรมเป็นการเล่านิทานภาพโปร่งใส โดยให้เด็กร่วมสนทนาอภิปรายในเรื่องที่เป็นปัญหา ครูกระตุ้นให้เด็กคิดด้วยคำถามปลายเปิด 3. ชี้นำสรุป 4. ชี้นำประเมินผล

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 6.1 ได้นวัตกรรมที่พัฒนาการคิดแก้ปัญหาเด็กปฐมวัย คือนิทานภาพโปร่งใส
- 6.2 เป็นแนวทางการนำนิทานภาพโปร่งใสมาใช้ในการพัฒนาการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการคิดด้านอื่นต่อไป

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการใช้นิทานภาพโปร่งใสพัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านสบป่าด อำเภอมะเมาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 1 ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้นิทาน
 - 1.1 ความหมายของนิทาน
 - 1.2 ความสำคัญและคุณค่าของการเล่านิทาน
 - 1.3 ประเภทของนิทาน
 - 1.4 หลักการเลือกนิทานสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 1.5 การเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเล่านิทาน
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพโปร่งใส
 - 2.1 ความหมายและความสำคัญของภาพโปร่งใส
 - 2.2 ประเภทของภาพโปร่งใส
 - 2.3 ประโยชน์และคุณค่าของภาพโปร่งใส
 - 2.4 วิธีการผลิตภาพโปร่งใส
 - 2.5 เทคนิคการนำเสนอโดยใช้แผ่นภาพโปร่งใสแบบเคลื่อนไหว
 - 2.6 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพโปร่งใส
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดแก้ปัญหา
 - 3.1 ความหมายของการคิดแก้ปัญหา
 - 3.2 ความสำคัญของการคิดแก้ปัญหา
 - 3.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา
 - 3.4 ประเภทและลักษณะของการแก้ปัญหา
 - 3.5 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการแก้ปัญหา
 - 3.6 วิธีการและลำดับขั้นตอนในการแก้ปัญหของเด็กปฐมวัย
 - 3.7 กลยุทธ์ในการใช้คำถามของครู
 - 3.8 เครื่องมือวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

3.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดแก้ปัญหา

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย

1.1 ความหมายของนิทาน

ไพพรรณ อินทนิล (2524: 22) ได้ให้ความหมายว่านิทานเป็นศิลปะการถ่ายทอดที่เก่าแก่และยังเป็นสิ่งบันเทิงที่ผู้คนทั่วโลกต้องการและมีประโยชน์ใช้สอยในเชิงเป็นสื่อเพื่อการสอนวิชาการต่างๆเช่น ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ตลอดจนสอนจริยธรรม การปรับตัว และส่งเสริมการอ่าน จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ให้กับเยาวชนได้เป็นอย่างดี

กรรภัช ภิมย์รักษ์ (2540: 45) ได้ให้ความหมายว่า นิทานเป็นเรื่องราวทั่วไปที่เล่าสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณเป็นการผูกเรื่องขึ้นเพื่อให้ผู้ฟังสนุกสนานเพลิดเพลิน ทั้งสอดแทรกคติธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 127) ได้ให้ความหมายว่า นิทานคือสิ่งที่ให้ความสนุกสนานเป็นที่ชื่นชอบของเด็กและผู้ใหญ่นิทานบางเรื่องเป็นเรื่องราวที่เล่าสืบเนื่องต่อกันมาเป็นทอด ๆจนกระทั่งถึงปัจจุบันและเนื้อเรื่องของนิทานที่นำมาเล่านั้นเหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก เมื่อเด็กได้ฟังนิทานทำให้เกิดการเรียนรู้ นิทานสำหรับเด็กควรมีการสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดีงาม นอกจากนี้นิทานยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ความใกล้ชิดผูกพันระหว่างผู้เล่ากับเด็กทำให้ผู้เล่าเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของเด็ก ขณะที่เล่าเด็กจะคิดจินตนาการ เข้าใจ ชิมชับ รับรู้ แยกแยะในสิ่งต่างๆด้วยตนเอง

เกริก ยूनพันธ์ (2542: 6-7) ได้ให้ความหมายว่า นิทานหมายถึงเรื่องเล่าที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ นิทานในภาษาบาลี แปลว่า เรื่องเดิมเป็นเรื่องราว นิทานเป็นการผูกเรื่องขึ้นเพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสุขและสนุกสนานแฝงคำสอนจรยาในชีวิต ดังนั้นการเล่านิทานจึงเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมต่อเนื่องของผู้เล่าให้คนรุ่นใหม่ฟัง

วรรณิ ศิริสุนทร (2542: 6) ได้กล่าวว่า การเล่านิทานมีมาแต่โบราณเดิมเป็นการเล่าด้วยปากเปล่าต่อมาเมื่อมีวิวัฒนาการตัวอักษรและการพิมพ์จึงได้มีการนำนิทานมาพิมพ์เป็นเล่ม ผู้เล่านิทานมักได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไป

วาโร เห่งสวัสดิ์ (2544: 147) นิทานและการเล่าเรื่องหมายถึง เรื่องราวที่เล่าต่อกันมาเป็นเวลานาน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลินและให้ความรู้ เพื่อให้เป็นคติอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและบางครั้งก็สอดแทรกคติหรือคุณธรรมเพื่อสอนใจไปด้วย ระหว่างการเล่าเรื่องให้เด็กฟังอาจจะมีการสนทนาโต้ตอบอภิปรายซักถามแสดงข้อคิดเห็น และแสดงท่าทางประกอบเรื่องราวก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการเล่า

อารี พันธน์ (2546: 120) นิทานเป็นเรื่องเล่าจากปากสู่หู เพื่อเอาไปสะสมไว้ที่หัวใจ เอาไปเพาะไว้ในสมองให้เจริญงอกงามในความคิด

สรุปได้ว่า นิทานเป็นเรื่องราวที่ผู้ใหญ่บอกเล่าให้เด็กฟังและมีการปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาเรื่อย ๆ ตั้งแต่สมัยปู่ย่า ตายาย เรื่องที่นำมาเล่าจะเกี่ยวข้องกับคน สัตว์ สิ่งแวดล้อมอาจจะเป็นเรื่องจริงหรือแต่งขึ้นเพื่อใช้กล่อมเด็กก่อนนอน ใช้อบรมบ่มนิสัยบุตรหลาน ปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยความดีงาม การบอกเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นคดี หรือข้อคิดเตือนใจและเพื่อความบันเทิงให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินตามความประสงค์ของผู้เล่า

1.2 ความสำคัญและคุณค่าของการเล่านิทาน

เกียรติวรรณ งามตยกุล (มปพ.: 20) ได้อธิบายว่าก่อนที่เด็กจะมีอายุได้เจ็ดขวบ เส้นใยประสาทที่เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างสมองทั้งสองซีก (corpus call sum) ยังก่อตัวขึ้นไม่สมบูรณ์และสมองซีกซ้ายยังทำหน้าที่เฉพาะของตัวเองได้ยังไม่ครบถ้วน ดังนั้น เด็กเล็กๆจึงไม่ชอบการคิดหรือคำสอนที่เต็มไปด้วยเหตุผลที่มีกฎเกณฑ์แน่นอนตายตัว การคิดตามธรรมชาติของเด็กน้อยจึงเป็นการคิดด้วยสมองซีกขวา ซึ่งเป็นการคิดแบบจินตนาการและความคิดคะนองฝัน อันอิมเมจใจ การเล่านิทานที่เต็มไปด้วยอารมณ์ ความรู้สึก ความมีชีวิตชีวาและแฝงด้วยคุณธรรม ความดีงามจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่างๆ ของเด็กเป็นอย่างมาก เด็กๆ ไม่สามารถที่จะเข้าใจคำสอนหรือคำบอกที่เป็นนามธรรมต่างๆตรงๆ ได้ เช่น ความดี ความไม่เห็นแก่ตัว ความไม่อิจฉา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ฯลฯ แต่เรื่องราวง่าย ๆ ที่สนุกสนานตื่นเต้น มีภาพประกอบที่มีสีสันงดงามจากนิทานพร้อมคำอธิบายของผู้ใหญ่สามารถทำให้เด็กเข้าใจสิ่งที่เป็นามธรรมต่างๆ ได้และมีการเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์ได้อย่างง่ายดาย

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2520: 27-29) กล่าวว่า การเล่านิทานให้เด็กฟังแม้จะเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆแต่ก็เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ในการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์แก่เด็กดังนี้ ช่วยให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น มีที่พึ่งทางใจ รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมเพราะขณะฟังนิทานเด็กมีโอกาสนปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นทำให้เด็กเกิดจินตนาการจากเรื่องราวที่ฟัง เช่น เรื่องนางฟ้า เรื่องสัตว์ต่างๆ หรือเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติช่วยให้เด็กได้รู้จักโลกจากแง่มุมเล็กๆ น้อยๆจากนิทานที่ได้ฟัง การฟังนิทานทำให้เด็กได้พักผ่อนคลายความตึงเครียดได้รับความเพลิดเพลินความสดชื่นและได้รับความรู้ จากเรื่องราวที่ได้ฟัง ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อโลกและชีวิต

สรราช ศรีสุข (2520: 26) ได้กล่าวถึงคุณค่าของนิทานในด้านการพัฒนาในการส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ แก่เด็ก ดังนี้

1. ช่วยชดเชยและเสริมสร้างพัฒนาการทางภาษา ความคิดและจินตนาการ
2. ฝึกให้เด็กเป็นนักฟังที่ดี เก็บเรื่องราวที่ฟังได้ตามสมควรแก่วัย

3. สร้างความเพลิดเพลินให้แก่เด็ก
4. ช่วยปลูกฝังความรู้สึกชอบฟังนิทานและความรู้สึกชื่นชอบในหนังสือนิทานที่จะอ่านได้อย่างเข้าใจ
5. ปลูกฝังให้เด็กเป็นคนใจกว้าง ยอมรับความจริงในชีวิตประจำวัน
6. ช่วยให้ครูและผู้ใหญ่ได้ทราบถึงความรู้สึกนึกคิดของเด็กจากการสนทนา หรือซักถามขณะฟังนิทาน ช่วยให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นมีที่พึ่งทางใจ รู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เพราะขณะฟังนิทานเด็กมีโอกาสนปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
7. ทำให้เด็กเกิดจินตนาการจากเรื่องราวที่ฟัง เช่น เรื่องนางฟ้า เรื่องสัตว์ต่างๆ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ
8. เป็นการนำเข้าสู่บทเรียน หรือเตรียมความพร้อมเด็ก
9. ใช้สอนจริยธรรมแก่เด็ก เช่น ในเรื่องความซื่อสัตย์ ความกตัญญู เป็นต้น
10. ใช้สอนวิชาเรียงความ เช่น ให้นักเรียนเขียนเรื่องที่ตนชอบ เป็นต้น

ไพพรรณ อินทนิล (2524: 48-49) ได้กล่าวว่า การที่เด็กๆ ได้ฟังนิทานอย่างสม่ำเสมอจะเห็นพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กได้อย่างชัดเจน ดังนี้คือ

1. นิทานเป็นสื่อเชื่อมโยงความรักใคร่ความใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่กับลูก ครูกับศิษย์ บรรณารักษ์กับเด็กๆ ที่มาใช้ห้องสมุด ทำให้เด็กเกิดความอบอุ่น เกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม
2. ตอบสนองต่อความต้องการของเด็กที่อยู่ในวัยอยากรู้อยากเห็นอยากมีประสบการณ์ซึ่งส่วนหนึ่งก็ได้มาจากการฟังนิทาน
3. ฝึกให้เด็กเป็นผู้รู้จักฟัง มีสมาธิ รู้จักสำรวจอริยาบถของตนเอง
4. เป็นการสร้างสรรค์ในด้านภาษาแก่เด็กทำให้เด็กใช้ภาษาได้ถูกต้องรู้จักคำศัพท์ต่าง ๆ ถ้าผู้เล่านิทานระมัดระวัง รู้จักเลือกใช้ถ้อยคำจะทำให้เด็กเกิดสุนทรีย์ในภาษาเพราะมีแบบอย่างที่ดี การออกเสียงตัว ร, ล, ตัวควบกล้ำได้ถูกต้อง
5. ให้ความบันเทิงใจกับเด็ก ๆ ทำให้เด็กได้ผ่อนคลายอารมณ์ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินทำให้เด็ก ๆ ไร่เริงแจ่มใสสมวัย
6. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ๆ นิทานก่อให้เกิดจินตนาการ เด็กอาจจะเกิดความคิดในการสร้างสรรค์แตงนิทานขึ้นเอง หรือวาดรูปตามจินตนาการจากนิทานที่ได้ฟังทำให้เด็ก ๆ คิดว่าเขามีโลกส่วนตัวที่เขาจะคิดจะสร้างสรรค์อะไรก็ได้ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองตามมา เพิ่มพูนความรู้เล็กๆ น้อยๆ ให้กับเด็ก เช่น ด้านศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิศาสตร์ของประเทศต่าง ๆ ทำให้เด็กสามารถตัดสินใจในด้านการแสดงออกและสนองต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

7. ผู้เล่ามีโอกาสที่จะแทรกคำสั่งสอนไปในนิทานเท่าที่เด็กจะรับไว้ได้ เช่น ปลุกฝังคุณธรรมด้านต่างๆ สอนให้รักเมตตาต่อสัตว์ ไม่พูดเท็จ มีความซื่อสัตย์ มีใจโอบอ้อมอารี ไม่อิจฉาริษยา กัน ฯลฯ เป็นการกลมกลืนกลานิสัยเด็กให้น่ารัก อ่อนโยน ไม่เอาเปรียบ เป็นที่รักของทุกคน

ปรีดา ปัญญาจันทร์ (2529: 222) ได้กล่าวว่า นิทานใช้เป็นเครื่องมือในการบอกเตือนภัยให้ลูก ๆ ระวังภัยที่อาจจะเกิดขึ้นรอบตัว ดังนี้

1. นิทานเป็นเรื่องราวของตัวละครที่ถูกกระทำและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเพียงเรื่องของนิทานเท่านั้น เด็ก ๆ ที่ได้ฟังนิทานจะไม่ถึงกับตกใจมากมายนัก เพียงแต่เป็นเหตุการณ์จำลองที่คอยเป็นเครื่องเตือนใจ
2. นิทานให้ทั้งความรักความอบอุ่นด้วยคือ เมื่อผู้เล่านิทานให้เด็ก ๆ ฟังนั้นเป็นคุณพ่อ คุณแม่เด็ก ๆ ก็จะฟังนิทานด้วยความสุขและรู้สึกอบอุ่นเพราะคนที่กำลังเล่านิทานให้เขาฟังนั้นเป็นคนที่เขารักที่สุด

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 127) ได้กล่าวถึงคุณค่าของนิทานไว้ดังนี้

1. สนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก
2. ผ่อนคลายความคับข้องใจของเด็ก
3. ทำให้เด็กมีสมาธิในการฟัง ทำให้ช่วงความสนใจมีมากขึ้น
4. ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม พฤติกรรม คุณลักษณะที่ถึงประสงค์
5. ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เหมาะสมกับวัย
6. ส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาและความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ
7. ส่งเสริมความกล้าพูด กล้าแสดงออก เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง
8. ช่วยให้ผู้ใหญ่และเด็กมีความใกล้ชิดกัน เข้าใจซึ่งกันและกัน

สมศักดิ์ ปริพฺระ (2542: 57) ได้กล่าวว่า ประโยชน์และคุณค่าของนิทานมีมากมายนิทานช่วยสร้างเสริมพัฒนาการทางกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้เด็ก ดังนี้

1. นิทานช่วยเสริมสร้างและปรุงแต่งบุคลิกภาพ เมื่อผู้ฟังเกิดความประทับใจ
2. นิทานช่วยแก้ไขพฤติกรรมให้เป็นที่ยอมรับของสังคม
3. นิทานช่วยสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
4. นิทานช่วยเสริมสร้างความสนใจ และเร้าความสนใจ
5. นิทานช่วยสร้างสมาธิ และช่วยเปลี่ยนบรรยากาศให้แก่ผู้ฟัง
6. นิทานช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

ด้านพัฒนาการทางสังคม รูปแบบของการเล่านิทานเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่ากับ

ผู้ฟังซึ่งจะแสดงออกมาทางน้ำเสียง สีหน้าท่าทาง ที่เป็นกันเอง เพื่อถ่ายทอดความสนุกสนาน ผสมผสานความรู้ด้านศีลธรรมจรรยาขนบธรรมเนียมประเพณี รูปแบบการดำเนินชีวิตในสังคม ทำให้ผู้ฟังเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในสังคม จึงถือได้ว่านิทานช่วยสร้างพัฒนาการทางสังคมของเด็กอย่างดียิ่ง

อารี พันธุ์ชัย (2546: 121) กล่าวว่า การเล่านิทานจากหนังสือที่ดี ๆ จะช่วยให้เด็ก เพลิดเพลินเสริมสร้างปัญญาอารมณ์ ส่งเสริมจินตนาการและทำให้เด็กเรียนรู้และคล้อยตามสาระ ในนิทาน โดยไม่รู้ตัวว่าต้องเรียนต้องเปลี่ยนพฤติกรรม หนังสือนิทานจึงให้ประโยชน์กับเด็กและ เป็นการสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กเพราะเด็กรักนิทาน ชอบฟัง ชอบอ่านนิทานและ เป็นการปลูกฝังให้เด็กชอบหนังสือนิทานและหนังสือที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

อารี พันธุ์ชัย (2546: 126) ยังได้กล่าวอีกว่าการสอนลูกด้วยนิทานเป็นการฝึกทักษะ การคิด ส่งเสริมสติปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ ส่งเสริมพัฒนาการทางกายและประการสำคัญ คือทำให้ลูกมีจิตใจที่อ่อนโยน มีความรัก ความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่นตามสาระของตัวละคร ในเรื่อง

สรุปได้ว่าการใช้นิทานสามารถช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เล่าและผู้ฟัง เป็น สื่อถ่ายทอดความรักและเมตตา ความห่วงใยที่ผู้ใหญ่มีต่อเด็กด้วยลีลาท่าทางน้ำเสียงที่เล่า เด็ก ๆ ชอบและตั้งใจฟัง แม้วนิทานบางเรื่องจะฟังซ้ำแล้วซ้ำอีกหลายครั้งก็ไม่รู้สึกเบื่อกลับจะมีส่วนร่วม ในการเล่าครั้งต่อ ๆ ไปเมื่อจำเนื้อเรื่องได้ ในขณะที่ฟังนิทานเด็ก ๆ จะซึมซับรับเอาแบบอย่างคุณธรรม ความดีงาม และการปลูกฝังพฤติกรรมด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ได้สอดแทรกไว้ในเรื่องราว นิทาน โดยที่เด็ก ๆ ไม่รู้สึกตัวว่าถูกสอน

เด็กปฐมวัยที่มีอายุ 2 – 6 ปี เป็นวัยแห่งการเพื่อฝัน สามารถสร้างจินตนาการมากมาย แต่ความจำกัดทางการรับรู้จึงขาดประสบการณ์ต่าง ๆ ราศี ทองสวัสดิ์ (2540 อ้างถึงใน สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2541: 15) ได้กล่าวว่า การจัดประสบการณ์หรือจัดการเรียน การสอนแก่เด็กหากจัดได้สอดคล้องกับพัฒนาการย่อมจะช่วยให้เด็กได้พื้นฐานที่ดีสำหรับชีวิต ในอนาคต การส่งเสริมการจัดประสบการณ์โดยให้เด็กลงมือปฏิบัติเองเพื่อเกิดการเรียนรู้ (Learning by Doing) โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางจึงมีความสำคัญมาก ดิวอี้ (Dewey, อ้างถึงใน อภิรดี สีนวล 2547: 23) ได้กล่าวว่า เด็กเรียนรู้ได้ดี เมื่อกิจกรรมการเรียนการสอนและ ประสบการณ์ที่จัดให้กับเด็กเป็นประสบการณ์ตรงจะได้ฝึกการคิด การแก้ปัญหา การแสดงออก อย่างอิสระสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์นั้น ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาของตนและ ส่วนรวมด้วย ฉะนั้นเด็กวัยนี้จึงเป็นวัยที่เหมาะสมที่อาจจะเสริมสร้างหรือเพิ่มพูนประสบการณ์ ตลอดจนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้วยการเล่านิทาน เพื่อช่วยให้เด็กปรับตัวเตรียมที่จะรับ สถานการณ์ในชีวิตประจำวัน

ฉวีวรรณ กินวงศ์ (2526: 125-126) ได้กล่าวว่าการเล่านิทานนั้นมีอิทธิพลต่อเด็กมาก โดยเฉพาะในเด็กปฐมวัยที่ผู้ใหญ่และครูได้ใกล้ชิดกับเด็ก โดยการเล่านิทานจะเป็นเครื่องช่วยให้เข้าใจเด็กยิ่งขึ้น ด้วยคุณค่าของการเล่านิทาน ดังนี้

1. ช่วยชดเชยและเสริมสร้างพัฒนาการทางภาษา ความคิดและจินตนาการ
2. ฝึกให้เด็กเป็นนักฟังที่ดี เก็บความเรื่องที่ฟังได้ตามสมควรแก่วัย
3. สร้างความเพลิดเพลินให้แก่เด็ก
4. ช่วยปลูกฝังความรู้สึกชอบนิทานและความรู้สึกชื่นชอบในหนังสือนิทาน

ก่อนที่จะอ่านได้อย่างเข้าใจ

5. ปลูกฝังเด็กเป็นคนใจกว้าง ยอมรับความจริงในชีวิตประจำวัน
6. ช่วยให้ครูและผู้ใหญ่ได้ทราบถึงความรู้สึกนึกคิดของเด็กจากการสนทนาหรือ

ซักถามในขณะที่ฟังนิทาน

นอกจากการเล่านิทานเพื่อเป็นเครื่องมือที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยเป็นอย่างดีแล้วเรายังสามารถนำเอาวิธีการเล่านิทานมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่เด็กปฐมวัยได้หลาย ๆ ประการดังนี้ (สรรชัย ศรีสุข 2520: 20 อ้างถึงใน อภิศี สีนวล 2547: 28)

1. เป็นการลดความตึงเครียดที่ขจัดความเบื่อหน่ายของเด็กในขณะที่เรียน
2. เป็นการเข้าสู่บทเรียน หรือเตรียมความพร้อมเด็ก
3. เป็นการเปลี่ยนเจตคติหรือความเชื่อที่ผิด ๆ บางประการ
4. ใช้สอนจริยธรรมแก่เด็ก เช่น ในเรื่องความซื่อสัตย์ ความกตัญญู เป็นต้น
5. ใช้สอนวิชาเรียงความ เช่น ให้นักเรียนเขียนเรื่องที่ตนเองชอบ เป็นต้น
6. ใช้สอนหรือฝึกทักษะทางภาษา เช่น การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน เป็นต้น
7. เป็นการฝึกทักษะทางการอ่าน เช่น ช่วยให้เด็กรักการอ่าน เป็นต้น
8. ฝึกให้เด็กมีความกล้าแสดงออก เช่น การแสดงท่าทางประกอบตามเรื่องราวที่

กำหนดให้

9. เป็นการสร้างความสนิทสนมและความเข้าใจตัวครูให้เกิดขึ้นกับเด็ก
10. ช่วยพัฒนาในด้านความคิดสร้างสรรค์ในรูปแบบต่างๆ ให้กับเด็ก

จากเหตุผลที่กล่าวมา การเล่านิทานยังมีคุณค่าในการช่วยพัฒนาการทางภาษา ความคิดจินตนาการอันเป็นรากฐานที่จะนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์และประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเด็กปฐมวัยจะสามารถนำไปใช้ในการคิดตัดสินใจแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้และช่วยเสริมสร้างด้านพัฒนาการทางสังคม อารมณ์ จิตใจ ดังนั้นการเล่านิทานจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ทั้งนี้เพื่อให้การจัดประสบการณ์นั้นบรรลุวัตถุประสงค์

หน่วยศึกษานิเทศก์สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2540: 16-17) ได้กล่าวถึง

การจัดประสบการณ์ไว้ว่ามีวิธีดำเนินกิจกรรม 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียนเป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมและกระตุ้นให้เด็กสนใจที่จะร่วมกิจกรรมต่อไป กิจกรรมที่ใช้อาจเป็นการร้องเพลง คำคล้องจอง ปริศนาคำทาย คำใบ้ ฯลฯ ซึ่งจะใช้เวลาสั้น ๆ

2. ชี้นสอนเป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กได้รับความรู้และประสบการณ์ด้วยกิจกรรมหลายรูปแบบ เช่น การสนทนา การเล่านิทาน การสาธิต การประกอบอาหาร ฯลฯ

3. ชี้นสรุปบทเรียนเป็นการสรุปสิ่งต่าง ๆ ที่เรียนไปทั้งหมดให้เด็กได้เข้าใจดียิ่งขึ้น ซึ่งครูอาจใช้คำถาม เพลง คำคล้องจอง เกม ฯลฯ ในการสรุปเรื่องราว

การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมในวงกลมเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ฝึกการทำงานและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ จัดกิจกรรมที่มุ่งฝึกให้เด็กได้มีโอกาสฟัง พูด สังเกต คิดแก้ปัญหาให้เหตุผลและฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน โดยจัดกิจกรรมด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น สนทนา อภิปราย สาธิต ทดลอง เล่านิทานเล่นบทบาทสมมติ ร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง ศึกษาออกสถานที่ เชิญวิทยากร มาให้ความรู้ ซึ่งหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ 2546: 62) ได้ให้แนวทางการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่สามารถจัดได้หลากหลายวิธี เช่น

1. การสนทนา อภิปราย เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาในการพูด การฟัง รู้จักแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งสื่อที่ใช้อาจเป็นของจริง ของจำลอง รูปภาพและสถานการณ์จำลอง

2. การเล่านิทานเป็นการเล่าเรื่องต่างๆส่วนมากจะเป็นเรื่องที่เน้นการปลูกฝังให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม วิธีการนี้จะช่วยให้เด็กเข้าใจได้ดีขึ้น ในการเล่านิทานสื่อที่ใช้อาจเป็นรูปภาพ หนังสือนิทาน หุ่น การแสดงท่าทางประกอบการเล่าเรื่อง

3. การสาธิตเป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กได้สังเกตและเรียนรู้ตามขั้นตอนของกิจกรรมนั้นๆ ในบางครั้งผู้สอนอาจให้เด็กอาสาสมัครเป็นผู้สาธิตร่วมกับผู้สอน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง เช่น การเพาะเมล็ด การเป่าลูกโป่ง การเล่นเกมการศึกษา

4. การทดลอง ปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงเพราะได้ทดลอง ปฏิบัติด้วยตนเองได้สังเกตการเปลี่ยนแปลง ฝึกการสังเกต การคิดแก้ปัญหาและส่งเสริมให้เด็กมีความอยากรู้อยากเห็นและค้นพบด้วยตนเอง เช่น การประกอบอาหาร การทดลองวิทยาศาสตร์ง่าย ๆ การเลี้ยงหนอนผีเสื้อ การปลูกพืช

5. การศึกษานอกสถานที่ เป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงอีกรูปแบบหนึ่ง ด้วยการพาเด็กไปทัศนศึกษาสิ่งต่าง ๆ รอบสถานศึกษาหรือนอกสถานศึกษา เพื่อเป็นการเพิ่มพูนให้เด็กได้รับประสบการณ์มากขึ้น

6. การเล่นบทบาทสมมติเป็นการให้เด็กเล่นสมมติตนเองเป็นตัวละครต่าง ๆ ตามเนื้อเรื่องในนิทานหรือเรื่องราวต่าง ๆ อาจใช้สื่อประกอบการเล่นสมมติ เพื่อสร้างความสนใจและก่อให้เกิดความสนุกสนาน เช่น หุ่นสวมศีรษะ ที่คาดศีรษะรูปคนและสัตว์รูปแบบต่างๆ เครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ของจริงชนิดต่างๆ

7. การร้องเพลง เล่นเกม ท่องคำคล้องจอง เป็นการจัดให้เด็กได้แสดงออกเพื่อให้เด็กเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลินและเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาและจังหวะ เกมที่นำมาเล่นไม่ควรเน้นการแข่งขัน

จากการศึกษาแนวทางการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ต้องยึดเด็กเป็นศูนย์กลางเน้นให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงและมีโอกาสค้นพบด้วยตนเองให้มากที่สุด ครูควรรับฟังความคิดเห็นของเด็ก การใช้คำถามของครูเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เด็กได้คิดและแก้ปัญหา ให้เวลาในการหาคำตอบ โดยจัดกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

1.3 ประเภทของนิทาน

ไพพรรณ อินทนิล (2524: 27-28) ได้แบ่งนิทานตามรูปแบบ (Form) ดังนี้

1. นิทานปรัมปราหรือเทพนิยาย เริ่มต้นด้วยกาลครั้งหนึ่ง ตัวละครมีฤทธิ์มาก เช่น ปลาบู่ทอง สโนไวท์ เจ้าชายกบ
2. นิทานท้องถิ่นหรือเรียกว่า “ตำนาน” มักเป็นเรื่องขนบธรรมเนียม ประเพณี เรื่องพิศดาร เช่น พระยาพาน พระร่วง
3. เทพปกรณัม ตัวบุคคลในเรื่องมักจะเกี่ยวกับความเชื่อ เช่น เมฆalarามสูร พระอินทร์
4. นิทานเรื่องสัตว์มีความประพฤติเช่นเดียวกับคน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ นิทานประเภทสอนคดิธรรม นิทานประเภทเล่าขำๆ หรือเล่าไม่รู้จบ
5. นิทานตลกขบขัน สำคัญไม่น่าเป็นไปได้ เป็นการแสดงอารมณ์ของมนุษย์ที่ต้องการหลุดพ้นจากกรอบวัฒนธรรม ประเพณี

ปรีดา ปัญญาจันทร์ (2540: 189) ได้แยกประเภทนิทานของไทยที่มีอยู่ในท้องตลาด ดังนี้

1. หนังสือนิทานเพื่อการเรียนรู้เป็นหนังสือที่มุ่งเน้นให้ความรู้แก่เด็ก ๆ โดยเฉพาะตั้งแต่เด็กเล็กจนถึงเด็กโต เป็นหนังสือแนวเตรียมความพร้อม
2. หนังสือนิทานเสริมจริยธรรม เป็นหนังสือนิทานที่สอดแทรกการสอน หรือการอบรมศีลธรรม จริยธรรมแก่เด็ก ๆ ไว้ทั้งเรื่อง
3. หนังสือนิทานจินตนาการ เป็นหนังสือที่ผู้แต่งต้องการแต่งเพื่อสนอง

จินตนาการของเด็ก ๆ แต่งด้วยความเข้าใจเด็ก ๆ เป็นอย่างยิ่ง

4. หนังสือนิทานสำหรับผู้ใหญ่เป็นหนังสือนิทานที่ทำทุกอย่าง เพื่อสนองความต้องการของผู้ใหญ่ เช่น ภาพประกอบก็มีมุมมองแบบผู้ใหญ่ เรื่องก็เป็นเรื่องสำหรับผู้ใหญ่ชอบ

วรรณิ ศิริสุนทร (2542: 12-19) ได้แบ่งนิทานออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. นิทานพื้นบ้านได้แก่ นิทานเกี่ยวกับสัตว์พูดได้ นิทานไม่รู้จบ นิทานตลกขบขัน เทพนิยาย

2. นิทานสอนคติ-ธรรม

3. นิทานเทพปกรณัม

4. มหาภาพย์และนิทานวีรบุรุษ

5. หนังสือภาพที่เป็นเรื่องอ่านเล่นสมัยใหม่สำหรับเด็กที่มีตัวเองเป็นสัตว์

จิตตินันท์ เคะคุปต์ (2544 อ้างถึงใน สมัย ศิริทองถาวร 2547: 46)

ได้กล่าวว่า นิทานมีหลายประเภท และหลายลักษณะแตกต่างกัน ทั้งที่เป็นนิทานที่แต่งเป็นโคลงกลอนมีทั้งเรื่องสั้นเรื่องยาวทั้งที่เป็นตำนานที่เล่าสืบต่อกันมาเป็นเทพนิยายต่าง ๆ หรือเรื่องที่แต่งขึ้นมาใหม่ นิทานบางเรื่องสอดแทรกเนื้อหาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม บางเรื่องส่งเสริมจินตนาการ บางเรื่องเป็นจริงเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่แวดล้อมใกล้ตัวเด็ก

สรุปได้ว่านิทานแบ่งได้หลายประเภทโดยใช้หลักเกณฑ์ในการแบ่งแตกต่างกันไป เช่น แบ่งตามยุคสมัย เขตพื้นที่ ชนิดของนิทาน ชนิดของการเล่า ตัวละคร และตามรูปแบบของนิทาน

1.4 หลักการเลือกนิทานสำหรับเด็กปฐมวัย

เขาวภา เคะคุปต์ (2528: 58-59) ได้กล่าวถึงลักษณะหนังสือที่เด็กชอบ ดังนี้

1. เป็นเรื่องที่เด็กนึกฝันต่ออย่างสดใส

2. เด็กชอบเรื่องที่จับด้วยรูปของกิน เพราะเด็กชอบกิน

3. เด็กชอบเรื่องบันเทิง เรื่องเศร้าเด็กไม่ชอบ

4. เด็กชอบคุณภาพมากกว่าชอบอ่านเรื่อง เมื่อเด็กเปิดหนังสือสิ่งแรกที่เด็กจะดู คือภาพและเด็กจะดูทุกอย่างที่อยู่ในภาพ ดังนั้นหนังสือภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ในด้านการทำหนังสือเนื้อเรื่องจะลงมาก่อนภาพ ได้เรื่องเหมาะที่ตีบรรณาธิการจะต้องพยายามหานักวาดรูปให้วาดภาพที่สอดคล้องกับเนื้อเรื่องนั้น ๆ

พรจันทร์ จันทวิมล (2529: 104) ให้หลักเกณฑ์ในการเลือกนิทาน ดังนี้

1. เป็นเรื่องง่าย ๆ แต่สมบูรณ์ เน้นเหตุการณ์อย่างเดียวให้เด็กพอคาดคะเนเรื่องได้

2. มีการเดินเรื่องได้อย่างรวดเร็ว

3. ตัวละครน้อย มีลักษณะเด่นที่จำได้ง่าย เด็กอาจสมมติตัวแทนได้

4. มีบทสนทนา มาก ๆ เพราะเด็กส่วนมากไม่สามารถฟังเรื่องที่เป็นความเรียงได้
 5. ใช้ภาษาง่าย ๆ ประโยคสั้น ๆ การกล่าวคำซ้ำหรือคำสัมผัสจะช่วยให้เด็กจดจำได้ง่ายและรวดเร็ว

6. สร้างความรู้สึก ความพอใจให้ผู้ฟัง
 7. เป็นเรื่องใกล้ตัวเด็ก เช่น ครอบครัว ตัวเลี้ยงหรือเรื่องที่เด็กจะจินตนาการตามได้

8. ความยาวไม่เกิน 15 นาที

ไพพรรณ อินทนิล (2524: 70-72) ได้กล่าวว่า นิทานในโลกนี้มีอยู่มากมาย แต่การจะเล่านิทานเรื่องใดนั้นผู้เล่าจะต้องรู้จักเลือกนิทานที่เหมาะสมที่จะเล่าในโอกาสต่าง ๆ จึงจะประสบความสำเร็จในการเล่านิทาน ซึ่งมีหลักในการเลือกเรื่องสำหรับเล่าดังนี้

1. เลือกเรื่องให้เหมาะสมกับความสนใจของเด็กแต่ละวัย สิ่งที่อยู่ใกล้ตัว เช่น เรื่องพ่อ แม่ พี่ น้อง เพื่อน ครู และเรื่องของสัตว์เลี้ยงเพราะประสบการณ์ยังมีน้อย ควรเลือกเรื่องที่น่าสนใจง่ายตัวละครน้อยไม่ตื่นตื่นหวาดเสียว

2. เลือกเรื่องให้ผู้เล่าอยากเล่า เป็นเรื่องให้ผู้เล่าชอบพอใจที่จะเล่าจะทำให้เล่าได้ดีเล่าได้มีชีวิตชีวา สนุกสนาน

3. เลือกเรื่องที่เหมาะสมกับวิธีการเล่า สื่อประกอบการเล่า เทคนิคและวิธีการเล่าที่เหมาะสม

4. เลือกเรื่องที่มีสาระข้อคิดที่จะช่วยปลูกฝัง ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามให้กับเด็ก

5. เลือกเรื่องที่ทำให้ความสนุกสนาน เรื่องซ้ำกันเป็นนิทานที่ผู้ฟังชอบมากแต่ไม่ใช่ทุกครั้งหรือทุกเรื่องที่เล่าจะต้องเป็นนิทานซ้ำกันเพราะเด็กมีความสนใจและต้องการฟังนิทานหลายประเภท

6. เลือกเรื่องที่มีความเคลื่อนไหวอยู่ในเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องที่จะเล่าแก่เด็ก ๆ ควรจะให้มีความคิดริเริ่ม ซึ่งจะตอบคำถามว่าใครทำอะไรได้มากที่สุด เด็กทุกคนอยากรู้ว่าเมื่อเกิดเรื่องเช่นนี้แล้วเรื่องราวจะเป็นอย่างไรต่อไป ตัวสำคัญของเรื่อง พระเอก ผู้ร้าย ทำอะไร ทำแล้วเป็นอย่างไร

7. ควรเลือกนิทานที่มีเนื้อเรื่องเร้าใจ ทำให้เกิดความตื่นเต้นอยากฟังไปจนจบ

8. ควรเลือกเรื่องที่มีคำซ้ำข้อความซ้ำ ๆ และคล้องจองกัน สำหรับเด็กเล็กเพราะเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กคิดใจและสนุกสนานมาก

9. ควรเลือกเรื่องที่ทำให้ความรู้สึกสะเทือนใจ เช่น รัก เกลียศ โกรธสอหดแทรกอยู่ด้วยผู้ฟังนิทานก็ไม่ชอบเรื่องที่จืดจืด ควรมีตอนที่ตื่นเต้น เสรีา โสภ สอหดแทรกลงไปด้วย

10. นิทานเรื่องผี เด็กมักจะรู้สึกทั้งอยากฟังทั้งกลัว ผู้เล่าควรเลือกผีที่น่าเอ็นดู ไม่น่ากลัว ผีที่คอยช่วยเหลือคนดี หรือเรื่องผีที่กลัวผีด้วยกันเอง

11. นิทานพื้นเมือง ตำนาน เป็นนิทานที่อธิบายที่มาของชื่อหรือสิ่งต่าง ๆ เช่น ทำไมกาจึงมีสีดำ ทำไมเสือจึงมีลาย ทำไมจระเข้ไม่มีลิ้น ตำนานเกี่ยวกับสถานที่ เรื่องเกี่ยวกับวีระบุรุษ ควรนำมาเล่าให้เด็กฟังเพราะเป็นนิทานที่เล่าง่ายที่สุดเพราะรูปแบบโครงเรื่องเป็นอันเดียวกัน

12. เทพนิยายและเทพปกรณัมเด็กๆชอบฟังมากเพราะมีเรื่องผจญภัยตื่นเต้นเร้าใจ เช่น เรื่องเฮอคิวลีสผู้ทรงพลัง ซินแบคผจญภัย

13. ควรเลือกเรื่องให้เหมาะสมกับเพศของผู้ฟัง ในกรณีที่ผู้ฟังนิทานทั้งกลุ่มเป็นเพศเดียวกันเช่นเพศชายชอบเรื่องผจญภัยตื่นเต้นและเน้นที่การกระทำ เพศหญิงชอบเรื่องอ่อนหวาน ความรัก เมตตาและพรรณนาอาหารได้มาก ถ้าผู้ฟังมีทั้งสองเพศควรเลือกเรื่องที่สนใจของทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย

14. ควรเลือกเรื่องที่แสดงออกถึงความเฉลียวฉลาดในการแก้ปัญหาหรือการใช้ปฏิภาณไหวพริบ เด็กจะดีใจความสามารถของตัวละคร เช่น เรื่องพระมโหสถ นัสดุคิน สวิมมี เป็นเรื่องที่ปลาเล็กกว่ารวบรวมกันเป็นปลาใหญ่ออกเที่ยวชมทะเลกว้างใหญ่ โดยปราศจากอันตราย เรื่องดีที่เดียวดายเจ็ด เด็กจะประทับใจ ฟังจินตนาการเหล่านี้ไปนานหรือจนกระทั่งเติบโต

จิตตินันท์ เคะขุปต์ (2544 อ้างถึงใน สมัย ศิริทองถาวร 2547: 46) ได้อธิบายว่าเด็กในแต่ละวัยจะมีความสนใจฟังเรื่องราวต่าง ๆ แตกต่างกันไปตามความสามารถในการรับรู้และประสบการณ์ที่ได้รับนิทานที่เหมาะสมกับเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี ควรเป็นหนังสือภาพ สมุดภาพ หนังสือผสมคำ นิทานที่เป็นบทหรือกรอ ในขณะนิทานที่เหมาะสมกับเด็กอายุ 2 ปี ขึ้นไปควรเป็นนิทานที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติและนิทานเรื่องเล่าให้ข้อคิด นิทานที่ส่งเสริมจินตนาการของเด็ก

นอกจากนี้จิตตินันท์ เคะขุปต์ ยังได้นำเสนอ เนื้อหา และลักษณะรูปเล่ม ดังนี้

1. นิทานหรือหนังสือที่ดีสำหรับเด็กปฐมวัยควรเป็นเรื่องสั้นๆ ง่าย ๆ และไม่ซับซ้อน จุดเด่นจุดเดียว เด็กดูภาพหรือฟังเรื่องราวเข้าใจได้และสนุกสนาน มีเนื้อเรื่องชัดเจนชวนติดตาม

2. เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็กและใกล้ชิดตัวเด็กหรือธรรมชาติแวดล้อมไม่มีการบรรยายเนื้อเรื่อง ควรเป็นบทสนทนาได้ตอบระหว่างตัวละคร ใช้ภาษาที่ถูกต้องง่ายต่อความเข้าใจของเด็กและตัวอักษรมีขนาดใหญ่ ใช้สีเข้มอ่านได้ชัดเจน

3. มีภาพประกอบที่สอดคล้องกับเนื้อเรื่องเนื้อเรื่อง เป็นภาพที่มีสีสันสวยงามมีชีวิตชีวา ส่วนใหญ่จะเป็นภาพเขียนหรือวาดมากกว่าภาพถ่าย

4. มีรูปเล่มที่แข็งแรงทนทาน ขนาดพอเหมาะกับมือเด็ก ไม่จำเป็นต้องเป็นรูปที่เหลี่ยมเสมอไปและมีจำนวนหน้าประมาณ 10 - 20 หน้า

สรุปได้ว่าการเลือกนิทานต้องให้เหมาะสมสอดคล้องกับวัยของเด็กทั้งเนื้อเรื่องลักษณะรูปเล่ม รูปภาพ ตัวละคร ภาษาและความยาวของนิทานก็ต้องเหมาะสมกับช่วงความสนใจตามระดับอายุ

1.5 การเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัย

การเล่านิทานหากผู้เล่าจะใช้วิธีการอ่านหนังสือหรือจะเล่าปากเปล่าให้เด็กฟังโดยไม่มี การเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการเลขความสนใจของเด็กจะลดลงเพราะไม่มีสิ่งดึงดูดความสนใจ ครู จึงต้องสร้างบรรยากาศ โดยการใช้ทั้งรูปแบบและวิธีการที่จะช่วยให้เด็กเกิดความสนใจในการฟัง ยิ่งขึ้น วิธีการเล่านิทานมีหลากหลายทั้งการเล่าเป็นเรื่อง การเล่าคนเดียว เล่าเป็นกลุ่ม เล่าโดยครู รวมถึงการเล่านิทานค้างไว้แล้วให้เด็กแต่งต่อตามจินตนาการ สามารถกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิด เป็นของตัวเองและเกิดการเรียนรู้ได้คิดและรวดเร็ว ปาริชาติ อรุณศักดิ์ (อ้างถึงใน เนื้อน่อง สนับสนุน 2545: 67)

พงษ์จันทร์ อยู่เป็นสุข (2525: 27) ได้เสนอแนะถึงรูปแบบของการเล่าให้ น่าสนใจ ดังนี้

1. การเล่าโดยไม่ใช่อุปกรณ์ใด ๆ เลยแต่ใช้เสียงประกอบการเล่าให้น่าสนใจ
2. การเล่าโดยใช้ภาพประกอบขณะที่เล่า
3. การเล่าโดยแสดงท่าทางประกอบตามตัวละครในเนื้อเรื่อง
4. การเล่า โดยแสดงหุ่นประกอบการเล่า โดยใช้หุ่นตัวละครตามเนื้อเรื่องที่เล่า

อาจจะเป็นหุ่นนิ้วมือ หุ่นกระบอก หุ่นเงา เป็นต้น

ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2526: 121-122) ได้เสนอแนะถึงรูปแบบของการเล่านิทาน ดังนี้

1. การอ่านจากหนังสือนิทาน
2. การใส่หน้าฉากหรือแสดงตัวละครในเรื่อง โดยคาดไว้บนศีรษะคนเดียวอาจ แสดงได้หลายบทบาท โดยเปลี่ยนหน้าฉากและเปลี่ยนเสียงไปตามตัวละครนั้น ๆ
3. การเล่าโดยใช้เสียงประกอบผู้เล่าจะใช้เสียงเพลงหรือเสียงดนตรีประกอบ จะช่วยให้เรื่องสนุกสนานหรือน่าตื่นเต้นขึ้น
4. การเล่าโดยใช้นิทานที่ครูอาจจะสร้างขึ้นหรือซื้อ
5. การเล่าโดยการฉายสไลด์ประกอบ
6. การเล่านิทาน โดยการเล่นนิ้วมือใช้สำหรับนิทานเรื่องสั้น ๆ หรือกลอนสั้น ๆ

โดยเด็กได้มีโอกาสร่วมกิจกรรม

7. การเล่านิทานประเภทหุ่นต่าง ๆ เช่น หุ่นมือ หุ่นเชิด หุ่นชัก ฯลฯ
กรีก ชู้นพันธ์ (2529: 27) ได้เสนอรูปแบบของการเล่านิทาน ไว้ดังนี้

1. การเล่านิทานแบบปากเปล่า
2. การเล่านิทานแบบวาดไปเล่าไป
3. การเล่านิทานใช้สื่อหรืออุปกรณ์ประกอบ

จิตตินันท์ เคะขุภต์ (อ้างถึงใน สมัย ศิริทองถาวร 2547: 49-50) ได้กล่าวถึง
วิธีการเล่านิทานที่นิยมใช้ มี 2 วิธี ดังนี้

1. การเล่าเรื่องโดยไม่มีอุปกรณ์ เป็นการเล่านิทานด้วยการบอกเล่าด้วยน้ำเสียง
และลีลาของผู้เล่า ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การขึ้นต้นเรื่องที่จะเล่าควรดึงดูดความสนใจเด็ก โดยค่อย ๆ เริ่มเล่าด้วย
เสียงชัดเจน ลีลาการเล่าช้า ๆ และเริ่มเร็วขึ้นจนเป็นการเล่าด้วยจังหวะปกติ

1.2 ประโยคที่เล่าควรแบ่งเป็นประโยคสั้น ๆ ได้ใจความ การเล่าดำเนินไป
อย่างราบรื่น ควรมีเน้นจังหวะ การเล่าให้นานจะทำให้เด็กเบื่ออีกทั้งไม่ควรมีคำถามหรือพูดอื่น ๆ ที่
เป็นการขัดจังหวะทำให้เด็กหมดสนุก

1.3 การใช้น้ำเสียงสีหน้าท่าทางแสดงให้สอดคล้องกับลักษณะของตัวละคร
ไม่ควรพูดเสียงเนือย ๆ เรือย ๆ เพราะทำให้ขาดความตื่นเต้น

1.4 นั่งเก้าอี้ให้เหมาะสมกับสายตาเด็ก

1.5 ใช้เวลาเล่าไม่ควรเกิน 15 นาที

1.6 ให้โอกาสเด็กได้คิดและวิจารณ์เรื่องที่เล่า

2. การเล่าเรื่องโดยมีอุปกรณ์ช่วย อุปกรณ์ที่ใช้ช่วยในการเล่าเรื่องนิทานมีหลาย
ประเภท ได้แก่

2.1 สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กซึ่งสามารถนำมาเล่าเรื่องราวประสบการณ์ให้แก่
เด็กได้ อุปกรณ์ที่เป็นสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สัตว์ พืช บุคคลสำคัญ สถานที่สำคัญ ข้าวและเหตุการณ์
ตลอดจนถึงที่อยู่ตามธรรมชาติ

1.2 วัสดุเหลือใช้ เช่น ภาพจากหนังสือนิตยสาร กิ่งไม้ ใบไม้ กลองกระดาษ
สิ่งเหล่านี้อาจนำมาใช้ประกอบการเล่าเรื่องนี้ได้

1.3 ภาพ เช่น ภาพแผ่นเดิวหรือเป็นแผ่นภาพพลิกหลาย ๆ แผ่นขนาดใหญ่
พอควรและมีเนื้อเรื่องเขียนไว้ด้านหลัง

2.4 หุ่นจำลอง ทำเป็นละครหุ่นมือ หุ่นเชิด หุ่นชัก

2.5 สไลด์ประกอบการเล่าเรื่อง

2.6 เทปนิทานเป็นรูปตัวละคร

2.7 นิ้วมือประกอบการเล่า

อุปกรณ์ที่นิยมใช้กันมากและสามารถดึงดูดความสนใจเด็กได้ดี คือ ภาพ หนังสือและหุ่นเชิด

อารี พันธุ์ณี (2546: 122) ได้กล่าวถึงเทคนิคการเล่านิทานให้ลูกฟัง มีดังนี้

1. พ่อ แม่ ครู เล่านิทานให้เด็กฟังครั้งแรกและอาจนำกลับมาเล่าให้เด็กฟังอีกครั้ง แต่ในครั้งที่สองที่เด็กฟังด้วยเหมือนครั้งแรก แต่ต้องต่อหรือเติมคำที่เว้นไว้ ดังนี้

ลูกจะหนีต่อไปกลายเป็นนก ออกเหินหกโบยบินโผผินผ่าน

แม่จะเป็น.....ริมสายธาร ให้ลูกผ่านมาพักพำนักนอน (ต้นไม้)

2. ให้เด็กลองตั้งชื่อนิทานที่ฟังหลาย ๆ ชื่อเพื่อที่เด็กจะได้หัดคิดสร้างสรรค์เด็กจะรู้สึกสนุกสนานและจดจำได้แม่นยำและได้ฝึกความคิดสร้างสรรค์และเป็นผู้เรียนที่มีส่วนร่วม กระตือรือร้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. ให้เด็กบอกความรู้สึกจากการฟังนิทาน ด้วยการถามว่า “ลูกรู้สึกอย่างไร”

4. ให้เด็กฝึกแก้ปัญหาจากนิทานด้วยการถามว่า ถ้าลูกเป็นกระต่ายน้อย “ลูกจะทำอย่างไร” “เพราะเหตุใด” เป็นต้น

5. ให้เด็กวาดภาพจากเรื่องที่ฟังและระบายสีตามใจชอบ

สรุปได้ว่า การเล่านิทานเพื่อให้เด็กได้เกิดความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลินและได้รับการส่งเสริมประสบการณ์เป็นการฝึกทักษะการคิดส่งเสริมสติปัญญาพัฒนาการทางอารมณ์ได้นั้น ครูต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการในการเล่านิทานให้เป็นที่สนใจของเด็กเกิดความพึงพอใจและประทับใจ ให้เด็กมีส่วนร่วมในการเล่านิทานได้แสดงความคิดเห็นเด็กจะจดจำจะทำให้การเล่านิทานประสบผลสำเร็จ ให้เด็กสามารถนำข้อคิดจากนิทานไปปรับใช้ในการคิดแก้ปัญหาชีวิตประจำวันได้

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่านิทาน

เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเล่านิทานย่อมเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่า การนำนิทานมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี

คลอร์และโรเบิร์ต (Clare and Robert. 1978: 159 อ้างถึงใน อภิรดี สีนวล 2547: 24) ได้ศึกษาผลของการใช้นิทานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของเด็ก โดยใช้หุ่นจำลองและการแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายจำนวน 62 คนจากโรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง โดยให้นักเรียนแสดงอุปนิสัยท่าทางให้เหมือนกับละครในนิทานนั้น เมื่อเรียนจบแล้ววัดทัศนคติทันทีและพบว่าเด็กชายเหล่านั้นมีทัศนคติที่ดีต่อสัตว์และหลังจากนั้นอีก 6 สัปดาห์ได้ทำการวัดอีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่าการวัดทัศนคติของเด็กชายทั้งสอง โรงเรียนมีความมั่นคง เด็กชายที่เคยล่าสัตว์เลิกฆ่าสัตว์โดยแน่นอน ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงว่านิทานมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมและทัศนคติที่มั่นคงของเด็ก

ปาริชาติ อรุณศักดิ์ (2522: 62) ได้ศึกษาการเล่านิทานที่ไม่จบเรื่องสมบูรณ์ที่มีผลต่อการคิดแบบอเนกนัยของเด็กปฐมวัย ปรากฏว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับฟังการเล่านิทานที่ไม่จบเรื่องสมบูรณ์ กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับฟังการเล่านิทานแบบปกติมีความสามารถในการคิดแบบอเนกนัยแตกต่างกัน การเล่านิทานไม่จบทำให้เด็กคิดเรื่องจนจบสามารถส่งเสริมการคิดแบบอเนกนัยของเด็กปฐมวัยในทั้ง 2 องค์ประกอบ คือ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่นและความคิดริเริ่มสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับฟังการเล่านิทานแบบปกติ

ทัศนีย์ อินทรบำรุง (2529: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานก่อนกลับบ้าน กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมก่อนกลับบ้านแบบปกติกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุ 5-6 ปี จำนวน 20 คน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานก่อนกลับบ้านมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมก่อนกลับบ้านแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เนื่อน้อง สนับบุญ (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่านิทาน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี พบว่าความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่านิทานหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

สุนนา อินทร์จักร (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การเล่านิทานกับการจัดป้ายนิเทศแบบเด็กมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานกับการจัดป้ายนิเทศแบบเด็กมีส่วนร่วม มีความรู้และพฤติกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทาน มีความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การจัดป้ายนิเทศแบบเด็กมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานกับการจัดป้ายนิเทศ แบบเด็กมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

รัญจวน ประโมจนิย์ (2544) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมการเล่านิทานประกอบภาพที่มีต่อความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุระหว่าง 4-5 ปี จำนวน 175 คน ผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรมเสริมการเล่านิทานประกอบภาพในแต่ละช่วงสัปดาห์มีความสามารถด้านการเขียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยในระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์ เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการเขียนสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมตลอดช่วง 8 สัปดาห์และการเปลี่ยนแปลงความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลง

ในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดช่วง 8 สัปดาห์ ยกเว้นในสัปดาห์ที่ 1 เท่านั้น ที่มีคะแนนความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จามรี สุวานันท์ (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้ตัวแบบในนิทานที่มีต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เกตุทิพย์ โยธา (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้นิทานประกอบคำถามปลายเปิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของนักเรียนอนุบาล 1 จำนวน 20 คน ระยะเวลา 12 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า เด็กอนุบาล 1 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานประกอบคำถามปลายเปิดมีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลด้านจริยธรรมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ณัฐฉิณี ชนะโชติ (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้นิทานที่ครูแต่งเองโดยใช้เค้าโครงนิทานพื้นบ้านพัฒนาพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และการช่วยเหลือผู้อื่นของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า การใช้นิทานที่ครูแต่งเองโดยใช้เค้าโครงนิทานพื้นบ้านมีผลให้พฤติกรรมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และการช่วยเหลือผู้อื่นของเด็กปฐมวัยพัฒนาขึ้น และพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และการช่วยเหลือผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานที่ครูแต่งเองโดยใช้เค้าโครงนิทานพื้นบ้านหลังการทดลองมีสูงกว่าก่อนได้รับการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศรีอรอน เนียมนาค (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมจริยธรรมด้านการช่วยเหลือและแบ่งปันผู้อื่นของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังจากที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทาน ประชากรเป็นเด็กปฐมวัย ที่มีอายุระหว่าง 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลกำแพงเพชร ผลปรากฏว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานมีคะแนนพฤติกรรมด้านความช่วยเหลือและแบ่งปันหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สร้อยทิพย์ วงสิงห์, วาสนา จิตรจักร (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเล่านิทานประกอบการวาดภาพเพื่อพัฒนาและส่งเสริมทักษะทางด้านความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการให้กับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาล 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนอนุบาลกาญจนบุรี อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 4 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการ คือ คู่มือการเล่านิทานประกอบการวาดภาพสำหรับเด็กปฐมวัย และแบบประเมินการเล่นนิทานประกอบการวาดภาพสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 60 ฉบับ คุณค่าด้านพฤติกรรมเด็ก

ผลการประเมินมีค่าเฉลี่ย 4.45 ซึ่งแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยได้ คือ มีค่ามาก หมายความว่า การเล่านิทานประกอบการวาดภาพสำหรับเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาล 1 สามารถช่วยในการ พัฒนาพฤติกรรมทางด้านภาษาของเด็ก คือ เด็กมีความเข้าใจเกี่ยวกับภาษา พัฒนาพฤติกรรมทางด้าน สังคม คือ เด็กมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน พัฒนาพฤติกรรมทางด้านอารมณ์ คือ เด็กมีความสนใจและสนุกสนานและมีพฤติกรรมทางด้านสติปัญญา คือ เด็กสามารถจินตนาการตาม นิทานที่ครูเล่าได้

อริญญา เพิ่มพิรพัฒน์ (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการเปรียบเทียบความสามารถ ทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ก่อนการจัดประสบการณ์ และหลังการจัดประสบการณ์และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ใช้นิทาน พื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์หลังการจัดประสบการณ์ กับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 75 ผลการวิจัย พบว่า ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อ เสริมประสบการณ์ ในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน สูงกว่าความสามารถทางภาษา ก่อนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ทุกด้าน

ฉันทนา คำชู (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้ “นิทานคณิตศาสตร์” เพื่อพัฒนา ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย กลุ่มประชากรที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ คือ นักเรียน ชั้นอนุบาล 2/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนอนุบาลบางแพ อำเภอบางแพ จังหวัด ราชบุรี จำนวน 21 คน ผลการพัฒนาคือ หนังสือนิทานคณิตศาสตร์ที่สร้างขึ้นสำหรับเด็กปฐมวัยมี ประสิทธิภาพ 85.22/87.61 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (80/80)

วสนิณี วิทยาขาว (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทาง รูปภาพของเด็กปฐมวัยด้วยการเล่านิทานประกอบรูปภาพ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ ด้านความคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัยที่ได้จากการฟังนิทาน ด้วยการเล่าประกอบหุ่นกับการเล่าประกอบรูปภาพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .05 ในด้าน ความคิดละเอียดลออ ส่วนด้านความคล่องแคล่วและความคิดริเริ่ม ไม่แตกต่างกัน ความคิด สร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้จากการฟังนิทานด้วยการเล่าประกอบหุ่น หลังการทดลองสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ส่วนเด็กปฐมวัยที่ฟังนิทานด้วยการเล่าประกอบรูปภาพหลังการทดลองสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

สรัญญา หอมกลิ่น (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการพัฒนาทักษะด้านการพูดโดยใช้ กิจกรรมการเล่านิทาน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/1 จำนวน 20 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนชุมชนวัดคอนคั้งมิตรภาพที่ 178 ดำเนินการทดลองแบบ กลุ่มเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเล่า

นิทานประกอบภาพ และแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีค่านิทาน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการพูด. ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ร้อยละ 80 หลังการเรียนรู้

ทัศนีย์ วิทญูคม (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านประทุนอายุของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ปีการศึกษา 2550 โดยการจัดกิจกรรม การเล่านิทาน ประกอบสื่อผสมผสาน ในกิจกรรมเสริม ประสพการณ์ จำนวน 41 คน ผลการวิจัยพบว่า หลังจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบสื่อ นักเรียนมีความสามารถด้านภาษา มีค่าเฉลี่ย ร้อยละ 89.92 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประกอบด้วย (S.D.) = 1.20

สุภารัตน์ มามะณี (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ เด็กปฐมวัยโดยการเล่านิทานด้วยสื่อประสมและการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองปลาแจ้ง-กอไผ่ ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรม สร้างสรรค์ คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างแผนจัดการเรียนรู้แต่ละแผน รวมค่าเฉลี่ยเท่ากับ 101.60 จากคะแนนเต็ม 125 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 75.27 และคะแนนเฉลี่ย จากแบบทดสอบหลังเรียน มีค่าเท่ากับ 72.82 จากคะแนนเต็ม 96 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 75.86 ผลการทดสอบก่อนเรียนนักเรียนชั้นอนุบาล 1 มีค่าเฉลี่ย 22.56 คิดเป็นร้อยละ 24.55 และผลการ ทดสอบหลังเรียนนักเรียนชั้นอนุบาล 1 มีค่าเฉลี่ย 72.82 คิดเป็นร้อยละ 75.86 แสดงว่านักเรียนชั้น อนุบาล 1 ที่เรียนด้วยแผนจัดการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ โดยการเล่า นิทานด้วยสื่อประสมและกิจกรรมสร้างสรรค์ มีผลการทดสอบสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนสามารถทำกิจกรรมและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมากขึ้น ข้อสังเกตที่สำคัญที่พบคือ การแสดงออกของนักเรียนขณะทำกิจกรรม มีความกระตือรือร้น และ ร่วมกิจกรรมอย่างมีความสุข สนุกกับการร่วมกิจกรรม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเล่านิทานแล้ว เห็นได้ว่า นิทานมีความสำคัญในการช่วยพัฒนาเด็กในด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดีและยังสามารถใช้ในการพัฒนา ด้านการคิด โดยเฉพาะความสามารถในการคิดแก้ปัญหา (เกริก ชื่นพันธ์ 2542: 56) ในลักษณะที่จะ ช่วยให้เด็กเห็นปัญหา สาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา ได้อย่างชัดเจนขึ้น นิทานจึงเป็นสื่อที่ เหมาะสมอย่างหนึ่งในการนำมาใช้ในการส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพโปรงใส

2.1 ความหมายและความสำคัญของภาพโปรงใส

ฉลองชัย สุรวัฒนบุรณ (2528: 248) ได้ให้ความหมายว่าเป็นอาชีวะหรือแผ่น

พลาสติกใสที่บรรจุภาพไว้ซึ่งจะใช้กับเครื่องฉายภาพโปร่งแสงข้ามศีรษะ

โศภาพรรณ นามวงศ์ (2522: 1) ได้ให้ความหมายว่า ภาพโปร่งใส คือ สไลด์ขนาดใหญ่ที่ใช้กับเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะจากหน้าห้องที่สว่าง และได้ภาพที่ใหญ่และคมชัดเจนบนจอ

ซาโรจน์ แฟงยัง (แปลจาก Les satterthwaite, arizona state university, tempe, arizona) ได้ให้ความหมายของภาพโปร่งใสว่าเป็นวัสดุที่ใช้กับเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เราสามารถผลิตภาพโปร่งใสได้เองโดยใช้เทคนิคต่างๆกัน

เสาวนีย์ สิกขามัชฌิต (2525: 11) ได้ให้ความหมายแผ่นภาพโปร่งใสว่าเป็นสื่อการเรียนการสอนประเภทวัสดุฉายที่มีคุณสมบัติเด่นเหนือสื่อประเภทเดียวกันหลายประการสามารถใช้ได้กับกลุ่มผู้เรียนตั้งแต่ขนาดเล็กไปจนถึงขนาดใหญ่ ให้ภาพที่ชัดเจนแม้จะเป็นการฉายในห้องเรียนที่มีแสงสว่างตามปกติ วิธีใช้ก็ง่ายผู้ใช้ใช้เวลาศึกษาเพียงเล็กน้อยก็สามารถใช้ได้และยังสามารถนำเอาเทคนิคการใช้ที่ดึงดูดใจมาใช้ได้มากมายหลายวิธี สามารถแสดงแนวคิด กระบวนการ ข้อมูลต่าง ๆ เรื่องราวที่เป็นจริงและสร้างสถานการณ์จำลอง ตลอดจนการสรุปย่อได้อย่างชัดเจน ในขณะที่ใช้แผ่นภาพโปร่งใส ครูยังสามารถหันหน้าเข้าหาผู้เรียนได้ตลอดเวลา

โศภาพรรณ นามวงศ์ (2522: 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาพโปร่งใสที่สามารถแสดงภาพในลักษณะของการเสนอความคิดรวบยอด (concepts) กระบวนการ (processes) ข้อเท็จจริง (facts) หัวข้อเรื่อง (outlines) และเรื่องย่อ (summaries) โดยเสนอต่อผู้ชมกลุ่มเล็ก ๆ หรือชั้นเรียนขนาดกลาง หรือแม้แต่มุขมกลุ่มใหญ่ๆ ได้

2.2 ประเภทของภาพโปร่งใส

โศภาพรรณ นามวงศ์ (2522: 18) ได้กล่าวถึงภาพโปร่งใสมีวิวัฒนาการในการเตรียมมากมายหลายวิธี โดยเริ่มตั้งแต่การเขียนง่าย ๆ ด้วยมือไปจนถึงวิธีการที่ต้องการเครื่องมือพิเศษและทักษะโดยเฉพาะและได้แบ่งประเภทของภาพโปร่งใสตามวิธีทำไว้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

2.2.1 ทำภาพโปร่งใสลงบนแผ่นอะซิเตทโดยตรง เช่น

- 1) ใช้ปากกาปลายสักหลาดเขียนลงบนแผ่น
- 2) อะซิเตทใส ใช้เทปและตัวอักษรลอกลงบนอะซิเตทใส
- 3) ใช้อะซิเตทผ้า

2.2.2 ทำภาพโปร่งใสจากกระดาษที่เตรียมไว้ด้วยเครื่องอัด โรเนียวและใช้ฟิล์ม

ไคเอโซ

2.2.3 ทำภาพโปร่งใสด้วยวัสดุสิ่งพิมพ์ หรือวิธีกล้ายการพิมพ์โดยขนาดไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งแบ่งออกได้เป็น

- 1) ทำด้วยฟิล์มที่ไวต่อความร้อน
- 2) ทำด้วยฟิล์มชนิดถ่ายเอกสาร
- 3) ทำด้วยฟิล์มซึ่งทำปฏิกิริยากับไฟฟ้า
- 4) ทำด้วยวิธีการลอกรูปลงบนแผ่นอาซีเตท โดยใช้ความกดดัน
- 5) ทำด้วยวิธีการลอกรูปลงบนแผ่นอาซีเตท โดยใช้ความร้อน

2.2.4 ทำภาพโปร่งใสด้วยวิธีการถ่ายภาพ ขนาดของวัสดุเปลี่ยนแปลงออกได้เป็น

- 1) ถ่ายภาพวัสดุที่เป็น high – contrast
- 2) ถ่ายภาพวัสดุที่เป็น halftone และ continuous – tone

2.3 ประโยชน์และคุณค่าของภาพโปร่งใส

เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต (2525: 11-12) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่ดีเด่นของการฉายแผ่นภาพโปร่งใสว่า ดังนี้

2.3.1 ใช้ง่ายติดตั้งง่ายเครื่องฉายแผ่นภาพโปร่งใสเป็นเครื่องมือที่ไม่มีความจำเป็นจะต้องใช้ช่างเทคนิคช่วยขณะที่ใช้เพียงแต่ผู้บริการนำเครื่องมาให้บริการ ถ้าผู้ใช้ศึกษาวิธีการใช้เพียงเล็กน้อยก็จะสามารถใช้ได้โดยไม่ยากเพราะผู้ใช้เพียงแค่เสียบปลั๊ก เปิดสวิตซ์และปรับความชัดบนจอก็สามารถเริ่มใช้สอนได้ ส่วนการติดตั้งก็ทำได้ง่ายเช่นกันโดยนำเครื่องมาตั้งหน้าชั้นเรียนในระยะห่างพอควรหันเลนส์ฉายเข้าหาจอ ปรับมุมก้มเงยให้พอดี ปรับลำแสงให้ตั้งฉากกับจอก็เป็นอันเสร็จ

2.3.2 เครื่องตั้งหน้าชั้นเรียนซึ่งจะเกิดผลดีต่อการสอนหลายประการ ดังนี้

- 1) ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนได้ตลอดเวลาเพราะผู้สอนหันหน้าเข้าหาผู้เรียน ถ้าใช้กระดานดำ ครูไม่อาจจะทำได้ตลอดเวลา
- 2) ผู้สอนสามารถอธิบายด้วยการใช้ปลายคินสอ หรืออุปกรณ์ชี้เล็กๆ ชี้บนแผ่นฉายได้เลยโดยไม่ต้องชี้บนจอ
- 3) ไม่ประสบปัญหาในการบังการฉาย ถ้าติดตั้งเครื่องฉายในตำแหน่งที่เหมาะสมและผู้ใช้นั่งหรือนั่งในตำแหน่งที่เหมาะสม การฉายแผ่นภาพโปร่งใสผู้สอนอาจจะยืนหรือนั่งก็ได้ขึ้นอยู่กับระดับความสูงของโต๊ะวางเครื่องฉายและการติดตั้งจอฉาย

2.3.3 สามารถฉายได้ในห้องที่มีความสว่างปกติภาพฉายให้แสงสว่างชัดเจน โดยไม่ต้องควบคุมแสงให้มือเหมือนเครื่องฉายชนิดอื่น

2.3.4 ผู้สอนสามารถเตรียมเขียน หรือทำแผ่นภาพโปร่งใสไว้ล่วงหน้าได้เป็นจำนวนมากตามที่ต้องการรูปภาพที่ยาก ๆ ใช้เวลาเขียนนานผู้สอนอาจจะเตรียมมาก่อนหรือให้ผู้อื่นทำก็ได้ทำให้ประหยัดเวลาในการสอน ซึ่งถ้าใช้กระดานดำผู้สอนไม่อาจจะทำได้ หรือถ้า

ทำได้ก็อยู่ในขอบเขตจำกัด

2.3.5 ผู้ใช้เครื่องฉายภาพโปร่งใสอาจจะใช้ความคิดสร้างสรรค์ในรูปแบบต่างๆ ในการเตรียมแผ่นภาพโปร่งใสได้อย่างอิสระอันจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดหรือริ้น และตั้งใจเรียนมากยิ่งขึ้นเช่นการทำแผ่นภาพโปร่งใสให้เคลื่อนไหวได้ แบบภาพลวงตา หรือให้ ชิ้นส่วนประกอบภาพโปร่งใสเคลื่อนไหวไปมาได้จริงๆ เป็นต้น

2.3.6 ผู้เรียนก็ใช้ได้ นอกจากผู้สอนใช้ในการสอนแล้วผู้เรียนยังสามารถใช้เครื่องฉายชนิดนี้ได้อีกด้วย เช่นใช้ในการประกอบกิจกรรม แสดงแนวความคิดของตนใช้ในการวางแผนงานร่วมกัน ใช้เล่าเรื่องประกอบภาพ เป็นต้น

สรุปได้ว่าการใช้เทคนิคการฉายภาพโปร่งใสเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ง่ายไม่ยุ่งยากผู้ใช้สามารถเตรียมไว้ล่วงหน้าได้ สามารถสร้างสรรค์รูปแบบต่างๆ ในแผ่นภาพได้ตามที่ต้องการ โดยเฉพาะการทำแผ่นภาพโปร่งใสให้เคลื่อนไหวได้ประกอบการเล่านิทานจะเป็นการกระตุ้นให้ เด็กๆ เกิดความคิดหรือริ้น สนใจฟังนิทานเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินมีชีวิตชีวา เกิดพัฒนาการทางสติปัญญาและอารมณ์ อีกทั้งเป็นหนทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย อีกทางหนึ่งด้วย

2.4 วิธีการผลิตภาพโปร่งใส

เสาวนีย์ สีขาวฉิมจิต (2525: 124-120) ได้อธิบายวิธีการเตรียมแผ่นภาพโปร่งใส ภาพนิ่งให้เห็นเป็น ภาพเคลื่อนไหว ทำได้ 2 วิธี ดังนี้

1. แผ่นภาพโปร่งใสชิ้นส่วนเคลื่อนไหว แผ่นภาพโปร่งใสแบบนี้ทำให้ชิ้นส่วนเคลื่อนไหวไปตามรางร่องหรือเจาะยึดแกนกลางให้หมุนได้ ถ้าเป็นการแสดงการเคลื่อนส่วนที่โปร่งแสงให้ชิ้นส่วนสามารถเลื่อนขึ้นลงได้

2. โมเดลพลาสติกโปร่งใสเคลื่อนไหว โมเดลพลาสติกเป็นวัสดุฉายโปร่งใสอีกชนิดหนึ่งที่มีลักษณะแตกต่างไปจากแผ่นภาพโปร่งใสโดยทั่วไป คือ มีความหนาและความแข็งแรงกว่าแผ่นภาพโปร่งใสทั่วไปเพราะ โมเดลพลาสติกทำจากแผ่นพลาสติกโปร่งใสชนิดหนา โดยเฉพาะแผ่นฐานมีความหนาถึง 0.5 เซนติเมตร เป็นแบบจำลองที่สามารถใช้แสดงการสาธิตแทนของจริงได้เป็นอย่างดี โมเดลพลาสติก ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

ส่วนฐาน เป็นส่วนรองรับชิ้นส่วนต่าง ๆ ทั้งหมดของโมเดลพลาสติกเป็นแผ่นพลาสติกใสไม่มีสีควรมีความหนาประมาณ 0.2 - 0.5 เซนติเมตร ถ้าใช้แผ่นพลาสติกบางเกินไป อาจจะทำให้เกิดการอ่อนตัวในขณะที่แสดงการสาธิต ส่วนฐานมีขนาดโตเท่ากับขนาดของแท่นฉายคือ 10 x 10 นิ้ว

ขาข้าง เป็นส่วนรองรับฐาน ที่มุมทั้ง 4 มุม เพื่อป้องกันไม่ให้ส่วนฐานด้านล่างสัมผัสกับพื้นผิวแท่นฉายหรือพื้นผิวอื่นๆ ขาข้างนี้จะไม่ฉายปรากฏบนจอ

ส่วนประกอบโปร่งใสเป็นส่วนประกอบต่าง ๆ ที่ใช้ในการสาธิตซึ่งจะมีทั้งแผ่นพลาสติกสีต่าง ๆ โปร่งใสยึดติดอยู่กับแท่นและส่วนที่เคลื่อนไหวได้ ส่วนที่ยึดอยู่กับแท่น

ส่วนประกอบทึบแสง เป็นส่วนประกอบที่ต้องการความแข็งแรงไม่อาจใช้พลาสติกโปร่งใสได้ เช่น แกนหมุนต่างๆ การออกแบบ โมเดลพลาสติกเป็นการจำลองแบบของจริง เพื่อให้เหมาะกับการสาธิตกับเครื่องฉายภาพโปร่งใส การเลือกสี ของพลาสติก และการออกแบบรูปทรง จึงต้องทำในลักษณะวัสดุของมิติ การเขียนแบบให้ละเอียดทุกด้านจะทำให้การทำ โมเดลพลาสติก ง่ายถูกต้องและเหมาะสม การทำจะต้องตัดชิ้นส่วนต่าง ๆ ให้ได้ขนาด ชิ้นส่วนบางชิ้นจะต้องทำให้ มีขนาดถูกต้องตามแบบมากที่สุดจึงจะสามารถทำให้เคลื่อนไหวได้ ซึ่งต้องทำโดยใช้เครื่องมือ เครื่องจักรตัดละเอียด แต่ชิ้นส่วนบางชิ้นก็สามารถตัดด้วยเลื่อยมือได้

ส่วนประกอบที่จะต้องยึดติดกับฐานหรือส่วนประกอบอื่นๆติดยึดได้ด้วยน้ำยาติดพลาสติกโดยใช้ฟู่กันจุ่มน้ำยาป้ายตามขอบแต่ต้องระมัดระวังอย่าให้น้ำยาถูกพื้นผิวพลาสติกส่วนอื่นเพราะจะทำให้เป็นรอยค่างปรากฏบนจอ วิธีที่ดีที่สุดก็คือการใช้เข็มฉีดยาบรรจุน้ำยาติดพลาสติก แล้วฉีดเข้าตามรอยต่อต่างๆ จะทำได้ทั่วถึงกว่าวิธีใช้ฟู่กัน

3. แผ่นภาพโปร่งใสโพลาร์โมชัน (polar motion) แผ่นภาพโปร่งใสชนิดนี้จะสร้างความตื่นเต้นให้กับผู้เรียนเป็นการทำให้เห็นเคลื่อนไหวแบบภาพลวงตาคล้ายไฟกระพริบ โดยการทำให้ความเข้มของแสงตรงบริเวณที่ติดแผ่น โพลาร์โมชันเปลี่ยนแปลงไปในรูปต่างๆซ้ำๆกัน จากการหมุนแผ่นสปินเนอร์ (spinner) ตัดแสงหน้าเลนส์ฉาย ทำให้มุมของแสงที่สะท้อนจากโพลาร์โมชันมีความเข้มเปลี่ยนแปลงไปตามการหมุนเร็วหรือช้าจึงทำให้ดูเหมือนเกิดการเคลื่อนไหวขึ้นตรงบริเวณนั้น

แผ่นโพลาร์โมชันที่ใช้ติดบนแผ่นภาพโปร่งใสมีหลายแบบ เช่น แบบเคลื่อนเป็นทางยาว เคลื่อนเป็นวงกลม เคลื่อนจากจุดศูนย์กลางออกนอก เคลื่อนเป็นคลื่น เคลื่อนคล้ายตัวหนอน เป็นต้นผู้ใช้ จะเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม โดยติดแผ่นโพลาร์โมชันเฉพาะตรงบริเวณที่ต้องการให้ดูเคลื่อนไหว เช่น ติดบริเวณหลอดลมแสดงให้เห็นการหายใจเข้าออก ติดตรงปอดแสดงการยืดหดตัวของปอดในขณะที่หายใจ เป็นต้น

วิธีติดแผ่นโพลาร์โมชัน ให้ปฏิบัติเป็นขั้นๆดังนี้

1. วางแผ่นภาพโปร่งใสที่ต้องการทำให้เห็นการเคลื่อนไหวลงบนตู้แสงหรือกล่องแสง
2. เลือกแบบการเคลื่อนที่ให้เหมาะสมกับแผ่นภาพโปร่งใส แล้วนำมาวางทาบลงตรงพื้นที่ที่ต้องการติด เขียนแนวการเคลื่อนที่ด้วยดินสอสีอ่อน หรือปากกาเขียนอาชีพเท
3. ติดตามรอยดินสอที่เขียนทิศทางการเคลื่อนที่ด้วยกรรไกร
4. ลอกแผ่นรองโพลาร์โมชันออกทิ้งแล้วติดแผ่นโพลาร์โมชันด้านที่มีกาวลงบน

พื้นที่ต้องการ

5. ปล่อยให้แผ่นโพลาร์โมชันติดกับแผ่นภาพโปร่งใสอย่างสนิท จะได้แผ่นภาพโปร่งใสแบบเคลื่อนไหว

จากการศึกษาค้นคว้าวิธีการผลิตแผ่นภาพโปร่งใสหลายๆแบบแล้ว ได้รวบรวมข้อมูลในการผลิตแผ่นภาพโปร่งใสแบบเคลื่อนไหวด้วยเทคนิคโพลาร์โมชัน ร่วมกับแผ่นหมุนสปินเนอร์ ฉายบนเครื่องฉายข้ามศีรษะ ประกอบการเล่านิทานที่เด็กปฐมวัยสนใจตื่นเต้นเร้าใจ สนุกสนานกับสถานการณ์ปัญหาของตัวละครในนิทานและกระตุ้นให้เด็กเกิดอารมณ์คล้อยตามอยากมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นการฝึกให้เด็กปฐมวัยได้ประสบการณ์ในการคิดแก้ปัญหา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองต่อไปได้

2.5 เทคนิคการนำเสนอโดยใช้แผ่นภาพโปร่งใสแบบเคลื่อนไหว

เทคนิคการนำเสนอภาพโปร่งใสแบบเคลื่อนไหวนี้ เป็นเทคนิคซึ่งช่วยสื่อความคิดที่เป็นลักษณะการเรียงลำดับ การเคลื่อนที่และเป็นเหตุเป็นผลแม้ว่าเนื้อหาของเรื่องนั้นจะเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับวัสดุที่อยู่นิ่ง แต่ก็สามารถทำให้น่าสนใจและตื่นตามากขึ้นได้

การเล่านิทานโดยใช้แผ่นภาพโปร่งใสโพลาร์โมชัน (polar motion) แผ่นภาพโปร่งใสชนิดนี้จะสร้างความตื่นเต้นให้กับเด็กด้วยเทคนิคการทำภาพเคลื่อนไหวเสมือนเป็นการทำภาพให้ดูคล้ายกับภาพกำลังเคลื่อนไหว ทำให้เห็นเคลื่อนไหวแบบภาพลวงตาคล้ายไฟกระพริบ โดยการให้ความเข้มของแสงตรงบริเวณที่ติดแผ่นโพลาร์โมชันเปลี่ยนแปลงไปในรูปแบบต่างๆ กันจากการหมุนแผ่น (spinner) ตัดแสงหน้าเลนส์ฉาย ทำให้มุมของแสงที่สะท้อนจากโพลาร์โมชันมีความเข้มเปลี่ยนแปลงไปตามการหมุนเร็วหรือหมุนช้าจึงทำให้ดูเหมือนเกิดการเคลื่อนไหวขึ้นตรงบริเวณนั้น

แผ่นโพลาร์โมชัน ที่ใช้ติดบนแผ่นภาพโปร่งใสมีหลายแบบ เช่นแบบเคลื่อนที่ตามแนวยาว แบบเคลื่อนที่เป็นวงกลม แบบเคลื่อนจากจุดศูนย์กลางออกนอก แบบเคลื่อนที่เป็นคลื่น แบบคล้ายตัวหนอน เป็นต้น ผู้ใช้เลือกได้ตามความเหมาะสม โดยติดแผ่นโพลาร์โมชันเฉพาะตรงบริเวณที่ต้องการให้ดูเคลื่อนไหว

วิธีการใช้แผ่นภาพโปร่งใสโพลาร์โมชัน ให้วางแผ่นภาพโปร่งใสลงบนแท่นฉาย เหมือนกับการฉายแผ่นภาพโปร่งใสทั่วไปติดแผ่นหมุนเข้ากับเครื่องฉาย ถ้าเป็นชนิดหมุนด้วยมอเตอร์จะสามารถควบคุมความเร็วของการหมุน และเปลี่ยนทิศทางการหมุนได้ ต้องเสียบสายกับปลั๊กไฟ ส่วนชนิดหมุนด้วยมือไม่จำเป็นต้องยึดติดกับเครื่อง เพียงแต่จับถือไว้หน้าเลนส์ตอนล่าง หรือหน้าเลนส์ด้านบนแล้วหมุนแผ่นหมุนด้วยมือตามความเร็วและทิศทางที่ต้องการ ก็จะทำให้ภาพฉายตรงบริเวณที่ติดแผ่นโพลาร์โมชันดูเสมือนเคลื่อนที่

2.6 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพโปรงใส

เดอะ นิว ยอร์ค ซิตี สกูล (1966. อ้างถึงในฉลองชัย สุรวัฒนบุรณ 2528: 250) ได้ทดสอบคุณค่าของเครื่องฉายภาพโปรงใส ในการสอนนักศึกษา High school ชั้นปีที่ 1 ผลการวิจัย ปรากฏว่านักเรียนในกลุ่มทดลองได้ผลการเรียนดีกว่ากลุ่มควบคุม และทั้งผู้สอนและผู้เรียนชอบในการใช้เครื่องฉายภาพโปรงใส

เคลตัน คับเบิลยู ซานค์ แห่งมหาวิทยาลัยเทกซัส (1960. อ้างถึงในฉลองชัย สุรวัฒนบุรณ 2528: 250) ได้วิจัยการใช้เครื่องฉายภาพโปรงใสในวิชาเขียนแบบวิศวกรรมศาสตร์ ผลการวิจัยปรากฏผลเช่นเดียวกับรายชื่อแรกได้ทำไว้ดังกล่าวมาแล้วโดยเฉพาะในเชิงการประหยัดเวลาในการสอน เพิ่มความสนใจในการเรียนและความกระตือรือร้นของผู้สอน

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดแก้ปัญหา

3.1 ความหมายของการคิดแก้ปัญหา

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการแก้ปัญหาในทัศนะต่างกัันดังนี้ กาย่ และบริกซ์ (แก้วตา คณะวรรณ 2524: 69 อ้างถึงใน Suwannathat 1985) กล่าวว่าความสามารถในการแก้ ปัญหาเป็นทักษะทางปัญญา (Intellectual Skill) อย่างหนึ่งที่สามารถสอนกันได้และมุ่งหวังให้นำความสามารถในด้านนี้ไปถ่ายโยงใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ และกาย่ (Gagné 1970: 62 อ้างถึงในสุทธิรา พิสิษฐ์กุล 2529: 50) ยังได้อธิบายถึงความสามารถในด้านการคิดแก้ปัญหาว่าเป็นรูปแบบของการเรียนรู้อย่างหนึ่งที่ต้องอาศัยการเรียนรู้ประเภทหลักการที่มีความเกี่ยวข้องกัน ตั้งแต่สองประเภทขึ้นไปและใช้หลักการนั้นมาผสมผสานกันเป็นความสามารถชนิดใหม่ที่เรียกว่าความสามารถทางด้านการคิดแก้ปัญหา โดยการเรียนรู้ประเภทนี้ต้องอาศัยการเรียนรู้ประเภทความคิดรวบยอดเป็นพื้นฐานของการเรียนเพราะว่าการเรียนรู้ประเภทหลักการตามแนวของ กาย่ ก็คือ ความเกี่ยวข้องกันระหว่าง ความคิดรวบยอดตั้งแต่สองชนิดขึ้นไป การเรียนรู้ประเภทความคิดรวบยอด กาย่ ได้อธิบายว่าเป็นการเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่ต้องอาศัยทักษะความสามารถในการมองร่วมกันของสิ่งเร้าทั้งหลาย กู๊ด (Good 1972: 518) ได้อธิบายถึงการคิดแก้ปัญหาว่าเป็นแบบแผนหรือวิธีดำเนินการซึ่งอยู่ในสภาวะที่มีความยากลำบาก ยุ่งยากหรืออยู่ในสภาวะที่พยายามตรวจสอบข้อมูลที่หามาได้ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาที่มีการตั้งสมมติฐานและมีการตรวจสอบสมมติฐานนั้นว่าเป็นจริงหรือไม่ ไอเซนค, วิทเบอร์ค และ เบิร์น (Eysenck, Wuraburh and Berne. 1972: 44 อ้างถึงใน อภิตี สีนวล 2547: 8) มีความเห็นสอดคล้องกันว่าการแก้ปัญหาเป็นกระบวนการที่จำเป็นต้องอาศัยความรู้ในการพิจารณา การสังเกตปรากฏการณ์ และโครงสร้างของปัญหารวมทั้งต้องใช้

กระบวนการคิดเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ การคิด (Thinking) หมายถึง การที่คนคนหนึ่งพยายามใช้พลังทางสมองของคนในการนำเอาข้อมูลความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่มาจัดวางอย่างเหมาะสม เพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ เช่น ดัดสนใจเลือกในสิ่งที่ดีที่สุด (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ 2545: 1) ความคิดเป็นกลไกของสมองที่เกิดขึ้นตลอดเวลาซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของมนุษย์ที่ใช้ในการสร้างแนวคิดรวบยอดด้วยการจำแนกความแตกต่าง การจัดกลุ่ม การกำหนดชื่อเรื่องเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ได้รับ กระบวนการที่ใช้ในการแปลความหมายของข้อมูลรวมถึงการสรุปอย่างด้วยการจำแนกรายละเอียด และการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้รับซึ่งข้อมูลที่น่ามาใช้อาจจะเป็นความจริงที่สัมผัสได้ หรือเป็นเพียงจินตนาการที่ไม่อาจจะสัมผัสได้ ตลอดจนเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการนำกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีเหตุผลและเหมาะสม การคิดเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการที่สมองถูกรบกวนจากสิ่งแวดล้อมสังคมรอบตัวและประสบการณ์ส่วนตัวดั้งเดิมของมนุษย์ (อุษณีย์ โพธิ์สุข 2544: 14 อ้างถึงในวรารัตน์ นิยมไทย 2547: 7) การแก้ปัญหาเป็นกระบวนการทางสมองอย่างที่มีความยุ่งยากซับซ้อน ซึ่งผู้ที่แก้ปัญหาก็ต้องใช้ความรู้ความคิดและประสบการณ์ต่างๆประมวลเข้ากับส่วนประกอบของสถานการณ์ที่เป็นปัญหา (มยุรี บุญเยี่ยม 2545: 25 อ้างถึงในสุรินี วงศ์ชัย 2547: 10) ทักษะกระบวนการแก้ปัญหาเป็นกระบวนการทำงานที่สลับซับซ้อนของสมองต้องอาศัยสติปัญญาทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ ความคิด การรับรู้ ความชำนาญ รูปแบบและพฤติกรรมต่างๆ ประสบการณ์เดิมทั้งจากทางตรง คือ มีผู้อบรมสั่งสอน และทางอ้อม คือ เรียนรู้ด้วยตนเอง มโนคติ กฎเกณฑ์ ข้อสรุป การพิจารณา การสังเกต และการใช้กลยุทธ์ทางปัญญาที่จะวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความรู้ ความเข้าใจต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ มีเหตุผลและจินตนาการ เพื่อหาแนวทางปฏิบัติให้ปัญหานั้นหมดสิ้นไป บรรลุตามจุดประสงค์ที่ต้องการและได้มาซึ่งความรู้ใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2544: 26) ความสามารถแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการจัดการกับปัญหาอุปสรรคและวิกฤติที่เกิดขึ้น (กมลพรรณ ชีวพันธุ์ศรี 2548: 19) การแก้ปัญหา (Problem solving) ถือว่าเป็นผลผลิตที่สำคัญของการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ การนิยามหรือการบรรยายว่าการแก้ปัญหา คืออะไร การแก้ปัญหาเป็นทักษะในทางวิทยาศาสตร์จะเน้นการทดลอง การรวบรวมข้อมูล การคิดวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อจุดประสงค์ในการค้นพบการอธิบายแบบแผนที่เกี่ยวข้องกับวัตถุและปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ดังนั้นการแก้ปัญหาจึงเป็นการนำเอาเนื้อหาวิชาและทักษะกระบวนการที่เหมาะสมมาใช้ในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ในการแก้ปัญหานี้จะเกี่ยวข้องกับเจตคติด้วย (วรรณทิพา รอดแรงกล้า 2544: 25) และสอดคล้องกับ อรรถวิทย์ ฅ ตะกั่วทุ่ง (2546: 66) ได้ให้ความหมายของการคิดแก้ปัญหาว่า หมายถึง ความสามารถในการใช้การคิดที่ซับซ้อนแก้ปัญหา โดยมีขั้นตอนได้แก่ระบุสิ่งที่ปัญหาวิเคราะห์ปัญหา ตั้งสมมติฐาน ตั้งคำถามที่เหมาะสม ระดมความคิด กำหนดทางเลือก เลือกทางเลือกที่ดีที่สุดใช้ทางเลือก ติดตามและประเมินทางเลือกและสรุป สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา

แห่งชาติ (2524: 98) ได้ให้ความหมายของความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยว่าหมายถึงความสามารถในการเสนอแนวทางปฏิบัติเพื่อลดปัญหาได้อย่างหลากหลาย และประเมินเลือกทางเลือกที่เหมาะสมกับข้อดีได้อย่างถูกต้อง โดยมีระดับคุณภาพของพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหา ดังนี้ 1) เสนอทางเลือกและประเมินโดยไม่คำนึงถึงผล 2) เสนอทางเลือกและประเมินโดยคำนึงถึงผลด้วยการชี้แนะของครู 3) เสนอทางเลือกและประเมินโดยคำนึงถึงผลต่อส่วนรวม และให้เกณฑ์การพัฒนาไว้ว่า ถ้าเด็กวิเคราะห์ได้ เสนอทางเลือกอย่างสุ่มเดาไม่เลือกจากสาเหตุของปัญหา อยู่ในระดับพัฒนาการที่ 1 ถ้าเด็กวิเคราะห์ได้ เสนอทางเลือกได้ตรงกับสาเหตุ และคำนึงถึงผล แต่ยังคงอาศัยการชี้แนะของครู อยู่ในระดับพัฒนาการที่ 2 ถ้าเด็กวิเคราะห์ได้เสนอทางเลือกได้ตรงกับสาเหตุและคำนึงถึงผลด้วยตนเองอยู่ในระดับพัฒนาการที่ 2

สรุปได้ว่าการคิดแก้ปัญหาหมายถึงกระบวนการทำงานของสมองในการนำเอาข้อมูลความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ประมวลเข้ากับสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในปัจจุบัน มีกระบวนการเกี่ยวกับการนำกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีเหตุผลและเหมาะสม นำมาประกอบการตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีที่สุด เพื่อจัดปมปัญหาหรือสิ่งต่าง ๆ ที่รบกวนสมองที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม สังคมรอบตัวให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ ดังที่ เพียเจท์ (Piaget. อ้างถึงใน สุชาดา จันทร์อม 2542: 124) ได้กล่าวว่า “ ปัญหาไม่เพียงแต่เป็นต้นเหตุของความตึงเครียดเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ปัญหายังเป็นสิ่งเร้าให้มีการเกิดพัฒนาการทางด้านความคิดของคนเราด้วย เพราะถ้าคนเราไม่มีปัญหาเสียเลยก็ไม่ต้องการพัฒนาการทางด้านความคิดในขั้นที่สูงขึ้นไปอีก”

3.2 ความสำคัญของการคิดแก้ปัญหา

ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเป็นเป้าหมายสำคัญของการศึกษา และมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงซับซ้อนที่เกิดขึ้นทำให้ประสบกับปัญหาในชีวิตประจำวัน การปรับตัวเพื่อให้สามารถเผชิญกับความท้าทายของกระแสโลกและภาวะวิกฤติต่าง ๆ มนุษย์จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้สามารถเติบโตและเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตคิดเป็นเป็นการแสดงศักยภาพของมนุษย์ในการชี้นำชะตาชีวิตของตนเอง โดยการพยายามปรับตัวเอง สิ่งแวดล้อมให้ผสมกลมกลืนกันด้วยกระบวนการแก้ปัญหา ซึ่งประกอบด้วยพิจารณาข้อมูล 2 ด้าน ได้แก่ ข้อมูลตนเอง ข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อมและข้อมูลทางวิชาการ เพื่อเป้าหมายที่สำคัญคือการมีความสุข (โกวิท วรพิพัฒน์ อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2540: 225) ฉันทนา ภาคบงกช (2528: 52-55) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการแก้ปัญหาว่า การแก้ปัญหาเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการสอนให้เด็กคิด การที่จะส่งเสริมให้เด็กคิดบรรลุจุดมุ่งหมายถึงขั้นนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้มีสิ่งๆ ที่ทำได้ง่าย โดยทั่วไปมักมีการฝึกทักษะทางด้านความคิดหรือการอภิปรายโดยใช้ความคิดระดับสูงกิจกรรมเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมความคิดเป็นอย่างดี

มาก แต่พบว่าการประเมินผลมักจะมุ่งที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ครูจึงจำเป็นต้องปลูกฝังส่งเสริมให้โอกาสเด็กได้ฝึกคิดอยู่เสมอ เพื่อจะทำให้เด็กมีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ คนที่คิดเป็นคือคนที่รู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องมีเหตุผลเมื่อเขาเผชิญต่อปัญหาไม่ว่าจะเล็กหรือใหญ่เพราะจะ 모르สิักหนักใจเท่าไร เขาย่อมได้เปรียบบุคคลอื่นที่คิดไม่เป็น เขาจะประสบความสำเร็จและมีความสุขในชีวิตอย่างแท้จริง การปลูกฝังสมรรถภาพในด้านความคิดจะต้องให้เด็กเป็นคนคิดเป็น คิดเก่ง เพราะถ้าเด็กมีสมรรถภาพเช่นนี้แล้วก็จะนำไปสู่การแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต ในสังคมอันสลับซับซ้อนและในโลกแห่งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ได้ (อำนาจ เจริญศิลป์ 2527: 97) อภิสิทธิ์ กัมพลาวลี (2546: คำนำ) กล่าวว่าการมีคุณลักษณะของความเป็นนักคิด ซึ่งการปลูกสร้างคุณลักษณะจำเป็นต้องทำแต่ที่เยาว์วัย เพื่อให้เป็นคนกล้าคิด กล้าทำ คิดเป็นระบบรู้จักใช้จินตนาการ รู้จักตั้งคำถามขอค้นหาคำตอบและมีความมุ่งมั่นในการพิชิตเป้าหมายให้สำเร็จเพราะคนที่มีความสามารถในการนำข้อมูลที่ฝังอยู่ในจิตใจสำนึกมาใช้ได้เร็วที่สุดหรือมีข้อมูลสะสมไว้มากที่สุด จักระบบข้อมูลในสมองหรือฝึกจักระบบข้อมูลในสมองให้เป็นรูปธรรมเสมอจะช่วยให้เป็นคนที่มีความสามารถในการคิดอย่างมีประสิทธิภาพและถ้าสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลใหม่กับข้อมูลเก่าก็จะเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มพูนความจำ (ศิริกาญจน์ โกตุมภ์ และคณะ 2546: 8) ในด้านการศึกษาค้นคว้าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันพบว่า เด็กกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดและยิ่งเด็กที่มีสติปัญญาสูงเท่าใดก็จะมีความสามารถในการแก้ปัญหามากขึ้นเท่านั้น (เฉลิมพล คันสฤต 2521: 21) การสอนที่เน้นในเรื่องของการคิดอย่างมีเหตุผลการคิดสร้างสรรค์และการคิดเชิงจริยธรรม โดยตั้งเป้าหมายว่าผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาสมองทั้งสองด้าน คือ สมองซีกซ้ายและสมองซีกขวาเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพสูงสุดทั้งด้านความคิดสร้างสรรค์และการใช้เหตุผล โดยเริ่มตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงระดับมหาวิทยาลัย ในการลงทุนสำหรับการศึกษาปฐมวัยเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า เนื่องจากการเจริญเติบโตพัฒนาการที่เหมาะสมของเด็กเล็กจะส่งอิทธิพลที่ดีต่อความสำเร็จและการปรับตัวของเด็กในอนาคต ถ้ารู้จักสอนเด็กให้คิดหาคำตอบ กล้าที่จะใช้เหตุผล โดยการตั้งคำถามให้ถูกคิดและตอบในเรื่อง การที่เด็กได้รับการพัฒนาความคิดให้เป็นคนคิดเป็น เด็กจะสามารถใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา การตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีที่สุดในอนาคตอันเป็นเหตุเป็นผลให้ประเทศชาติ ศาสนา ยั่งยืนต่อไปได้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ 2542: 21-72) สมองของเด็กที่มีความซุกซนทางปัญญาจะได้รับการบริหารให้คิดอยู่ตลอดเวลา อันเป็นพัฒนาการสร้างเซลล์สมองและเครือข่ายเชื่อมโยงให้เกิดมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยเด็กซึ่งเป็นช่วงวัยแห่งการวางรากฐานพัฒนาการทางสมองที่สำคัญ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดการฝึกฝนทักษะการคิดด้านต่าง ๆ อาทิ การคิดแก้ปัญหาเด็กที่ได้รับโอกาสให้แก้ปัญหาคด้วยตนเอง เรียนรู้ที่จะลองผิดลองถูกทำให้สมองของเด็กได้รับการพัฒนาให้เกิดความ

ชำนาญและความมั่นใจในการแก้ปัญหา เมื่อเผชิญสถานการณ์ใหม่ๆท่ามกลาง ข้อจำกัดความยากลำบากได้มากขึ้นเพราะสมองจะคิด โดยอัตโนมัติว่าจะทำอะไรให้สามารถเอาชนะต่ออุปสรรคปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ได้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ 2547: 109) ลีโอนาร์ด, เดอร์แมนและไมล์ (Leonard, Derman and Miles 1962: 45 อ้างถึงใน บุญสุพร ทาเพ็ง 2544: 14) ได้กล่าวถึงการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 6 ประการ ดังนี้ 1) เพื่อให้มีทัศนคติที่ดี 2) เพื่อให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม 3) เพื่อให้แสดงออกด้านการตัดสินใจแก้ปัญหา 4) เพื่อให้สามารถเข้าใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวและชื่นชมในสิ่งเหล่านั้น 5) เพื่อให้มีอิสระในการคิดแก้ปัญหาและ 6) เพื่อให้มีความเข้าใจในความรู้ทักษะต่างๆ

สรุปได้ว่าการคิดแก้ปัญหาเป็นเป้าหมายสำคัญของการศึกษาเพราะสภาพสังคมปัจจุบันที่รุมเร้าด้วยปัญหาและอุปสรรคทำให้เกิดความยากลำบากในการดำเนินชีวิตประจำวันดังนั้นการคิดแก้ปัญหาจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์ และเป็นสุขของมนุษย์อย่างยิ่งจำเป็นต้องมีการส่งเสริมให้การปลูกสร้างตั้งแต่ระดับปฐมวัยซึ่งเป็นวัยแห่งการวางรากฐานพัฒนาการทุกด้านที่สำคัญ คือ พัฒนาการด้านสติปัญญาในการคิดแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดแก้ปัญหา

การคิดแก้ปัญหาเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันพัฒนาการทางด้านสติปัญญาและการเรียนรู้ ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการคิดแก้ปัญหาจึงต้องศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาประกอบด้วย เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องโครงสร้างทางความคิดและการแก้ปัญหาได้ดียิ่งขึ้น

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการคิดแก้ปัญหาที่จะได้กล่าวถึงมี ดังนี้คือทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด (Guilford, 1967 อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542: 19-20) ได้อธิบายว่าความสามารถทางสมองของคนเรามี 2 มิติ คือ

1. มิติด้านเนื้อหา (content) หมายถึงวัตถุหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่รับรู้ใช้เป็นที่ก่อให้เกิดความคิด แบ่งเป็น 5 ชนิด คือ 1) เนื้อหาที่เป็นรูปภาพ เช่น วัตถุที่เป็นรูปธรรมต่าง ๆ ซึ่งสามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัส 2) เนื้อหาที่เป็นเสียง เช่น สิ่งที่อยู่ในรูปของเสียงที่มีความหมาย 3) เนื้อหาที่เป็นสัญลักษณ์ เช่น ตัวเลข ตัวอักษรและสัญลักษณ์ที่สร้างขึ้น เช่น พยัญชนะ ระบบจำนวน 4) เนื้อหาที่เป็นภาษา เช่น สิ่งที่อยู่ในรูปของภาษาที่มีความหมายหรือความคิดที่เข้าใจกันโดยทั่วไป 5) เนื้อหาที่เป็นพฤติกรรม เช่น สิ่งที่ไม่ใช่ถ้อยคำแต่เป็นการแสดงออกของมนุษย์ เจตคติ ความต้อง การรวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือสติปัญญาทางสังคม

2. มิติด้านปฏิบัติการหมายถึง กระบวนการคิดต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นมาซึ่งประกอบด้วยความสามารถ 5 ชนิด คือ 1) การรับรู้และเข้าใจ เป็นความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ใน

การรับรู้และทำความเข้าใจ 2) การจำเป็นความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ในการสะสมเรื่องราว หรือข่าว สารและสามารถระลึกได้เมื่อเวลาผ่านไป 2) การคิดแบบอเนกนัยเป็นความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าและแสดงออกมาได้หลาย ๆ แบบหลายวิธี 4) การคิดแบบอเนกนัยเป็นความสามารถในการสรุปข้อมูลที่ดีที่สุด และถูกต้องที่สุดจากข้อมูลหลากหลายที่มีอยู่ 5) การประเมิน ค่า เป็นความสามารถทางสติปัญญาในการตัดสินใจที่รับรู้จำได้หรือกระบวนการคิดอย่างมีคุณค่าความถูกต้องความเหมาะสมหรือความเพียงพอ

1. มิติด้านผลผลิต หมายถึงความสามารถที่เกิดขึ้นจากการผสมผสานมิติด้านเนื้อหา และด้านปฏิบัติการเข้าด้วยกันเป็นผลผลิต เมื่อสมองรับรู้วัตถุ / ข้อมูล ทำให้เกิดความคิดในรูปแบบต่าง ๆ กันซึ่งให้ผลออกมาต่างกัน 6 ชนิด คือ 1) หน่วย เป็นสิ่งที่มีคุณสมบัติเฉพาะตัว และมีความแตกต่างจากสิ่งอื่น 2) จำพวก เป็นกลุ่มของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีคุณสมบัติบางประการร่วมกัน 2) ความ สัมพันธ์เป็นการเชื่อมโยงสิ่งสองสิ่งเข้าด้วยกันเช่น เชื่อมโยงคำเชื่อมโยงความหมาย เชื่อมโยงข้อมูล 4) ระบบเป็นแบบแผนหรือรูปแบบจากการเชื่อมโยงสื่อหลาย ๆ สิ่งเข้าด้วยกัน 5) การประยุกต์เป็นการเปลี่ยนแปลง การหมุนกลับ การขยายความข้อมูลจากสภาพหนึ่งไปอีกสภาพหนึ่ง และ 6) การประยุกต์ เป็นผลการคิดที่คาดหวังหรือการทำนายจากข้อมูลที่กำหนดให้

จากโครงสร้างทางสติปัญญานี้ กิลฟอร์ด ได้ศึกษาเรื่องความคิดสร้างสรรค์ ความมีเหตุผลและการแก้ปัญหา รวมทั้งย่อยรูปแบบการคิดแก้ปัญหาโดยทั่วไปว่า เป็นกระบวนการของความสามารถทางสมองด้วยการจำ ความรู้ ความเข้าใจ ความคิดแบบอเนกนัย การคิดแบบอเนกนัยและการประเมินค่าโดยความสามารถทั้ง 5 ด้านนี้จะผสมผสานกัน เมื่อบุคคลได้รับปัญหาจากสิ่งแวดล้อมบุคคลจะทำความรู้จักกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางปัญญาและสภาพที่ก่อให้เกิดปัญหา โดยการแปลงรูปให้เข้ากับความรู้ที่มีอยู่ในส่วนของความจำบางครั้งอาจมีการแก้ไขข้อมูลก่อน จากนั้นจะประเมินกลั่นกรองเพื่อแยกประเภทข้อมูลที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกันกับปัญหาและหาทางออกของปัญหา ซึ่งปัญหาหนึ่ง อาจมีทางออกหลายทางโดยที่กระบวนการแก้ปัญหา นั้นอาจใช้การคิดทั้งแบบอเนกนัยและอเนกนัยสลับกัน ตามลักษณะของปัญหาว่าต้องการคำตอบแบบใด

ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด (Guilford 1967 อ้างถึงในบุญสุพร ทาเพ็ง 2544: 18-19) กล่าวว่า ความสามารถของแต่ละบุคคลเป็นความสามารถเฉพาะซึ่งความสามารถตามทฤษฎีของ กิลฟอร์ด มี 150 ชนิด เป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์ของ 2 มิติ คือ กระบวนการคิด เนื้อหา ผลการคิด

โครงสร้างทางสติปัญญาประกอบไปด้วยความรู้ความเข้าใจ ความจำ ความคิดอเนกนัย ความคิดอเนกนัยและการประเมินผลทุกอย่างเป็นส่วนประกอบสำคัญของการคิดแก้ปัญหาและข้อมูลต่าง ๆ นั้น คนเราจะเรียนรู้ได้จากรูปภาพ สัญลักษณ์เครื่องหมายหรือพฤติกรรม สิ่งต่าง ๆ จะเก็บไว้

ในความจำและจะนำออกมาใช้เมื่อมีการแก้ปัญหา ดังนั้นการคิดแก้ปัญหาจึงเป็นการทำงานร่วมกันของความสามารถทางสมองทุกด้าน ดังนี้

1. การแก้ปัญหาเป็นการทำงานร่วมกันของความจำ (memory) การรู้ การเข้าใจ (cognition) และผลการคิด (products) เพื่อทำความเข้าใจโครงสร้างของปัญหาและสภาพที่ก่อให้เกิดปัญหาขึ้นอาจมีการปรับสิ่งที่รับรู้ให้เข้ากับความรู้เดิม ในความจำ ความสามารถในการประเมินผลทำหน้าที่กลั่นกรองเพื่อแยกสิ่งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกันกับปัญหาออกจากกัน
2. การรับรู้ปัญหาและข้อมูลในตัวปัญหาอาจจะมีหลายๆครั้ง โดยมีกระบวนการเป็นแบบเดิม
3. ทางออกของปัญหา อาจเป็นการสิ้นสุดกระบวนการแก้ปัญหาหนึ่งๆเช่นเมื่อมีทางออกที่ 1 แต่ไม่ถูกต้องเหมาะสมจึงเกิดการคิดจนพบทางออกที่ 2 หากยังไม่ดีจะเกิดการทบทวนใหม่จนได้ทาง ออกที่ 2 ซึ่งเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่น่าพอใจ
4. ลักษณะสำคัญของกระบวนการแก้ปัญหาคือ มีการวนของกระบวนการ โดยเริ่มจากการรู้และเข้าใจไปยังความจำไปสู่การประเมินกลับมาที่การรู้ใหม่ การวนอาจจะมีหลายๆครั้ง อาจกว้างขวางมากและการวนเวียนจะยืดหยุ่นตามลำดับของเหตุการณ์

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติ ปัญญาของเพียเจท์ (Piaget. อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล 2527: 21) เป็นทฤษฎีว่าด้วยการพัฒนาทางสติปัญญาของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งถึงวัยที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาจนกว่าจะถึงวัยที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาอย่างสมบูรณ์ ตามแนวคิดของเพียเจท์ กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาด้านสติปัญญาและความคิด คือ การที่คนมีการปะทะสังสรรค์กับสิ่งแวดล้อมมาตั้งแต่เกิด ผลของการปะทะทำให้เด็กรู้จักตัวตน (Self) และสามารถแยกตัวตนออกจากสิ่งแวดล้อมได้ การที่คนเรามีความพร้อมที่จะปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทำให้เด็กเกิดความคิดในด้านต่าง ๆที่เป็นรูปธรรมและ มีการพัฒนาการต่อไปเรื่อย ๆจนสามารถคิดในสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ จากการสังเกตพฤติกรรมเด็กเพียเจท์พบว่าเด็กที่ตอบปัญหาผิดมักเนื่องมาจากการใช้เหตุผลของเด็ก เพราะโครงสร้างทางความคิดของเด็กต่างไปจากความคิดของผู้ใหญ่ ซึ่งโครงสร้างทางความคิดตามทฤษฎีของเพียเจท์ มีอยู่ 6 ชั้น พัฒนาการของความคิดเริ่มจากขั้นต่ำไปสู่ขั้นสูงตามลำดับ และเชื่อว่าความคิดมี 2 ด้านที่สัมพันธ์กัน คือ โครงสร้าง (structure) และหน้าที่ในการพัฒนาการทางสติปัญญาการความคิดไปสู่ขั้นที่สูงขึ้นเป็นการปรับพฤติกรรม (Adaptation) ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ 2 กระบวนการคือ การรับและปรับเข้าสู่โครงสร้างทางความคิด (assimilation) และการปรับขยายโครงสร้างทางความคิดเพื่อรับสิ่งเร้าใหม่ (accommodation)

1. การรับและปรับเข้าสู่โครงสร้างทางความคิด (assimilation) หมายถึง กระบวนการที่เด็กรับภาพต่าง ๆจากสิ่งแวดล้อมตามประสบการณ์ของตัวเองและจะแสดง

พฤติกรรมต่อสิ่งใหม่ ๆ ดังเช่นประสบการณ์ที่เคยมี ซึ่งการรับจะมาน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิม เด็กเล็กที่มีประสบการณ์น้อยก็จะน้อยกว่า

2. การปรับโครงสร้างทางความคิด เพื่อรับสิ่งเร้าใหม่ (accommodation) เป็นการเปลี่ยนพฤติกรรมหรือความคิดเดิมให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมใหม่ การที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งใดในตอนแรกเด็กจะรับประสบการณ์ใหม่ให้เข้ากับประสบการณ์เดิม แต่เมื่อไม่ประสบผลสำเร็จเด็กจะปรับโครงสร้างจนสามารถผสมผสานความคิดเก่ากับความรู้ใหม่ให้กลมกลืนกันได้สภาพการเช่นนี้ก่อให้เกิดความสมดุล (equilibration) ซึ่งทำให้คนปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ผลจากการปรับตัวจะทำให้เกิดการพัฒนาศติปัญญา จากสติปัญญาระดับหนึ่งไปสู่ขั้นหนึ่งของขั้นพัฒนาการทางสติปัญญา โครงสร้างและพัฒนาการทางความคิดในแต่ละขั้นก็มีความแตกต่างกัน เมื่อถึงระดับวุฒิภาวะนั้นและมีสภาพแวดล้อมเป็นตัวช่วยกระตุ้นให้เด็กพบความรู้ใหม่ที่จะนำเด็กไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น เพียเจต์ ได้แบ่งลำดับขั้นของพัฒนาการทางการคิดเป็น 4 ขั้น ซึ่งเด็กปฐมวัยจะอยู่ในขั้นที่ 1 และที่ 2 จึงขอนำรายละเอียดมากล่าวเพียง 2 ขั้น คือ

1. ระยะเวลาแก้ปัญหาด้วยการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัส (sensory motor period) พัฒนาการขั้นนี้เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ปี ในช่วงนี้เด็กจะเรียนรู้สิ่งรอบ ๆ ตัว โดยการมี ปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งนั้นเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยใช้ประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหวของอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย การกระทำที่คิดตัวมาตั้งแต่เกิด เช่น การดูด การจับ ช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ มากขึ้นในวัยนี้ แสดงให้เห็นว่าเด็กมีพัฒนาการทางสติปัญญาด้วยการกระทำและเด็กสามารถแก้ปัญหาได้แม้ว่าจะไม่สามารถอธิบายได้ด้วยคำพูด แต่เป็นลักษณะการกระทำซ้ำ ๆ บ่อย ๆ และแก้ปัญหาแบบลองผิดลองถูก (trial and error) ลักษณะเด่นของพัฒนาการในช่วงนี้ ถือว่าเป็นระยะยึดตนเองเป็นจุดศูนย์กลาง (egocentricity) เด็กจึงสามารถแยกตัวเองออกจากสิ่งแวดล้อมได้ เมื่อสิ้นสุดระยะนี้เด็กจะมีการแสดงออกของพฤติกรรมอย่างมีจุดมุ่งหมายและสามารถแก้ปัญหาโดยการเปลี่ยนวิธีการต่างๆ เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการแต่ความสามารถในการคิดวางแผนของเด็กยังอยู่ในขีดจำกัด

2. ระยะเวลาแก้ปัญหาด้วยการรับรู้ (pre-operational period) ระยะเวลาอยู่ในช่วงอายุ 2 - 7 ปี เป็นช่วงที่เด็กเริ่มมีเหตุผลเบื้องต้นจะสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ หรือมากกว่านั้นมาเป็นเหตุผลเกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน ในระยะนี้เด็กจะรู้จักใช้ภาษาและคิดเป็นรูปธรรมกึ่งนามธรรมมากขึ้น เด็กมีโครงสร้างความรู้ (cognitive structure) ที่จะใช้สัญลักษณ์แทนวัตถุสิ่งของที่อยู่รอบตัว มีความสามารถใช้ภาษาได้แต่เป็นภาษาที่เกี่ยวกับตนเอง ความคิดความเข้าใจขึ้นอยู่กับการเรียนรู้เป็นส่วนส่วนใหญ่สามารถใช้เหตุผล คือ เด็กจะทำนายหรืออธิบายความจริงตามที่ปรากฏมากกว่าตามหลักเหตุผล เรียกระยะนี้ว่าระยะก่อนการใช้เหตุผล (pre-logical) นอกนั้นเด็กยังไม่เข้าใจเรื่องความคงตัว (conservation) เพราะเด็กจะให้เหตุผลจาก

รูปร่างที่เห็น ไม่ใช่การแปลงรูปเป็นรูปอื่น (transformation) เด็กจะเริ่มมีปฏิกิริยาต่อสิ่งแวดล้อมและสนใจที่จะซักถาม เด็กเริ่มเลียนแบบพฤติกรรมผู้ใหญ่รอบข้างความเข้าใจยังขึ้นอยู่กับสิ่งที่รับรู้จากภายนอก

เพียเจต์ ยังกล่าวอีกว่า โดยธรรมชาติแล้วเราทุกคนต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม อยู่เสมอและจะ ต้องมีการปรับตัว การปรับตัวอยู่เรื่อยๆเช่นนี้เป็นต้นเหตุให้คนเรามีพัฒนาการทางสติปัญญาองค์ประกอบที่มีบทบาทสำคัญจะอาศัยซึ่งกันและกันในการพัฒนาทางสติปัญญา มี 4 ประเภท ดังนี้

1. วุฒิภาวะทางร่างกาย (biological maturation)
2. ประสบการณ์ทางกาย (physical experience)
3. ประสบการณ์ทางสังคม (social experience)
4. กระบวนการปรับความสมดุล (equilibration) ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อเด็กมีความขัดแย้ง

ในความคิด และเด็กต้องการหาวิธีคิดใหม่

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ (Bruner 1969. อ้างถึงในเขวาทา เศรษฐบุคต์ 2542: 67) กล่าวถึงพัฒนาการทางการรับรู้การคิดซึ่งมีส่วนคล้ายคลึงกับทฤษฎีของเพียเจต์ บรูเนอร์ เชื่อว่า การเรียนรู้ของเด็กเกิดจากระบวนการทำงานภายในอินทรีย์ (organism) บรูเนอร์ เน้นที่ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมแวดล้อม ซึ่งมีผลต่อความงอกงามทางสติปัญญาของเด็ก

การเรียนรู้ทักษะของบรูเนอร์ บรูเนอร์ เชื่อว่าวิธีที่บุคคลจะเกิดการเรียนรู้ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น มีอยู่ 2 วิธีด้วยกัน คือ 1) โดยการกระทำสิ่งนั้น (ซึ่งเป็นลักษณะของการเรียนรู้ของเด็กในขั้น inactive stage) 2) โดยการรับรู้สภาพและจินตนาการ (ซึ่งเป็นลักษณะของการเรียนรู้ของเด็กในขั้น iconic stage) และ 2) โดยการใช้ความหมายทางสัญลักษณ์ เช่น ภาษา (ซึ่งเป็นลักษณะของการเรียนรู้ของเด็กในขั้น symbolic stage)

บรูเนอร์ เชื่อว่าการเรียนรู้ของบุคคลจะมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับกิจกรรมทางสมองในแง่ที่จะสามารถสร้างความคิดรวบยอดในสิ่งที่เรียนรู้ได้เพียงใด หรือเขามีความสามารถที่จะจัดเข้าพวก

บรูเนอร์ (Bruner 1969. อ้างถึงใน จูดิพร พิชญกุล 2528: 27) ได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาและการคิดออกเป็น 3 ขั้นตอนด้วยกัน ดังนี้

1. ขั้น inactive stage เป็นขั้นระยะการแก้ปัญหาด้วยการกระทำตั้งแต่แรกเกิดถึง 2 ปี ซึ่งตรงกับขั้น sensorimotor stage ของ เพียเจต์ (Piaget) เป็นขั้นที่เด็กเรียนรู้ด้วยการกระทำหรือประสบการณ์มากที่สุด
2. ขั้น iconic stage เป็นขั้นระยะการแก้ปัญหาด้วยการรับรู้แต่ยังไม่รู้จักใช้เหตุผล ตรงกับขั้น pre-operation stage ของเพียเจต์ เด็กวัยนี้เกี่ยวข้องกับความเป็นจริงมากขึ้น

ส่วนใหญ่จะเกิดความคิดจากการรับรู้และภาพแทนในใจ (iconic representation) อาจมีจินตนาการบ้างแต่ไม่ลึกซึ้งเท่ากับขั้น concrete operational stage

3. ขั้น symbolic stage เป็นขั้นพัฒนาสูงสุด เปรียบได้กับขั้นระยะการแก้ปัญหาด้วยเหตุผลกับสิ่งที่เป็นนามธรรม (formal operation stage) ของเพียเจต์ เป็นพัฒนาการพื้นฐานมาจากขั้น iconic stage เด็กสามารถถ่ายทอดประสบการณ์โดยการใช้สัญลักษณ์หรือภาพ สามารถคิดหาเหตุผล สามารถเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมและสามารถแก้ปัญหาได้

นอกจากนี้ โรเจอร์ วอน โอช (Roger von Oech) ได้เสนอทฤษฎีการเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา โดยแบ่งขั้นตอนออกเป็น 7 ขั้นตอนดังนี้

1. มีความกระตือรือร้นที่จะแก้ปัญหา (Motivation)
2. ค้นหาข้อมูลโดยมองออกไปในวงกว้างและหาข้อมูลต่างๆเข้ามา
3. เป็นการเก็บข้อมูลมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลง (Manipulation) อาจมีการแก้ไขหรือกำจัดข้อสมมติฐานเก่าๆ แล้วสร้างความคิดใหม่ๆ ขึ้นมา
4. เป็นช่วงของการวิเคราะห์ปัญหา (Incubation) เป็นช่วงที่เดินออกมาจากปัญหา มาตั้งหลักคิดวิเคราะห์ปัญหาและมองออกไปหลาย ๆ ด้าน การที่ไม่แก้ปัญหาในทันทีจะเป็นผลดี เพราะจะได้พัฒนาความคิดต่าง ๆ สรรหาความคิดที่ดีกว่า
5. เป็นระยะที่มีความคิดต่าง ๆ ผุดขึ้นมามากมาย (Illumination) แล้วพยายามเก็บข้อมูล หรือความคิดเหล่านี้เอาไว้ ฉะนั้นเราไม่ควรใช้เวลาทำงานตลอดทั้งวัน ควรมีเวลาที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลังจากนั้นเป็นช่วงที่มีการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาแบบสร้างสรรค์
6. เป็นการต้องตัดสินใจว่าจะเลือกแก้ปัญหาอย่างไร (Evaluation) แม้ว่าความคิดที่เกิดขึ้นนั้นจะไม่สมบูรณ์แบบก็ตาม
7. เป็นขั้นตอนการลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจไว้ (Action) (ตันสนีย์ ฉัตรคุปต์ 2542: 166-167)

ทฤษฎีขั้นตอนการมีความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาของวอลลิส (Wallis) ได้แบ่งขั้นตอนการมีความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา ออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. เป็นช่วงเตรียมพร้อม (Preparation) เป็นช่วงค้นหาว่าปัญหาคืออะไร ในขั้นตอนนี้ใช้สมองข้างซ้ายทำงาน
2. เป็นช่วงคิดวิเคราะห์ปัญหา (Incubation) เป็นช่วงเวลาที่เรากำลังหลักคิดปัญหาที่พบในขั้นแรกว่าเป็นปัญหาจริงหรือไม่และจะแก้ปัญหอย่างไร ขั้นตอนนี้อาจต้องใช้เวลานานนับนาที่หรือเป็นวันหรือเป็นสัปดาห์ บางครั้งอาจเป็นปี ซึ่งขั้นตอนนี้ใช้สมองข้างขวาทำงาน
3. เป็นช่วงเกิดความคิดที่จะแก้ปัญหา (Illumination) ความคิดในการแก้ปัญหาคือเกิดขึ้นมากมายในช่วงเวลาสั้นๆ อาจแค่ไม่กี่นาทีหรือไม่กี่ชั่วโมงขั้นตอนนี้ขึ้นอยู่กับสมองข้างขวา

4. ปฏิบัติการแก้ปัญหา (Verification) เป็นช่วงที่จะเกิดผลปฏิบัติหรือกิจกรรมแก้ปัญหาที่เนื่องมาจากการคิดวิเคราะห์ปัญหาแล้ว และถอยหลังไปตั้งหลักค้ำนึ่งถึงปัญหาและวิธีแก้ไข ขั้นตอนนี้จะกลับไปใช้สมองข้างซ้าย (คັນสนีย์ นาคฉัตรกุลต์ 2542: 165-166)

สรุปได้ว่าทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด, เพ็ชเจท์, บรูเนอร์, โรเจอร์-วอน โอิช์และวอลลิส ล้วนเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางการคิดและการแก้ปัญหาทั้งสิ้น แสดงให้เห็นว่าเด็กปฐมวัยมีความสามารถในการคิดและการใช้เหตุผลต่าง ๆ ในระดับที่มีความจำกัดการคิดแก้ปัญหาของเด็กจึงกระทำได้ในระดับที่จำกัดเช่นเดียวกันแต่ก็สามารถพัฒนาขึ้นได้ โดยการพัฒนาขึ้นต้องคำนึง ถึงความพร้อมและความสามารถของเด็กที่จะรับรู้และเข้าใจได้ คือ การเริ่มจากสื่อที่เป็นรูปธรรม ไปสู่อุปกรณ์ที่มีความหมายทางสัญลักษณ์ต่อไป

ทฤษฎีการเรียนรู้ของ กาย์ (Gagne, อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี 2547: 74) กล่าวว่า การเรียนรู้ การแก้ปัญหาโดยการนำกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มาใช้การเรียนรู้แบบนี้เป็นกระบวนการที่เกิดภายในตัวผู้เรียนเป็น การใช้กฎเกณฑ์ในขั้นสูงเพื่อแก้ปัญหาที่ค่อนข้างซับซ้อน และสามารถนำกฎเกณฑ์ในการแก้ปัญหานี้ไปใช้กับสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันได้ ยุทธศาสตร์ในการคิด

(Cognitive Strategies) เป็นความสามารถของกระบวนการทำงานภายในสมองของมนุษย์ซึ่งควบคุมการเรียนรู้ การเลือกรับรู้ การแปลความและการดึงความรู้ความจำความเข้าใจและประสบการณ์เดิมออกมาใช้ ผู้มียุทธศาสตร์ในการคิดสูงจะมีเทคนิค มีเคล็ดลับในการดึงความรู้ความจำ ความเข้าใจและประสบการณ์เดิมที่สะสมเอาไว้ออกมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ปัญหาที่มีสถานการณ์ที่แตกต่างกันได้อย่างคิรวมทั้งสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์

จากการศึกษาการนำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการสอนเด็กเพื่อฝึกการคิดให้เด็กเป็นคนคิดเป็นรู้จักปัญหาเข้าใจปัญหาและแก้ปัญหาได้ ครูหรือผู้เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยควรจัดประสบการณ์สภาพแวดล้อมสถานการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการกระตุ้นให้เด็กคิดการแก้ปัญหา ครูผู้สอนควรหาวิธี โดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองค้นพบด้วยตนเอง เด็กจะเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียน เป็นสิ่งที่รับรู้ด้วยการสัมผัสและการเรียนรู้ที่อยู่ในสภาวะธรรมชาติของเด็กปฐมวัยจะสามารถเข้าใจได้

3.4 ประเภทและลักษณะของการคิดแก้ปัญหา

การส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาสำหรับเด็กปฐมวัยผู้สอนต้องมีเป้าหมายที่จะให้ผู้เรียนเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับปัญหาอย่างแจ่มชัดต้องอาศัยความสามารถในการสังเกตเพื่อสรุปความ (Generalization) จัดหมวดหมู่ในสิ่งที่คล้ายคลึงจำแนกแยกแยะสิ่งที่แตกต่างกันได้ (Discrimination) และรวบรวมอารมณ์ความคิดและเหตุผลให้สัมพันธ์กัน เพื่อสรุปคิดแก้ปัญหา (Think Convergently) นอกจากนี้การแก้ปัญหาคือองค์ประกอบอื่น ๆ ได้แก่ ทัศนคติ

ประสบการณ์และการรับรู้ของผู้แก้ปัญหา (เลขา ปิยะอภัยธิยะ อ้างถึงใน อภิศิ สีนวล 2547: 12) การแก้ปัญหาเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามต้องการได้นั้น บุคคลต้องมีการเปลี่ยนแปลงแบบแผนของพฤติกรรมหรือต้องมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งต้องพิจารณาถึงลักษณะหรือชนิดของปัญหานั้นๆ ซึ่งผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนรูมาแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ได้ ดังนั้นการเรียนรู้ขั้นสูงสุดคือการคิดแก้ปัญหา สอดคล้องกับ กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2528: 260-261) ได้กล่าวถึงวิธีการแก้ปัญหาของเด็กไว้ดังนี้ 1) การแก้ปัญหาโดยใช้พฤติกรรมแบบเดียว โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงการแก้ปัญหา เด็กเล็กมักใช้วิธีนี้ เนื่องจากยังไม่เกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้องและเป็นเหตุผลเมื่อประสบปัญหาจะไม่มี การใคร่ครวญหาเหตุผล ไม่มีการพิจารณาสิ่งแวดล้อมเป็นการจำเจ และเลียนแบบพฤติกรรมที่เคย แก้ปัญหาได้ เนื่องจากเด็กยังไม่เกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้องเป็นเหตุเป็นผล 2) การแก้ปัญหาแบบลองผิด ลองถูกการแก้ปัญหาแบบนี้มีการวิจัยสรุปลงความเห็นว่าเหมาะสมสำหรับวัยรุ่นเพราะเด็กในวัยนี้ ต้องการอิสระและต้องการแสดงว่าตนเป็นที่พึ่งของตนเองได้ 2) การแก้ปัญหาโดยการเปลี่ยนแปลง ทางความคิดซึ่งเป็นพฤติกรรมภายในยากแก่การสังเกต ที่นิยมใช้มากที่สุด คือการหยั่งเห็น การหยั่ง เห็นนี้ขึ้นอยู่กับความรู้และประสบการณ์เดิม 4) การแก้ปัญหาโดยวิธีทางวิทยาศาสตร์การแก้ปัญหา ในระดับนี้ถือว่าเป็นระดับที่สูงที่สุด และใช้ได้ผลดีที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแก้ปัญหาที่ยุ่ยาก ซับซ้อน มนุษย์มีวิธีการแก้ปัญหาแตกต่างกันออกไปซึ่งผู้ที่ประสบปัญหาจะต้องรู้จักสังเกตพิจารณา ให้เข้าใจข้อเท็จจริงและรู้จักคิดอย่างมีเหตุผลตลอดจนการนำประสบการณ์เดิมมาใช้แก้ปัญหา

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget. 1962. Bulletin of the Menninger Clinic. อ้างถึงใน อภิศิ สีนวล 2547: 12) พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยมีการพัฒนาขึ้นตามระดับอายุซึ่งหลังจากอายุ 2 ขวบ เด็กจะเริ่มใช้ความจำและจินตนาการในการแก้ปัญหา เมื่ออายุมากขึ้นก็จะเข้าใจสิ่งต่างๆดีขึ้น เด็กปฐมวัยจะมีความสามารถในการแก้ปัญหาแตกต่างกันซึ่งอาจเป็นผลมาจากปัจจัยสำคัญต่างๆเช่น ระดับสติปัญญา ฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนการอบรมเลี้ยงดูและประสบการณ์ที่เด็กแต่ละคนได้รับ โทมัส(Thomas.ฉันทนา ภาคบงกช 2528: 25; อ้างอิงจาก Thomas. 1972. Varieties of Cognitive Skills: Taxonomies and Model of the intellect.) ได้จำแนกลักษณะของการแก้ปัญหาเป็น 2 ประเภท คือ 1) ปัญหาที่มีคำตอบอยู่แล้ว ได้แก่ การค้นคว้าหาคำตอบในวิชาคณิตศาสตร์ และแบบฝึกหัดวิชาวิทยาศาสตร์ 2) ปัญหาที่เปิดกว้างไม่มีกฎเกณฑ์เป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ ปัญหาสำหรับฝึกความคิดสร้างสรรค์

ธอร์นไดค์ (Thorndike 1950: 192-216 อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ: 28) กล่าวว่า การเรียนรู้ข้อเท็จจริงกับการนำข้อเท็จจริงไปใช้ เพื่อการแก้ปัญหาใหม่เป็น กระบวนการที่แตกต่างกัน การเรียนรู้จากการแก้ปัญหาได้สำเร็จจากสถานการณ์หนึ่งไม่ได้ หมายความว่าต้องแก้ปัญหาในสถานการณ์อื่นได้เสมอไป ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

สามารถฝึกฝนได้และควรให้การส่งเสริมตั้งแต่ระดับปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของปฐมวัย เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลองและคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง (สถาบันพัฒนาทรัพยากรทางการศึกษา 2546: 40) และควรเป็นกิจกรรมที่เด็กสนใจ

ฉันทนา ภาคบังกช (2528: 47-49) ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาไว้ดังนี้

1. การให้ความรักและความอบอุ่นสนองความต้องการของเด็กอย่างมีเหตุผล ทำให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย มีความสุข มีความเชื่อมั่นในตนเองและมองโลกในแง่ดี
2. การช่วยเหลือพึ่งพาตนเองการส่งเสริมให้เด็กช่วยตนเองโดยเหมาะกับวัยจะช่วยให้เด็กพัฒนาความเชื่อมั่นเกิดความมั่นใจในตนเองซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาบุคลิกภาพเด็กต่อไป
3. การซักถามของเด็กและการตอบคำถามของผู้ใหญ่ควรให้ความสามารถและตอบคำถามของเด็ก สนทนาด้านความจำ ความคิด เพื่อให้เขาได้แสดงออกและฝึกการคิดเด็กปฐมวัยมีความกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็นและช่างซักถาม ผู้ใหญ่ไม่ควรดุหรือแสดงความไม่พอใจ การฝึกเป็นคนช่างสังเกต ควรจัดหาอุปกรณ์ที่เร่งเร้าให้พัฒนาการสังเกตโดยใช้ประสาทรับรู้ทุกวัน การตั้งคำถามหรือชี้แนะ โดยผู้ใหญ่จะช่วยให้เด็กเกิดความสนใจใฝ่รู้และหาความจริงจากการสังเกต
4. การแสดงความคิดเห็นเปิดโอกาสให้เด็กเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามความพอใจจะช่วยให้เด็กกล้าแสดงออก และมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงความคิดเห็น
5. การให้รางวัลควรให้เมื่อเด็กทำสิ่งที่ดีงามในโอกาสอันเหมาะสมแสดงความชื่นชมและกล่าวย้าให้เกิดความมั่นใจว่าเขาทำในสิ่งที่ดีน่าสนใจจะทำให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและมีกำลังใจที่จะทำในสิ่งที่ดีงาม มีความคิดริเริ่ม
6. การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดของเด็ก มีบรรยากาศที่เป็นอิสระไม่เคร่งเครียด ช่วยให้เด็กรู้สึกสบาย ความรู้สึกที่ดีจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาการที่พ่อแม่ช่วยเด็กให้ได้เรียนรู้ประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสต่าง ๆ จะทำให้เด็กสามารถใช้ทุกส่วนในร่างกายเพื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะในช่วงก่อนวัยเรียนหรือช่วง 6 ขวบแรกของชีวิต เป็นระยะที่เด็กมีจินตนาการสูงศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กกำลังพัฒนา ดังนั้นหากช่วงวัยนี้เด็กได้รับประสบการณ์ หรือกิจกรรมที่เหมาะสม และต่อเนื่องกันเป็นลำดับ ก็นับ เป็นการเริ่มต้นที่ดีในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก เท่ากับเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในวัยต่อมาและวัยผู้ใหญ่ซึ่งช่วงเวลาพัฒนาการด้านนี้ก็สอดคล้องกับพัฒนาการคิดด้านอื่นๆ ของเด็กด้วย เช่น การคิดแก้ปัญหาารวมทั้งพัฒนาการด้านสติปัญญาอารมณ์สังคมบุคลิกภาพ ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่เน้นความ

สำคัญแก่เด็กก่อนวัยเรียนที่จัดเป็นวัยแรกและวัยหลักในการปูพื้นฐานพัฒนาการทุกด้าน ทอแรนซ์ (Torrance 1965 อ้างถึงใน อารี พันธุ์ฉิม 2545: 2) และยังทำให้เด็กได้พัฒนาความรู้สึกนึกคิดและท่าทีความรู้สึกต่อสิ่งต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับตัวของเด็กในฐานะที่เป็นอินทรีย์ที่มีชีวิตด้วยกัน การแก้ปัญหาถ้าเด็กมีโอกาสได้พัฒนาทักษะ และความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเองอยู่เสมอแล้ว เด็กนั้นก็ค่อยๆ สะสมประสบการณ์ในความสำเร็จ ยังให้เกิดความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเองในด้านที่มีคุณค่าและอยากคิดค้นเรียนรู้ต่อไปอีก บทบาทของผู้ให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาทางปัญญาของเด็กอย่างยิ่งทางหนึ่ง

นอกจากผู้ปกครองแล้ว โรงเรียนก็มีส่วนสำคัญในการช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดทักษะการคิดแก้ปัญหา โรงเรียนจึงควรดำเนินการดังนี้ (ศรียา นิยมธรรม 2529: 142)

1. จัดหลักสูตรเตรียมความพร้อมทางวิชาการที่ดี จะต้องให้โอกาสเด็กได้มีโอกาสสัมผัสกับประสบการณ์ตรงที่เกิดขึ้นจริงด้วยตนเองเด็กควรจะมีสิ่งของวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ได้สัมผัส จับต้องเรียนรู้เองเพราะจะช่วยให้เด็กได้ฝึกประสาทสัมผัสได้เกิดการสงสัยและพยายามค้นหาคำตอบจากคำถาม

2. บทบาทของครูก็คือการช่วยเด็กให้ถามและค้นหาคำตอบเหล่านั้น การทำเช่นนี้เท่ากับเป็นการขยายความสามารถในการคิดของเด็กให้ถามคำถามต่างๆ มากขึ้น ดังนั้นเมื่อเด็กเข้าโรงเรียนเด็กก็ยังมีคำถามที่อยากเรียนรู้มากขึ้นๆ เด็กจะมีความต้องการจะอ่านเล่าและเขียนเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ความอยากรู้อยากเห็นก็คือแรงจูงใจในการเรียนรู้ของเด็กนั่นเองซึ่งแรงจูงใจนี้มีพื้นฐานมาจากช่วงเวลา que เด็กอยู่ในชั้นปฐมวัยนี้เองไม่ว่าจะเป็นเด็กปกติหรือเด็กพิการ

การไปโรงเรียนของเด็กจึงไม่ใช่ให้เด็กไปเรียนหนังสืออย่างเดียวเด็กต้องไปเรียนรู้ด้านอื่นๆ ต้องเล่นกับเพื่อนต้องหัดเข้ากับคนอื่นได้ มีเพื่อนมีประสบการณ์ในการคิดแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวัน (สถาบันมูลนิธิเด็ก 2542: 2 แผ่นพับ) การที่ครูรับฟังความคิดเห็นยอมรับความรู้สึกและความสามารถของเด็กทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและมีพัฒนาการในการคิดแก้ปัญหาเพิ่มขึ้น (ขวัญตา แต่พงษ์โสรัถ 2528: 62) ครูจึงควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม ซึ่งฉันทนา ภาคบงกช (2528: 47-49) ได้กล่าวถึงหลักการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหา ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมควรมีความเหมาะสมกับวัย มีลักษณะเป็นรูปธรรม มีสื่อประกอบเพื่ออำนวยความสะดวกและมีช่วงเวลาสั้น ๆ เหมาะสมกับช่วงความสนใจของเด็กปฐมวัย
2. จัดกิจกรรมที่มีความหมายต่อเด็ก ควรให้เด็กได้เรียนรู้แล้วปฏิบัติได้ กิจกรรมควรอยู่ในความสนใจของเด็กเด็กจะภูมิใจและเห็นคุณค่าในสิ่งที่ได้เรียนรู้
3. ควรส่งเสริมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เช่น การชมเชย การให้รางวัล เป็นต้น
4. จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับกิจกรรมจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ไม่มี

ความเคร่งเครียด

5. สร้างทัศนคติที่ดีต่อตัวครู ครูควรปรับปรุงบุคลิกภาพให้เหมาะสมและควรสร้างสัมพันธภาพกับเด็กเป็นอย่างดี เพื่อให้เกิดบรรยากาศการยอมรับ

สำหรับแนวทางการพัฒนาการคิดที่นักการศึกษาในต่างประเทศใช้ในการดำเนินการวิจัยและทดลองที่ได้จากการประชุมเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการคิดของเด็กที่ The Wingspread Conferece Center in Racine, Wisconsin State. ในปี ค.ศ. 1984 (ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และคารณิ คำวังนัง อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี และคณะ 2540: 62) สามารถสรุปได้ 2 ทาง คือ

1. การสอนเพื่อให้เกิด (teaching for thinking) เป็นการสอนที่เน้นในด้านเนื้อหาวิชาการโดยมีการปรับเปลี่ยนเพื่อเพิ่มความสามารถในการคิดของเด็ก

2. การสอนคิด (teaching of thinking) เป็นการสอนที่เน้นเกี่ยวกับกระบวนการทางสมองที่ใช้ในการคิด โดยเฉพาะเป็นการปลูกฝังทักษะการคิดโดยตรง ลักษณะของงานที่นำมาใช้สอนจะไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาการเรียนในโรงเรียน แนวทางการสอนจะแตกต่างกันออกไปตามทฤษฎีและความเชื่อถือพื้นฐานของแต่ละคนที่จะนำมาพัฒนาเป็น โปรแกรมการสอน

3. การสอนเกี่ยวกับการคิด (teaching about thinking) เป็นการสอนที่เน้นการใช้ทักษะการคิดเป็นเนื้อหาสาระของการสอน โดยความช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจกระบวนการคิดของตนเอง เพื่อให้เกิดทักษะการคิดที่เรียกว่า met cognition คือ รู้ว่าตนเองรู้อะไร ต้องการอะไร และยังไม่รู้อะไร ตลอดจนสามารถควบคุม และตรวจสอบการคิดของตนเองได้

ซาโรซ บัวศรี (2526. อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี 2547: 200) ผู้ริเริ่มจุดประกายความคิดในการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการเรียนการสอนมานานกว่า 20 ปีแล้ว ได้ประยุกต์หลักธรรมอริยสัจ 4 อัน ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธและมรรคมาใช้เป็นกระบวนการแก้ปัญหา โดยใช้ควบคู่กับแนวทางปฏิบัติที่เรียกว่า “กิจในอริยสัจ 4” อันประกอบด้วย ปริยญา (การกำหนดรู้) ปหานะ (การละ) สัจฉิกิริยา (การทำให้แจ้ง) และภาวนา (การเจริญหรือการลงมือปฏิบัติ) จากหลักการทั้งสองท่านได้เสนอแนะการสอนกระบวนการแก้ปัญหาไว้เป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นกำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์) คือ การให้ผู้เรียนระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข
2. ขั้นตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมุทัย) คือ การให้ผู้เรียนวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและ

ตั้งสมมติฐาน

3. ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ) คือการให้ผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการทดลองเพื่อพิสูจน์สมมติฐานและเก็บรวบรวมข้อมูล

4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ขั้นมรรค) คือ การนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุป

สุนน อมรวิวัฒน์ (2524. อ้างถึงในทิศนา แคมมณี 2547: 200-201) ได้อธิบายถึงกระบวนการกลายาณมิตรไว้ว่า เป็นกระบวนการประสานสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อจุดมุ่งหมาย

2 ประการ คือ

1. ชี้อาทิทางบรรเทาทุกข์

2. ชี้อาทิทางเกษมสันต์ กระบวนการแก้ปัญหามิตรใช้หลักการที่พิสูจน์แล้วว่าเป็นการที่ช่วยให้คนพ้นทุกข์คือหลักอริยสัจ 4 มาใช้ควบคู่กับหลักแก้ปัญหามิตรธรรม 7 ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีกระบวนการหรือขั้นตอน 8 ขั้นตอนด้วยกันดังนี้

1) การสร้างความไว้วางใจตามหลักแก้ปัญหามิตรธรรม ได้แก่ การที่ผู้สอนวางตนให้เป็นที่น่าเคารพรัก เป็นที่พึ่งแก่ผู้เรียนได้ มีความรักและฝึกหัดอบรมและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ สามารถสื่อสาร ชี้แจงให้ศิษย์เกิดความเข้าใจแจ่มแจ้งมีความอดทนพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา และมีความตั้งใจสอนด้วยเมตตา ช่วยเหลือศิษย์พ้นจากทางเสื่อม

2) การกำหนดและจับประเด็นปัญหา (ขั้นทุกข์)

3) การร่วมกันคิดวิเคราะห์เหตุของปัญหา (ขั้นสมุทัย)

4) การจัดลำดับความเข้มของระดับปัญหา (ขั้นสมุทัย)

5) การกำหนดจุดหมาย หรือสภาวะพ้นปัญหา (ขั้นนิโรธ)

6) การร่วมกันคิดวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของการแก้ปัญหา (ขั้นนิโรธ)

7) การจัดลำดับจุดหมายของสภาวะพ้นปัญหา (ขั้นนิโรธ)

8) การปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาตามแนวทางที่ถูกต้อง (ขั้นมรรค)

กระบวนการแก้ปัญหา (Problem Solving) สิ่งสำคัญที่สุดที่เด็กในโรงเรียนกับปัญหาที่ประสบในชีวิตประจำวันนั้นห่างไกลกับกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาจะเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยปูทางให้เด็กแก้ปัญหาส่วนตัว ปัญหาการทำงาน ปัญหาเกี่ยวกับเพื่อน ๆ ซึ่งอันที่จริงแล้วชีวิตในโรงเรียนของเด็กเขาจะมีเรื่องราวสงสัยในกิจกรรมและความเป็นอยู่ของผู้ใหญ่ดังนั้นจึงได้มีการฝึกกระบวนการแก้ปัญหาที่กลายเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการฝึกเด็กไม่เฉพาะแต่วิชาคณิตศาสตร์เท่านั้นแต่เป็นรายวิชาอื่น ๆ ด้วยโดยการสอดแทรกกระบวนการฝึกเข้าไปในเนื้อหา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ: 26)

กฤษยา ตันติผลาชีวะ (2542: 60) กล่าวว่า การป้อนข้อมูลกลับอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้เรียนวินิจฉัยตนเองได้ถูกต้อง

จากการศึกษาวิธีการแก้ปัญหา คือ ต้องรู้จักสังเกต รู้จักปัญหา เข้าใจปัญหานั้นแล้วจึงคิดหาวิธีแก้ปัญหา สำหรับการแก้ปัญหของเด็กปฐมวัยนั้นครูต้องเข้าใจพัฒนาการของเด็กปฐมวัยและข้อจำกัด ในเรื่องต่างๆ ของเด็กแต่ละคนที่มีความสามารถแตกต่างกัน การส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหานั้นการจัดประสบการณ์เป็นเรื่องสำคัญที่ครูต้องคำนึงถึง ซึ่งความสามารถในการคิดแก้ปัญหของเด็กปฐมวัยนั้นมี 2 ประเภท คือ 1. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหของตนเองที่ต้องแก้ไขทันที 2. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหของตนเอง ที่เกี่ยวข้อง

กับผู้อื่น

3.5 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการคิดแก้ปัญหา

การคิดแก้ปัญหามิใช่แค่การนำความรู้ที่มีอยู่แล้วมาใช้ในการแก้ปัญหาได้สำเร็จหรือล้มเหลวมันขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง ดังที่มิถุนาร์ศึกษามากท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบในการแก้ปัญหาไว้ดังนี้ ออซูเบล (Ausubel 1968: 551 อ้างถึงใน บุญสุพร ทาเพ็ง 2544: 14) กล่าวว่าองค์ประกอบที่ทำให้บุคคลแตกต่างกัน ในการคิดแก้ปัญหาดังนี้

1. ความรู้ในเนื้อหาวิชาและความเคยชินในการคิดเกี่ยวกับเรื่องนั้น
2. การใช้ “แบบการคิด” ที่ไวต่อการแก้ปัญหาและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ
3. คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ เช่น แรงขับ ความมั่นคงทางอารมณ์ ความวิตกกังวล เป็นต้น

กาเย่ และบริจจ์ (อ้างถึงใน วรารัตน์ นิยมไทย 2547: 11) กล่าวว่าความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นทักษะทางปัญญา (Intellectual Skill) อย่างหนึ่งที่สามารถสอนกันได้และมุ่งหวังให้นำความสามารถในด้านนี้ไปถ่ายโยงใช้สถานการณ์อื่น ๆ

โกวิท วรพิพัฒน์ (อุ้นดา นพคุณ 2520. อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ: 224) ได้อธิบายถึงความเชื่อพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการคิดไว้ดังนี้

1. มนุษย์ทุกคนต้องการความสุข ความสุขของมนุษย์เกิดขึ้นได้เมื่อมนุษย์และสังคมประสมกลมกลืนกันอย่างราบรื่น ถ้าทำไม่ได้จะมีสภาวะที่เรียกว่าปัญหาเกิดขึ้นมนุษย์ได้ใช้กระบวนการคิดขจัดปัญหานั้นให้หมดไปเพื่อจะได้มีความสุข

2. ข้อมูลที่มนุษย์ใช้พิจารณาเพื่อแก้ปัญหาที่มี 2 ด้านด้วยกัน คือ

- 2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับตนเองเป็นการพิจารณาจุดอ่อน จุดแข็งของตัวเองก่อนตัดสินใจทำอะไร

- 2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นการพิจารณาการกระทำใด ๆ ของตัวเองจะมีผล กระทบต่อคนอื่น และสิ่งแวดล้อมอย่างไรบ้าง

- 2.3 ข้อมูลวิชาการ เป็นความรู้หลักวิชาการที่มีคนคิดสะสมไว้แล้วและมี ความเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา สามารถนำมาพิจารณาประกอบในการแก้ปัญหาได้

ข้อมูลทั้งสามส่วนนี้ต้องพิจารณาควบก้น ไปอย่างผสมกลมกลืนจนพบทางออกหรือ ทางเลือกในการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมได้

3. การคิดเพื่อตัดสินใจแก้ปัญหา เป็นการใช้อำนาจความนึกคิดวิเคราะห์ข้อมูล ทั้ง 2 ส่วนดังกล่าว เพื่อแสวงหาคำตอบที่จะนำไปสู่การตัดสินใจทำหรือไม่ทำ เป็นการแสดงออก

ถึงความพยายามต่อสู้กับปัญหาโดยไม่ยอมแพ้ต่อโชคชะตา

4. มนุษย์มีเสรีภาพและมีอำนาจในการตัดสินใจ กำหนดชะตาชีวิตของตนเอง
สมเดช บุญประจักษ์ (2542: 26) ได้กล่าวว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการคิด

แก้ปัญหา คือ

1. องค์ประกอบเกี่ยวกับตัวผู้แก้ปัญหา ได้แก่

1.1 ความรู้ ความคิด ประสบการณ์

1.2 ระดับสติปัญญาและความสามารถ

1.3 การรับรู้และการสังเคราะห์ความคิด

1.4 ทักษะและความรู้พื้นฐานต่างๆ เช่น ทักษะการอ่าน การดำเนินการและ

ทักษะทางคณิตศาสตร์

1.5 ความรู้ความต้องการที่จะแก้ปัญหา ความเชื่อและเจตคติต่อการแก้ปัญหา

1.6 ความยืดหยุ่นและความมั่นใจในตนเองต่อความสามารถในการแก้ปัญหา

2. องค์ประกอบเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม

2.1 บรรยากาศที่เอื้อต่อความสามารถในการแก้ปัญหา

2.2 วิธีการพัฒนาที่ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการแก้ปัญหา

2.3 มีเวลาในการพัฒนาอย่างเพียงพอและได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็น

ระบบ

2.4 สถานการณ์ปัญหาที่นำมาใช้เป็นสื่อในการพัฒนาเป็นสถานการณ์ที่ดีที่

ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะต่าง ๆ เป็นปัญหาน่าสนใจ ทำทลายความสามารถและเหมาะสมกับ

วัยของเด็ก อานาจ เจริญศิลป์ (2527: 97) ได้กล่าวว่าคนที่คิดเป็นได้มีการวิจัยกันแล้วว่าจะต้องเป็น

คนที่รู้จักจำความหลังที่มีสาระสำคัญได้เป็นคนที่มีจินตนาการมองไปข้างหน้าด้วยสายตายาว เป็น

คนช่างสังเกต บันทึกข้อมูลและรวบรวมข้อมูลเป็น รู้จักจัดสิ่งของออกเป็นหมวดหมู่มีการ

เปรียบเทียบและรู้จักสร้างเกณฑ์ขึ้นมาได้รู้จักวิเคราะห์และเกิดการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่ง

ต่างๆ ในข้อมูลนั้นๆ รู้จักสังเคราะห์ รู้จักการโต้แย้งหาเหตุผล ตั้งสมมติฐานและทำการทดสอบ

ได้ นอกจากนี้ยังรู้จักแปลผลและลงข้อยุติ รวมทั้งการประเมินคุณค่าในสิ่งที่พบเห็นได้

สำหรับ กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2528: 259-260) กล่าวว่าในการแก้ปัญหาแต่ละ
ครั้งจะสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่อไปนี้

1. ระดับความสามารถของเขาวัยปัญหา คือ ผู้มีเขาวัยปัญหาสูงย่อมคิดแก้ปัญหา

ได้ดีกว่าผู้ที่มีเขาวัยปัญหาค่ำ

2. การเรียนรู้ในการแก้ปัญหาได้สำเร็จและรวดเร็วเกิดจากการที่ผู้เรียนเกิดการ

เรียนรู้อย่างแท้จริงสามารถจับหลักการต่างๆ ในขณะที่เรียนรู้ไว้ได้อย่างเข้าใจถ่องแท้ เมื่อประสบ

ปัญหาเช่นนั้นอีกหรือปัญหาที่คล้ายคลึงกันจะแก้ปัญหาก็รวดเร็วถูกต้อง

3. การรู้จักคิดแบบเป็นเหตุเป็นผล โดยอาศัยสิ่งต่างๆ ดังนี้

3.1 ข้อเท็จจริงและความรู้จากประสบการณ์เดิม

3.2 จุดมุ่งหมายในการคิดและการแก้ปัญหา

3.3 ระยะเวลาการรู้จักคิดอย่างมีเหตุผลจำเป็นคืออาศัยเวลาใคร่ครองหา

เหตุผลที่ดีที่สุด

มยุรี หุ่นฆ่า (2544 อ้างอิงจาก <http://educms.pn.psu.ac.th/>) กล่าวว่า การคิดแก้ปัญหาต้องอาศัยความรู้ประสบการณ์เดิมในโครงสร้างทางสมองของบุคคล ประกอบกับกระบวนการคิดแสวงหาข้อมูล คัดเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับปัญหา แล้วอาศัยความรู้ ประสบการณ์เดิมสร้างกลวิธีการแก้ปัญหา การประเมินทางเลือกแต่ละทางเลือก เมื่อได้แนวทางแก้ปัญหาลงมือปฏิบัติหรือแก้ไขปัญหานั้นๆ เมื่อเกิดปัญหาใหม่กระบวนการในสมองก็จะดำเนินการเป็นวงจรอีก

นอกจากนี้ สุวิทย์ มูลคำ (2547: 17) ยังได้กล่าวถึงคุณสมบัติของนักคิดแก้ปัญหาไว้ว่า ทุกคนสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้ทั้ง โดยตนเองและรับการฝึกฝนจากผู้อื่น ดังนั้นนักคิดแก้ปัญหาก็ควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล
2. ตั้งใจค้นหาความจริง
3. กระตือรือร้น
4. ใฝ่รู้ใฝ่เรียน สนใจสิ่งรอบด้าน
5. เปิดใจรับความคิดใหม่
6. มีมนุษยสัมพันธ์
7. มีคุณลักษณะความเป็นผู้นำ
8. กล้าหาญ กล้าเผชิญความจริง
9. มีความคิดหลากหลายและคิดยืดหยุ่น
10. มั่นใจในตนเอง
11. มีความคิดสร้างสรรค์
12. ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์
13. ใจเย็น สุขุม รอบคอบ

สรุปได้ว่าความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยต้องคำนึงถึงองค์ประกอบเกี่ยวกับเด็กปฐมวัยหรือผู้แก้ปัญหามีความรู้ สติปัญญา ประสบการณ์ โอกาสและบรรยากาศ ความเป็นอิสระ ความรู้ที่กอบอุ้มการยอมรับจากบุคคลรอบข้างตลอดจนสถานการณ์ปัญหาที่นำมา

เป็นสื่อในการพัฒนาทักษะต่างๆ น่าสนใจท้าทายความสามารถเหมาะสมกับวัยก่อให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กพัฒนาความคิดที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาเพราะการแก้ปัญหาขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิม เขาวิปัญหา ความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กและการจดจำความหลังการจินตนาการ ไปข้างหน้า นำมาใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมจะช่วยให้เด็กมีความสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.6 วิธีการและลำดับขั้นตอนในการคิดแก้ปัญหา

การแก้ปัญหามีหลายวิธีที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคล สภาพแวดล้อม และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้ (ประสาธ อิศรปริศา.อ้างถึงใน อภิศรี สีนวล 2547: 15)

1. การแก้ปัญหาคด้วยวิธีลองผิดลองถูก (Trial and error) การแก้ปัญหานี้จำเป็นต้องใช้วิธีการทดลองทำแบบเคสุ่มหลายอย่าง เพื่อจะหาวิธีที่ดีที่สุดเพราะปัญหาที่เกิดขึ้นที่วิธีนี้จะเป็นปัญหาที่ยู่ยากซับซ้อนไม่อาจคิดแก้ปัญหาได้จึงใช้วิธีนี้

2. การแก้ปัญหาคด้วยวิธีการหยั่งเห็น (Insight)

สำหรับการแก้ปัญหา 6 ระดับขั้นของกรีนส์ (Greens. 1975: 18) มีดังนี้

1. ผู้แก้ปัญหารู้ถึงปัญหา
2. ผู้แก้ปัญหารู้จักกฎเกณฑ์ที่จะใช้ในการแก้ปัญหา
3. ผู้แก้ปัญหาคพบคำตอบที่ถูกต้องระหว่างการทำงาน
4. ผู้แก้ปัญหาคจะต้องเลือกและประเมินการกระทำสำหรับใช้ในการแก้ปัญหา
5. ผู้แก้ปัญหาคจัดปัญหาใหม่ หรือสร้างวิธีการในการแก้ปัญหาขึ้นใหม่
6. ผู้แก้ปัญหาคต้องตระหนักว่ามีปัญหาอยู่ทั่วไป

วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) เป็นวิธีการที่นักวิทยาศาสตร์ใช้แสวงหาความรู้แก้ปัญหาต่างๆ (Carin and Sound 1980: 9 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2540: 221) มีขั้นตอนดังนี้

1. ระบุปัญหา
2. ตั้งสมมติฐาน
3. ทาการทดลอง
4. สังเกตขณะทดลอง
5. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล
6. ตรวจสอบข้อมูล
7. สรุปผลการทดลอง

การดำเนินการแก้ปัญหาโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์จะสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใดนั้น

ขึ้นอยู่กับผู้ดำเนินการจะมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มากน้อยเพียงใด ซึ่งเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์เปรียบเสมือนเครื่องมือที่จำเป็นในการใช้แสวงหาความรู้และแก้ปัญหา

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2528: 268-269) ได้กล่าวถึงวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการแก้ปัญหา มีดังนี้

1. การแก้ปัญหาโดยการใช้พฤติกรรมแบบเดียวโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง การแก้ปัญหา วิธีนี้มักใช้ในสัตว์ชั้นต่ำ เมื่อประสบปัญหาจะไม่มีการไตร่ตรองหาเหตุผล ไม่มีการพิจารณาสิ่งแวดล้อมเป็นการจำและการเลียนแบบพฤติกรรมเดิมที่เคยแก้ปัญหาได้ วิธีนี้ไม่เหมาะสมสำหรับคนซึ่งฉลาดกว่าสัตว์ คนควรรู้จักพิจารณาสถานการณ์และเหตุผลต่างๆ ในการแก้ปัญหา แต่อาจเกิดขึ้นได้บ้างในเด็กเล็ก เนื่องจากยังไม่เกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้องและเป็นเหตุผล

2. การแก้ปัญหาแบบลองผิดลองถูก เป็นวิธีการที่ทั้งมนุษย์และสัตว์ใช้แก้ปัญหาได้ การแก้ปัญหาประเภทนี้มีงานวิจัยต่างๆ ได้สรุปความเห็นกันว่าเหมาะสมสำหรับเด็กวัยรุ่นและวัยรุ่นเองเพราะเด็กในวัยดังกล่าวต้องการอิสระ ต้องการแสดงว่าตนเป็นที่พึ่งของตนได้

3. การแก้ปัญหาโดยการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ซึ่งเป็นพฤติกรรมภายในยากแก่การสังเกต ที่นิยมใช้กันมากที่สุดคือการหยั่งเห็น การหยั่งเห็นนี้ขึ้นอยู่กับความรู้และประสบการณ์เดิม คนที่ไม่สามารถรับรู้หรือตีความสิ่งต่างๆ และไม่สามารถจดจำประสบการณ์เดิมได้แม้หมั่นย้ำคิพอจะแก้ปัญหาคด้วยวิธีนี้ได้

4. การแก้ปัญหาโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ การแก้ปัญหในระดับนี้ถือว่าเป็นระดับที่สูงสุดและใช้ได้ผลดีที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแก้ปัญหายุ่งยากซับซ้อน การที่จะสามารถแก้ปัญหาคด้วยวิธีนี้ได้ ต้องอาศัยองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

4.1 ระดับเขาว์ปัญญาอย่างน้อยต้องมีระดับปกติขึ้นไป (IQ = 90 -109)

4.2 การคิดแบบมีเหตุผล คือรู้จักไตร่ตรองสภาพต่างๆ ที่เกิดขึ้นว่าอะไรเป็นเหตุและทำให้เกิดผลอะไรบ้าง

4.3 ประสบการณ์เดิม ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

4.4 เวลาในการแก้ปัญหา การแก้ปัญหาววิธีนี้จำเป็นต้องอาศัยเวลาเพื่อไตร่ตรองหาเหตุผล ตั้งสมมติฐานและทดสอบสมมติฐานก่อนนำไปใช้แก้ปัญหาคจริง

เอดวาร์ด เดอ โบโน (Edward de bono.1995 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2540: 197-198) ได้พัฒนากระบวนการคิดแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน (Five stages of thinking) ดังนี้

1. กำหนดเป้าหมาย เป็นขั้นกำหนดเป้าหมายของการคิดและต้องระบุเป้าหมายที่ต้องการอย่างชัดเจน เป้าหมายแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1.1 เป้าหมายที่ต้องการไปให้ถึงหรือให้บรรลุ เช่น การแก้ปัญหา

1.2 เป้าหมายที่ต้องการรู้ให้ชัดเจน ถูกต้องสมเหตุสมผล เป้าหมายดังกล่าวนี้ไม่ใช่การแก้ปัญหา

1. รวบรวมข้อมูล เป็นขั้นของการรวบรวมข้อมูลความรู้สารสนเทศ เพื่อใช้ในการคิดซึ่งต้องใช้ทักษะการสังเกตรวบรวมข้อมูลเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้และให้ข้อมูลได้มากเพียงพอ
2. สร้างทางเลือกที่เป็นได้ เป็นขั้นการทำข้อมูลที่รวบรวมมาสร้างทางเลือกอย่างหลากหลายและเป็นทางเลือกที่อาจเป็นไปได้ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญเพราะเป็นส่วนเชื่อมโยงระหว่างขั้นที่ 1, 2 และ ขั้นที่ 2,4
3. เลือกทางเลือกที่เหมาะสม เป็นขั้นของการเลือกหรือประเมินทางเลือกจากขั้นที่ 2 โดยให้ได้ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนย่อยๆต่อไปนี้
 - 4.1 พิจารณาทางเลือกต่างๆ
 - 4.2 ชั่งน้ำหนัก ข้อมูล โดยดูข้อดี ข้อเสีย ผลกระทบและถูกทาง
 - 4.3 ตัดสินเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด
5. ลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นนำทางเลือกสู่การปฏิบัติ และเป็นการปฏิบัติทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด

โพลยา (อ้างถึงใน สมวงษ์ แปลงประสพโชค 2542: 5-12) เสนอขั้นตอนการคิดแก้ปัญหาไว้ดังนี้ คือ ทำความเข้าใจปัญหา คิดหาแผนการแก้ปัญหา ทดสอบดำเนินการตามแผน มองตรวจคร่าย้อนกลับ

จากการศึกษาพบว่า กระบวนการคิดแก้ปัญหาของคนเรานั้นมีหลายวิธี ซึ่งการเลือกใช้แต่ละวิธีจะขึ้นอยู่กับความรู้ ประสบการณ์ สถิติปัญหา วัยของผู้แก้ปัญหา และสภาพความยากง่ายของตัวปัญหาด้วย นอกจากนี้ในการแก้ปัญหาก็ต้องใช้ระยะเวลาที่แตกต่างกัน เช่น การแก้ปัญหาแบบหยั่งรู้ ย่อมใช้ระยะเวลาในการแก้ปัญหาน้อยกว่าวิธีการแก้ปัญหาแบบลองผิดลองถูก ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการแก้ปัญหาให้กับเด็กตามขั้นตอนคือ ให้เด็กรู้และเข้าใจปัญหา วางแผนการแก้ปัญหา ดำเนินการแก้ปัญหาและสรุปผล

3.7 กตฤทธิในการใช้คำถามของครู

การใช้คำถามให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั้นผู้ถามต้องมีทักษะการใช้คำถามที่ดี จึงจะส่งผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527: 29) ได้กล่าวถึงการใช้คำถามที่จะช่วยให้เด็กรู้คิดไว้ดังนี้คือ พูดเสียงชัดเจน จะช่วยให้เด็กเข้าใจคำถาม และติดตามไปด้วย, ใช้ภาษาให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก จะช่วยให้เข้าใจง่ายและคิดหาคำตอบได้ถูกต้องในเวลาอันสั้น, ใช้คำถามที่มีประเด็นเดียวช่วยให้มองเห็นขอบเขตและแนวทางในการตอบคำถาม, เว้น

ระยะเวลาให้เด็กตอบคำถามตามสมควร เพื่อให้เด็กมีโอกาสคิดก่อนตอบ, ให้เด็กตอบด้วยความสมัครใจ เปิดโอกาสให้มีเสรีภาพในการคิดหาคำตอบและช่วยลดความกังวลใจของเด็กที่ขี้อายและความคิดช้า, ให้เด็กตอบทีละคนไม่ตอบพร้อมกันทั้งชั้น จะช่วยให้ครูสามารถประเมินผลเด็กเป็นรายบุคคลได้ทั่วถึง, ไม่ทบทวนคำตอบของเด็ก เพื่อฝึกให้เด็กสนใจฟังคำตอบและช่วยกันเสริมคำตอบของเพื่อนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น, ไม่ทบทวนคำถามของครู เพื่อฝึกให้เด็กสนใจฟังคำถามทั้งของครูและของเพื่อน อีกทั้งให้รู้จักติดตามบทเรียนด้วยความตั้งใจ

จินดา คงแก้ว (2550: ออนไลน์) กล่าวว่า การคิดอย่างมีประสิทธิภาพ มิใช่เกิดขึ้นได้เองตามกาลเวลาแต่ต้องอาศัยเทคนิควิธีการที่ทำให้เกิดการคิด ผลของการคิดจะแสดงออกมาทางการพูดการเขียนหรือท่าทางที่สามารถสื่อสารให้ผู้อื่นรู้ได้ การพัฒนาความสามารถการคิดจึงควรใช้เทคนิคต่างๆเข้ามาช่วยเพื่อให้กระบวนการทางสมองพัฒนาขึ้นอย่างเต็มศักยภาพ เช่น เทคนิคการใช้คำถาม เทคนิคหวมวก 6 ใบ เทคนิคการใช้ผังกราฟิก เทคนิคการใช้รูปภาพ เทคนิคการใช้นิทานหรือเรื่องเล่า เทคนิคการใช้สถานการณ์หรือปัญหา ฯลฯ เทคนิคการใช้คำถามเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการคิดของเด็กในการแสดงความสามารถการคิดเป็นลักษณะด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) ดังนั้นการตั้งคำถามเพื่อให้คิดจึงสามารถตั้งได้ตามระดับขั้นการคิดของบลูม ดังนี้

1. ถามความรู้ เป็นคำถามที่มีคำตอบแน่นอน ถามเนื้อหาเกี่ยวกับข้อเท็จจริง คำจำกัดความ คำนิยาม คำศัพท์ กฎ ทฤษฎีเกี่ยวกับใคร (who) อะไร (what) เมื่อไร (when) ที่ไหน (where) รวมทั้งใช่ หรือ ไม่ใช่
2. ถามความเข้าใจ เป็นคำถามที่ต้องใช้ความรู้ ความจำมาประกอบเพื่ออธิบายด้วยคำพูดของตนเอง เป็นคำถามที่สูงกว่าความรู้
3. ถามการนำไปใช้ เป็นคำถามที่นำความรู้และความเข้าใจไปแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่
4. ถามการวิเคราะห์ เป็นคำถามที่ให้จำแนกแยกแยะเรื่องราวต่างๆว่าประกอบด้วยส่วนย่อยอะไรบ้าง โดยอาศัยหลักการ ทฤษฎีที่มาของเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้น
5. ถามการสังเคราะห์ เป็นคำถามที่ต้องใช้กระบวนการคิดเพื่อสรุปความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลย่อยๆขึ้นเป็นหลักการหรือแนวคิดใหม่
6. ถามการประเมินค่า เป็นคำถามที่ให้เด็กตีคุณค่าโดยใช้ความรู้ ความรู้สึก ความคิดเห็นในการกำหนดเกณฑ์ เพื่อประเมินค่าสิ่งเหล่านั้น

จากสาระเกี่ยวกับการสอนเพื่อพัฒนาการคิด โดยใช้เทคนิคคำถามที่กล่าวมาข้างต้น สามารถนำคำถามตามระดับของบลูม ไปประยุกต์ใช้ได้ทุกขั้นตอน โดยเฉพาะขั้นตอนการนำไปใช้ เพราะเด็กสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

มณฑกาญจน์ ทองไข (2550: ออนไลน์) กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมการสอนของครู เป็นกระบวนการสื่อความหมายอย่างหนึ่งและจุดมุ่งหมายของการสอน คือ การช่วยให้เด็กเป็นคนมีเหตุผล รู้จักใช้ความคิดอย่างมีอิสระ ครูควรกระตุ้นให้เด็กได้ใช้ความคิดและจัดระเบียบวิธีการคิดหาเหตุผล การที่จะให้เด็กคิดหรือแสดงเหตุผลในห้องเรียนได้นั้น ครูจะต้องเป็นผู้ป้อนปัญหาให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดหรือแสดงความคิดเห็น การใช้ภาษาในการถามในห้องเรียนเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการที่จะช่วยยกหรือลดระดับความคิดของผู้เรียน ครูจึงควรฝึกทักษะของการตั้งคำถามที่ต้องใช้ความคิดที่ซับซ้อนในการคิดหาคำตอบ ซึ่งกระทำได้ดังนี้

1. การเว้นระยะให้เด็กตอบ ครูควรเว้นระยะให้เด็กคิดหาคำตอบ ประมาณ 2-5 วินาที เพราะจะทำให้เด็กสามารถตอบคำถามของครูได้ถูกต้อง และเด็กทุกคนได้มีส่วนร่วมในการตอบคำถามมากขึ้น
2. การเรียกชื่อเด็กให้ตอบคำถาม ครูควรถามคำถามและให้เด็กคิดในระยะหนึ่งก่อนจึงเรียกชื่อเด็กให้ตอบคำถามนั้นๆ การที่ครูตั้งคำถามก่อน จึงเรียกชื่อเด็กตอบคำถาม จะทำให้เด็กทุกคนต้องคิดเพื่อหาคำตอบ เพราะครูอาจจะถามเด็กคนใดคนหนึ่งก็ได้
3. การพูดทวนคำถามและคำตอบ เมื่อครูถามคำถาม ให้เด็กตอบคำถาม ครูไม่ควรจะพูดทวนคำถามหรือคำตอบของเด็กทุกครั้งเพราะจะทำให้ผู้เรียนไม่สนใจคำถามหรือคำตอบของเพื่อน เพราะรู้ว่าครูต้องทวนให้ฟังอีกครั้ง ยกเว้นในกรณีที่เด็กตอบคำถามเสียงค่อยเกินไป อันเป็นเหตุให้เพื่อได้ยินไม่ทั่วถึง
4. การเปลี่ยนคำถามให้ง่ายขึ้น เมื่อผู้เรียนตอบไม่ได้ แสดงว่าคำถามนั้นยากเกินไปหรือไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ดังนั้นครูจึงควรเปลี่ยนคำถามใหม่ให้ง่ายขึ้นหรือมีความชัดเจนเฉพาะเจาะจงมากขึ้น

การใช้คำถามในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นมีหลักในการใช้คำถามและลักษณะของคำถามที่ดี อยู่ที่การจัดระบบว่าจะนำหลักการใช้คำถามใดมาใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระของบทเรียนและลักษณะของการตั้งคำถามต้องใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน การที่จะให้ผู้เรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมและเข้าถึงแก่นแท้ของการค้นพบหรือการเสาะแสวงหาความรู้อย่างแท้จริงนั้น จะกระทำได้ดีก็โดยการที่ครูใช้คำถามที่เหมาะสมกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดในการหาคำตอบนั่นเอง

จากการศึกษาสรุปได้ว่า การใช้คำถามที่ดีนั้นต้องมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน เช่น เพื่อทบทวนความจำ เพื่อกระตุ้นการคิดแก้ปัญหา เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยถามคำถามด้วยน้ำเสียงชัดเจนใช้ภาษาให้เหมาะสมกับวัย ถามประเด็นเดียวไม่ทวนคำถามของครู ให้โอกาสเด็กมีเวลาคิดสมัครใจตอบทีละคนไม่ทบทวนคำตอบของเด็ก เพื่อให้เด็กเกิดความสบายใจไม่กังวลและเกิดพัฒนาการในการคิดแก้ปัญหาเต็มศักยภาพ

3.8 เครื่องมือวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

การวัดและการประเมินเป็นปัจจัยสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนเพราะการวัดและการประเมินอย่างเป็นระบบมีความต่อเนื่อง เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการเรียนการสอน (Dominic, 1994) และเป็นตัวชี้เสริมเติมแต่งพัฒนาเด็กให้เจริญงอกงามและก้าวไปตามศักยภาพเด็กที่แท้จริง สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2545: 4) พัฒนาการด้านสติปัญญา หมายถึง พัฒนาการในระยยะความคิดแบบก่อนกฎเกณฑ์ คือ เด็กมีความคิดเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ที่รับรู้ และใช้ความคิดในการแก้ปัญหาได้ แต่ความเข้าใจเหตุผลนั้นยังไม่สมบูรณ์ ลักษณะสำคัญของความคิดในเด็กวัยนี้ มีความคิดฝันและจินตนาการค่อนข้างมากจะถือตนเองเป็นศูนย์กลาง คิดว่าคนอื่นจะคิดแบบเดียวกับตน มีความสนใจใคร่รู้ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ครูจะต้องช่วยพัฒนาความคิดและสติปัญญาของเด็กวัยนี้ ซึ่งความพร้อมด้านสติปัญญามีลำดับขั้นตอนดังนี้ ความสามารถในการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 การจำแนกเปรียบเทียบ การจัดหมวดหมู่ ประเภท การสร้างความคิดรวบยอด การหาความสัมพันธ์ การหากฎเกณฑ์และหลักการ การแก้ปัญหา นอกจากความพร้อมตามพัฒนาการด้านสติปัญญาทั้ง 7 ขั้น ที่ได้ระบุไว้แล้ว ยังมีความสามารถทางสมองที่ต้องพัฒนาประกอบไปด้วยอีกด้านหนึ่ง ซึ่งผสมผสานอยู่ในพัฒนาการทั้ง 7 ขั้นนี้คือ ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถที่จะช่วยให้บุคคลนำกฎเกณฑ์และหลักการ ไปใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2524: 82) พฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในช่วงอายุ 2-5 ปี แก้ปัญหาได้ตามวัยดังนี้ เมื่อมีอายุ 2 ปี สามารถขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา 4 ปี พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังได้รับคำชี้แนะ 5 ปี พยายามหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง พฤติกรรมความสามารถเหล่านี้มีแนวทางการประเมินโดยสังเกตจากการที่เด็กบอกสิ่งที่เป็นปัญหา แสดงพฤติกรรมแก้ปัญหาในสถานการณ์การเล่นและกิจวัตรประจำวัน สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2545: 114) นอกจากการสังเกตแล้วยังมีแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเพื่อวัดและประเมินเด็กปฐมวัย เนื่องจากเด็กวัยนี้ยังไม่มีความพร้อมทางด้านการอ่านและการเขียน ดังนั้นแบบทดสอบที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยนี้ควรเป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของผู้ที่สอบได้จากการเรียนรู้ โดยต้องทราบว่าผู้สอบมีความรู้อะไรบ้าง มากน้อยเท่าไรเมื่อผ่านการเรียนไปแล้ว ดังนั้นลักษณะของการสอบวัดจึงมุ่งไปที่ประสพการณ์ของความรู้ที่ได้รับจากการเรียนการสอน มีรูปแบบ เป็นรูปภาพ โดยทำเครื่องหมาย (□) หรือ (○) ลงบนภาพคำตอบที่ถูกต้อง หรือเป็นแบบภาพปกติ หรือการให้วาดภาพ การปฏิบัติจริง/การตอบปากเปล่าและที่นิยมใช้ในระดับปฐมวัย มีดังนี้ 1) แบบปฏิบัติจริง (performance test) เป็นการสอบที่ให้ผู้สอบแสดงพฤติกรรม โดยการกระทำหรือลงมือทำจริง แบบทดสอบลักษณะนี้ ความสำคัญจึงอยู่ที่ผลงานการปฏิบัติ (product) และวิธีการปฏิบัติ (procedure) ดังนั้นการตรวจสอบผลการปฏิบัติจึงต้องกำหนดประเด็นที่จะสังเกต หรือเรื่องราวที่จะต้องตรวจให้คะแนนพร้อมกำหนดสัดส่วนของการให้คะแนนในแต่ละ

ลักษณะ 2) แบบปากเปล่า (Oral test) เป็นการทดสอบที่อาศัยการซักถามเป็นรายบุคคลในด้านเนื้อหาและวิธีการตลอดจนแนวคิดจากเรื่องนั้น ๆ โดยผู้สอบมีโอกาสได้ตอบ ดังนั้นการสอบในลักษณะนี้จะต้องเตรียมประเด็นปัญหาและขอบเขตของการถามตอบ ใช้เวลามากเหมาะสมกับผู้สอบที่มีจำนวนน้อย การสอบปากเปล่านี้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย 2) แบบวาดภาพเป็นคำตอบ คำถามจากแบบทดสอบ 4) แบบเลือกตอบหลายตัวเลือก (Multiple Choices) ข้อสอบแบบนี้จัดว่าเป็นข้อสอบปรนัย (Objectives or short answer test) มซูรี ทรุ่นซำ (2544 อ้างอิงจาก สุภารัตน์ คงสุดวงศ์ <http://www.thaigoodview.com>) ได้สรุปการวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาว่าควรเป็นปัญหาใกล้ตัวเด็กเพื่อให้เด็กเข้าใจปัญหานี้ได้ ในการสร้างสถานการณ์ปัญหาควรเป็นปัญหาที่มีทางออก หรือเป็นคำถามปลายเปิด ซึ่งเด็กจะสามารถอธิบาย ให้เหตุผลตามกระบวนการคิดแก้ไขปัญหา ดังนี้ 1) ปัญหาที่นำมาใช้เป็นคำถามที่สำคัญๆ เกิดขึ้นบ่อยๆ 2) กำหนดปัญหาที่มีทางออกหลายๆ ทาง 3) กำหนดรูปแบบคำถามให้นักเรียนสามารถอธิบายเหตุผลได้ 4) กำหนดคำถามให้มีการเชื่อมโยงความคิดและสรุปได้ทั่วไป 5) วัดทักษะความสามารถในการคิดแก้ปัญหาแบบรวมๆ 6) การตัดสินใจมีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย และลักษณะของปัญหา อาจแบ่งเป็นการตัดสินใจตามลำดับขั้น และการตัดสินใจที่ไม่เป็นตามลำดับขั้น สำหรับเด็กปฐมวัยแบบทดสอบมีลักษณะคำถามและคำตอบเป็นรูปภาพ โดยครูอ่านคำถามข้อความให้เด็กฟัง แล้วให้เด็กดูคำถามสื่อเป็นภาพแล้วเลือกคำตอบที่เป็นรูปภาพ มีคำตอบหลายตัวเลือก ประมาณ 2 หรือ 2 ตัวเลือก 5) แบบโยงจับคู่ (Matching) แบบทดสอบแบบนี้ตรวจให้คะแนนง่าย ส่วนข้อจำกัดคือขาดความยุติธรรมในการให้คะแนน เพราะแต่ละข้อมีโอกาสเดาไม่เท่ากัน ถ้าทำผิดหนึ่งข้อมีโอกาสผิดมากกว่าสองข้อ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2545: 152-154)

จากการศึกษาสรุปได้ว่าการสร้างแบบทดสอบวัดความรู้ความสามารถของเด็กปฐมวัยนั้นมี 5 แบบ ได้แก่แบบปฏิบัติจริง แบบปากเปล่า แบบวาดภาพเป็นคำตอบ แบบเลือกตอบ แบบโยงจับคู่ แบบทดสอบแบบปากเปล่ามีข้อดีคือ ถามได้กว้างและลึก เหมาะที่จะใช้วัดความคิดเห็น ความคิดริเริ่ม เห็นบุคลิกลักษณะ พฤติกรรมของเด็ก จึงมีความเห็นว่าแบบทดสอบปากเปล่าเมื่อนำมาสร้างแบบทดสอบในลักษณะภาพสถานการณ์คำถาม ก็จะเหมาะสมใช้เป็นแบบทดสอบวัดความสามารถการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยได้อย่างดี

3.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดแก้ปัญหา

งานวิจัยในต่างประเทศ

ซิลวา บรูเนอร์และเวโนวา (Sylva, Bruner and Genova. 1976: 192) ได้ศึกษาพบว่าเด็กที่ได้รับประสบการณ์เล่นแบบอิสระสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าเด็กที่เล่นโดยได้รับการชี้แนะ กล่าวคือ เด็กที่ได้เล่นอิสระสามารถแก้ปัญหาได้หลายวิธี มีความพยายามต่อเนื่อง มีความ

ยึดหยุ่นในการแก้ปัญหา และเริ่มต้นแก้ปัญหาจากวิธีที่ง่ายไปสู่วิธีที่ยากขึ้นตามลำดับ

โจนส์ (Jones. 1986: 2242A-2544 A) ได้ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยจำนวน 28 คน ที่ได้เล่นบทบาทสมมติกับเด็กที่ไม่ได้เล่น ผลการศึกษาพบว่าเด็กกลุ่มที่เล่นบทบาทสมมติมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดีกว่า เด็กที่ไม่ได้เล่นบทบาทสมมติ กัวร์ (Goor. 1970: 2514-A. อ้างถึงใน อภิตี สีนวล 2547: 18) ได้ศึกษาพบว่าเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์และมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงจะมีความสามารถในการแก้ปัญหามีการถกเถียงการวิพากษ์วิจารณ์และแสดงความคิดเห็นใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่ำ

งานวิจัยในประเทศ

อรุณี เหลืองหิรัญ (2522: 77) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความพร้อมทางภาษาและการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ โดยใช้โครงสร้างระดับสอดคล้องกับการจัดประสบการณ์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้โครงสร้างระดับสอดคล้อง มีความพร้อมทางภาษาและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

วยุภา จิตรสิงห์ (2522: 59-61) ทำการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ครูใช้คำถามแบบเชื่อมโยงเนื้อหาและแบบเชื่อมโยงประสบการณ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนชายและหญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี จำนวน 20 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ครูใช้คำถามเชื่อมโยงเนื้อหาและแบบเชื่อมโยงประสบการณ์ มีความสามารถในการแก้ปัญหาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขวัญตา แต่พงษ์โสรัถ (2528: 61-62) ได้ทำการศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในกิจกรรมการเล่นน้ำเล่นทราย แบบครุมีปฏิสัมพันธ์ และแบบครุไม่มีปฏิสัมพันธ์ ของเด็กปฐมวัยอายุ 4 – 5 ปี ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นน้ำ – เล่นทรายแบบครุมีปฏิสัมพันธ์มีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นน้ำ – เล่นทราย แบบครุไม่มีปฏิสัมพันธ์

รัตนา มณีจันสุข (2529: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความสามารถของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่นพื้นบ้านไทย เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย และการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในการเล่นพื้นบ้านไทยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่นพื้นบ้านไทยมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญที่ .01 และพฤติกรรมการเล่นพื้นบ้านไทย

มีลักษณะดังนี้

1. เล่นครั้งแรกเด็กจะใช้วิธีลองผิดลองถูกเป็นส่วนใหญ่
2. ความสามารถในการแก้ปัญหาเพื่อเอาชนะในการเล่นของเด็ก จะปรากฏหลังจากที่เด็กพบปัญหาหรือมีโอกาสเล่นซ้ำอีก สำหรับการเล่นที่บ้านไทยทั้ง 15 ชนิด มีการเล่นแข่งเรือที่เด็กไม่สามารถแก้ปัญหาเพื่อเอาชนะในการเล่นได้
3. ความสามารถในการแก้ปัญหาเพื่อเอาชนะในการเล่นของเด็ก มีความแตกต่างกัน

น้ำฝน ปิยะ (2542: บทคัดย่อ) ศึกษาการใช้นิทานปลายเปิดเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลระยอง ผลการวิจัยพบว่าทักษะการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยทั้งสองกลุ่มสูงขึ้น และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานปลายเปิดแบบเน้นกระบวนการกลุ่มมี ทักษะการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ปลายเปิดแบบไม่เน้นกระบวนการกลุ่ม

นิทรา ช่อสูงเนิน (2542: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ผลการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ของ Matal เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนว Matal มีความสามารถในการจำแนก และการแก้ปัญหาแตกต่างจากกลุ่มที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่มีความสามารถด้านการสังเกตแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติผลจากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนว Matal ช่วยกระตุ้นให้เด็กปฐมวัยมีทักษะการคิดสูงขึ้น

ชาติชาย ปิลวาสน์ (2544: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหา ของเด็กปฐมวัย โดยใช้กระบวนการวางแผนปฏิบัติและทบทวนพบว่าเด็กปฐมวัยอายุ 5-6 ปี มีความสามารถในการแก้ปัญหาก่อนและหลังการทดลองโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 โดยระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้กระบวนการวางแผนปฏิบัติและทบทวนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ระหว่างสัปดาห์ พบว่า คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหา โดยเฉลี่ยรวมของเด็กปฐมวัยเปลี่ยนแปลงในทางที่เพิ่มขึ้น ตลอดช่วงเวลา 8 สัปดาห์ ยกเว้นในช่วงสัปดาห์ที่ 7 เท่านั้น ที่ความสามารถในการแก้ปัญหามีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ลดลง เมื่อวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้านของพฤติกรรม การแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นและพฤติกรรมแก้ปัญหาของผู้อื่นคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหทั้งสองด้านมีการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่สอดคล้อง เมื่อได้วิเคราะห์แบบคะแนนรวมทั้งหมด ยกเว้นช่วงสัปดาห์ที่ 6 ที่ความสามารถในการแก้ปัญหของเด็ก

ปฐมวัย ด้านพฤติกรรมและการแก้ปัญหาของผู้อื่น มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ประเพณี คอนเทค (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าการใช้นิทานปลายเปิดเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่าเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1/2 โรงเรียนอุครธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุครธานีเขต 1 หลังการทดลองมีพัฒนาการด้านทักษะการแก้ปัญหา สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปได้ว่า การใช้เครื่องฉายภาพโปร่งใสในการจัดประสบการณ์ที่มีประสิทธิภาพทั้ง ในด้านปรับปรุงการเรียนการสอนและประหยัดเวลาเพิ่มความสนใจแก่ผู้เรียน ความกระตือรือร้น และชอบดั่งนั้นภาพ โปร่งใสจึงเป็นสื่อที่เหมาะสมอย่างหนึ่งในการนำมาใช้ดำเนินทานเพื่อการพัฒนา ความสามารถการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาการใช้นิทานภาพโปร่งใส ในการพัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การใช้นิทานภาพโปร่งใสพัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านสบป่าด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและพัฒนาคุณภาพของนิทาน
4. วิธีการดำเนินการใช้นิทานภาพโปร่งใสและการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากร คือ เด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านสบป่าด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 1 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 38 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัยทั้งชายและหญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 19 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ของโรงเรียนบ้านสบป่าด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 1 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 19 คน

1.3 ตัวแปรที่ศึกษา คือ

- 1.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การใช้นิทานภาพโปร่งใส
- 1.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ประเภท คือ

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความสามารถการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

ลักษณะของเครื่องมือ

2.1.1 นิทานภาพโปร่งใส จำนวน 6 เรื่อง

2.1.2 แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เล่านิทาน โดยใช้ภาพโปร่งใส

จำนวน 12 แผน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการทดลอง

2.2.1 แบบวัดความสามารถการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้นิทาน จำนวน 15 ข้อ ดังนี้

1) แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาค้นเอง จำนวน 8 ข้อ

2) แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาค้นเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น จำนวน

7 ข้อ

3. การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 การสร้างและพัฒนาคุณภาพนิทานภาพโปร่งใส จำนวน 6 เรื่องผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

3.1.1 ศึกษารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ สิ่งพิมพ์ เอกสารหลักสูตรการเขียนและจัดทำสื่อหนังสือสำหรับเด็ก ของบุญลือ พฤษะวัน (2523: 71-72) พรจันทร์ จันทวิมล (2539: 10-13) อรสา กุมารี ปุกหุด (ม.ป.พ.: 169-190) นิคม ทาแดง (ม.ป.พ.: 506-518) เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำหนังสือนิทานพัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

3.1.2 สร้างนิทานที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับการส่งเสริมพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหา จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่

นิทานเรื่องที่ 1 “เข้าจ้อแสนชน” ส่งเสริมพัฒนาความสามารถในการคิด
แก้ปัญหาของตนเอง

นิทานเรื่องที่ 2 “นำสงสารเด๋าน้อย” ส่งเสริมพัฒนาความสามารถในการคิด
แก้ปัญหาดตนเอง

นิทานเรื่องที่ 3 “วันเกิดของช่างน้อย” ส่งเสริมพัฒนาความสามารถในการ
คิดแก้ปัญหาดตนเอง

นิทานเรื่องที่ 4 “ลูกไก่หนีเที่ยว” ส่งเสริมพัฒนาความสามารถในการคิด
แก้ปัญหาดตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น

นิทานเรื่องที่ 5 “ลูกกบคือ” ส่งเสริมพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด
ตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น

นิทานเรื่องที่ 6 “หนูหรีงกับหนูห่อ” พัฒนาความสามารถในการคิด
แก้ปัญหาดตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น

3.1.3 นำนิทานส่งเสริมพัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหาด ทั้ง 6 เรื่อง เสนอ
ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องกับพฤติกรรม
ที่ต้องการพัฒนา

3.1.4 นำนิทานส่งเสริมพัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหาด ทั้ง 6 เรื่อง เสนอ
ต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาค่าความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับความสามารถการคิดแก้ปัญหาดของเด็ก
ปฐมวัย นำข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ .93
และได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.1.5 นำนิทานที่แก้ไขปรับปรุงด้านเนื้อหาแล้วมาปรับให้เป็นนิทานภาพโปร่งใส
ทั้ง 6 เรื่อง โดยการศึกษา ตำรา เอกสาร วิธีการเตรียมแผ่นภาพโปร่งใสภาพนิ่งให้เห็นเป็นภาพ
เคลื่อนไหว เทคนิคการนำเสนอโดยใช้แผ่นภาพโปร่งใสแบบเคลื่อนไหว ของ เสาวนีย์ สีขำบัณฑิต
(2535: 124-130) สารโจนี แฟงยัง (แปลจากหนังสือ Graphics: ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 3 ของ
les satterthwaite. Arizona state university, tempe, Arizona.) เอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับภาพโปร่งใส
ของ เคอะ นิว ฮอร์ค ซิตี สตูล (1966. อ้างถึงใน ฉลองชัย สุรวฒนบุรณ์ 2528: 250) เพื่อเป็น
แนวทางในการผลิตนิทานส่งเสริมพัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหาด ทั้ง 6 เรื่อง เป็นนิทานภาพ
โปร่งใสโพลาไรซ์ (polar motion) ซึ่งแผ่นภาพโปร่งใสชนิดนี้เคลื่อนไหวแบบภาพลวงตาคล้าย
ไฟกระพริบ โดยการทำให้ความเข้มของแสงตรงบริเวณที่ติดแผ่นโพลาไรซ์โมชันเปลี่ยนแปลงไปใน
รูปต่าง ๆ ซ้ำ ๆ กัน จากการหมุนแผ่นหมุน (spinner)

3.2 การสร้างและพัฒนาคุณภาพแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เล่นิทานโดยใช้ภาพโปร่งใส

แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เล่นิทานโดยใช้ภาพโปร่งใส มีลำดับขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพดังนี้

3.2.1 ศึกษารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ สิ่งพิมพ์ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นิทานและกิจกรรมการแก้ปัญหาของ ปาริชาติ อรุณศักดิ์ (2533) ขวัญตา แต่พงษ์โสรัถ (2538) ทศนีย์ อินทรบำรุง (2539) เนื่อน้อง สนับบุญ (2541) นิทรา ช่อสูงเนิน (2543) ชาติชาย ปิลวาสน์ (2544) และตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาของกรมวิชาการ กระทรวง ศึกษาธิการ (2541) ตลอดจนศึกษาคู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2546 (อายุ 3-6 ปี) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เล่นิทานโดยใช้ภาพโปร่งใส

3.2.2 ศึกษาเทคนิคการเล่นิทานและนิทานที่เหมาะสมกับเด็กในวัย 5-6 ปี ของ กุฎยา ดันดิผลาชีวะ สมศักดิ์ ปริบูรณ์ (2542) เกริก ชุ่นพันธ์ (2543) เพื่อนำมาเป็นแนวคิดในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เล่นิทานโดยใช้ภาพโปร่งใส

3.2.3 ศึกษาเทคนิคและวิธีการจัดกิจกรรมการแก้ปัญหาและกิจกรรมการแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับเด็กวัย 5-6 ปี ของอารี รังสินันท์ (2532) ชาญชัย ศรีไสยเพชร (2536) อรพรรณ พรทิมา (2543) ทิศนา แจมมณี (2544) สุรางค์ ไคว้ตระกูล (2544) เพื่อนำมาเป็นแนวคิดในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เล่นิทานโดยใช้ภาพโปร่งใส

3.2.4 นำเนื้อหาในนิทานไปเขียนแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เล่นิทานโดยใช้ภาพโปร่งใส ซึ่งมีองค์ประกอบของแผน คือ จุดประสงค์ เนื้อหา การดำเนินกิจกรรม สื่ออุปกรณ์ การวัดและประเมินผล จำนวน 12 แผน แผนละ 35 นาที

3.2.5 นำแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เล่นิทานโดยใช้ภาพโปร่งใส เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาหาความสอดคล้องของจุดประสงค์เนื้อหา การดำเนินกิจกรรม สื่ออุปกรณ์ การวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เล่นิทานโดยใช้ภาพโปร่งใสและความเหมาะสมของระยะเวลาของกิจกรรม จากนั้นปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.2.6 นำแผนการจัดประสบการณ์ทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 จำนวน 1 ห้องเรียน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำแผนการจัดประสบการณ์มาปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพก่อนนำไปทดลองใช้

3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการทดลอง

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย มีลำดับขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

3.3.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแก้ปัญหาและขั้นตอนในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย การสังเกตพฤติกรรม การบันทึกพฤติกรรม และศึกษาเครื่องมือวัดความสามารถในการแก้ปัญหา ของบุปผา พรหมศรี (2542) เปลว นุริสสาร (2543) สุดาวรรณ ระวิตะญา (2543) บุญสุพร เท็งทา (2544) พรใจ สายยศ (2544) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

3.3.2 สร้างแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ที่เป็นภาพสถานการณ์ที่เด็กพบในชีวิตประจำวัน มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ตอบถูก ให้ 2 คะแนน ตอบผิดให้ 1 คะแนน จำนวน 15 ข้อ โดยให้ครอบคลุมถึงปัญหาทั้ง 2 ประเภท ได้แก่

ตอนที่ 1 ปัญหาของตนเองที่ไม่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากความต้องการ หรือการกระทำของตนเองโดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น และจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขทันที เช่น ปัญหาจากความเจ็บ ความหิว ความกลัว จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ได้แก่ ปัญหาที่เกิดขึ้นจากความต้องการหรือการกระทำของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น โดยมีผลเกี่ยวข้องกันและกันโดยตรง เช่น การทะเลาะวิวาท การแย่งของเล่น การก้าวร้าวรังแกกัน การขัดแย้งกัน จำนวน 7 ข้อ

3.3.3 นำแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบ เพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยประเมินความสอดคล้องของแบบวัดกับวัตถุประสงค์ โดยใช้สูตร

3.3.4 นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective Congruence) ซึ่งต้องมีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2526: 89) โดยคำนวณโดยใช้เกณฑ์พิจารณาค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 – 1.00 จำนวน 15 ข้อ และปรับแก้ไขแบบวัดตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญที่มีความคิดเห็นตรงกันโดยใช้เกณฑ์จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 2 ใน 3 ท่าน ให้เหมาะสม

3.3.5 นำแบบวัดที่ผ่านการปรับปรุงจากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุ 5-6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 19 คน 1 ห้องเรียน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำผลการวัดมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ คือ ตอบการแก้ปัญหาได้เหมาะสมได้ 2 คะแนน ตอบการแก้ปัญหาได้แต่ไม่เหมาะสมได้คะแนน 1 คะแนน และตอบการแก้ปัญหาไม่ได้ได้คะแนน 0 แล้วนำผลมาวิเคราะห์

ค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.45 – 0.80 และหาค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 จำนวน 20 ข้อ
แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับด้วย α ได้ค่า .96

3.3.6 นำแบบวัดที่มีค่าความเชื่อมั่นมาจัดทำสำเนาตามต้นฉบับจริงสำหรับใช้เป็น
เครื่องมือในการวัดกับกลุ่มตัวอย่าง เด็กชายและหญิง อายุ 5-6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล
ปีที่ 2/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 19 คน

4. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยศึกษากลุ่มเดียว วัดก่อนและหลังการทดลอง
(One-Group Pretest - Posttest Design) ดังแสดงในตาราง (Fraenkel, 2000: 288) มีลักษณะการ
ทดลองดังนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

วิธีปฏิบัติ

Pretest	Treatment	Posttest
O_1	X	O_2

ความหมายของสัญลักษณ์

O_1 Pre-test	แทน การวัดความสามารถในการแก้ปัญหา ก่อนการทดลอง
X Treatment	แทน การใช้นิทานภาพโปรงใส
O_2 Post-test	แทน การวัดความสามารถในการแก้ปัญหา หลังการทดลอง

การดำเนินการใช้นิทานภาพโปร่งใสและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การใช้นิทานภาพโปร่งใส ครั้งนี้ใช้ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551

เป็นเวลา 3 สัปดาห์ เล่านิทานสัปดาห์ละ 4 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดี
วันละ 35 นาที ระหว่างเวลา 10.00-10.35 น. ตั้งแต่วันที่ 13 กันยายน ถึงวันที่ 9 ตุลาคม 2551

ตาราง 2 วันเวลาและกิจกรรมเล่านิทานโดยใช้ภาพโปร่งใส

สัปดาห์ ที่	วัน	นิทานภาพโปร่งใส	กิจกรรม
	เวลา		10.00 น.– 10.35 น.
1	วันจันทร์ ถึง วันพฤหัสบดี	-	วัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ก่อนดำเนินการใช้นิทานภาพโปร่งใส โดยใช้แบบวัด ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ของเด็กปฐมวัย
2	วันจันทร์	เจ้าจ้อแสนชน	พัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหาของตนเอง ด้วยการเล่านิทาน โดยใช้การเล่าแบบร้อยกรอง
	วันอังคาร	เจ้าจ้อแสนชน	พัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหาของตนเอง ด้วยการเล่านิทาน โดยใช้การเล่าแบบร้อยแก้ว
	วันพุธ	ลูกไก่หนีเที่ยว	พัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหาของตนเอง ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ด้วยการเล่านิทาน โดยใช้การเล่า แบบร้อยกรอง
	วันพฤหัสบดี	ลูกไก่หนีเที่ยว	พัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหาของตนเอง ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ด้วยการเล่านิทาน โดยใช้การเล่า แบบร้อยแก้ว
3	วันจันทร์	น่าสงสารเต้าน้อย	พัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหาของตนเอง ที่ เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ด้วยการเล่านิทาน โดยใช้การเล่า แบบร้อยกรอง
	วันอังคาร	น่าสงสารเต้าน้อย	พัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหาของตนเองที่ เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ด้วยการเล่านิทาน โดยใช้การเล่า แบบร้อยแก้ว
	วันพุธ	ลูกกบคือ	พัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหาของตนเอง ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ด้วยการเล่านิทาน โดยใช้การเล่า

ลำดับ ที่	วัน เวลา	นิทานภาพโปร่งใส	กิจกรรม
			10.00 น.– 10.35 น.
3	วันพฤหัสบดี	ลูกกบคือ	พัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหาของตนเอง ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นด้วยการเล่านิทาน โดยใช้การเล่า แบบร้อยแก้ว
4	วันจันทร์	วันเกิดของช้างน้อย	พัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหาของตนเอง ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นด้วยการเล่านิทาน โดยใช้การเล่า แบบร้อยกรอง
	วันอังคาร	วันเกิดของช้างน้อย	พัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหาของตนเอง ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นด้วยการเล่านิทาน โดยใช้การเล่า แบบร้อยแก้ว
	วันพุธ	หนูหริ่งกับหนูหล่อ	พัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหาของตนเอง ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นด้วยการเล่า นิทาน โดยใช้การเล่าแบบร้อยกรอง
	วันพฤหัสบดี	หนูหริ่งกับหนูหล่อ	พัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหาของตนเอง ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นด้วยการเล่านิทาน โดยใช้การเล่า แบบร้อยแก้ว
5	วันจันทร์ ถึง วันพฤหัสบดี		วัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย หลังใช้นิทานภาพโปร่งใส โดยใช้แบบวัด ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยชุดเดิม นำข้อมูลที่ได้จากการวัด ไปวิเคราะห์ตามวิธีการ ทางสถิติ เพื่อสรุปผลการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการทดลองวัดความสามารถการคิดแก้ปัญหาก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้แบบวัด
คามที่ได้เสนอในตารางไปแล้ว โดยใช้แบบวัดชุดเดียวกัน แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการวัด ไปวิเคราะห์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การหาคุณภาพของแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัย
สร้างขึ้น ดังนี้

5.1.1 หาค่าความเที่ยงตรงรายข้อ ด้วยการคำนวณความสอดคล้องระหว่างข้อ
แบบวัด
กับจุดประสงค์ โดยใช้สูตร (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์, 2545: 95) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ

IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อแบบวัดแต่ละข้อกับจุดประสงค์
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

5.1.2 การคำนวณค่าความยากง่าย (Difficulty) โดยใช้สูตร
(บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์, 2526: 89) ดังนี้

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ

P แทน ค่าความยากง่าย
 R แทน จำนวนที่ข้อนั้นถูก
 N แทน จำนวนเด็กที่ทำข้อวัดนั้นทั้งหมด

5.1.3 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็ก
ปฐมวัย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบ Pearson (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์, 2544: 13)
ดังนี้

$$r_{xy} = \frac{N\sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[N\sum X^2 - (\sum X)^2][N\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ

r_{xy} แทน ค่าอำนาจจำแนก
 X, Y แทน คะแนนจากข้อคำถาม
 N แทน จำนวนคน

5.1.4 หากค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดใช้สูตร α (บุญเจ็ด ภิญโญอนันตพงษ์, 2526: 165) ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ

α	แทน	สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
n	แทน	จำนวนของแบบวัด
s_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนน
S^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบวัดทั้งหมด

5.2 สถิติพื้นฐาน

1) ค่าเฉลี่ย (Mean) ของคะแนนใช้สูตร (ล้วน สายยศ, 2545: 269)

$$\text{สูตร } \bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ

$$\begin{aligned} \bar{X} &= \text{คะแนนเฉลี่ย} \\ \sum X &= \text{ผลรวมคะแนนทั้งหมด} \\ n &= \text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง} \end{aligned}$$

2) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ใช้สูตร (ล้วน สายยศ, 2545: 273)

$$\text{สูตร } \text{S.D.} = \sqrt{\frac{\sum (x - \bar{x})^2}{n-1}}$$

เมื่อ

$$\begin{aligned} \text{S.D.} &= \text{ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน} \\ \bar{X} &= \text{ค่าเฉลี่ย} \\ X &= \text{คะแนนของกลุ่มตัวอย่าง} \\ n &= \text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง} \end{aligned}$$

5.3 สถิติในการวัดสมมติฐาน

ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนทำการทดลองและหลังจัดกิจกรรมเล่นนิทานโดยใช้ภาพโปร่งใส โดยการวัดค่าที (t-test) สูตรแบบข้อมูลลักษณะเกี่ยวเนื่องกัน (Dependent sample) จากสูตร (ล้วน สายยศ, 2545: 302)

$$\text{สูตร } t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

เมื่อ

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

$\sum D$ = ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเล่นนิทานโดยใช้ภาพโปร่งใส

$\sum D^2$ = ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนยกกำลัง 2

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเล่นิทานโดยใช้ภาพโปร่งใสผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของความสามารถการคิดแก้ปัญหาเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้นิทานภาพโปร่งใส ของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการคิดแก้ปัญหาเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้นิทานภาพโปร่งใส

2.1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการคิดแก้ปัญหาของตนเองและปัญหาของคนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นก่อนและหลังการใช้นิทานภาพโปร่งใส

2.2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในภาพรวมก่อนและหลังการใช้นิทานภาพโปร่งใส

2. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
Σx	แทน	ผลรวมคะแนนทั้งหมด
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
k	แทน	จำนวนแบบทดสอบ
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t. distribution
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
X	แทน	คะแนนของกลุ่มตัวอย่าง
\bar{D}	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนความแตกต่าง

$\sum D$ แทน ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังใช้นิทานภาพ
ไปรุ่งใส

$\sum D^2$ แทน ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนยกกำลัง 2

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนแบบวัดความสามารถในการ
แก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถการแก้ปัญหาดตนเอง และ
การแก้ปัญหาดตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการใช้นิทานภาพไปรุ่งใส
ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 1 ค่าสถิติพื้นฐานของความสามารถการคิดแก้ปัญหาดของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้นิทานภาพไปรุ่งใส

ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด	ก่อน		หลัง	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
การแก้ปัญหาดตนเอง	10.52	1.47	15.21	0.80
การแก้ปัญหาดตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น	8.47	1.46	11.21	1.03
รวม 15 ข้อ	9.47	3.00	13.21	1.83

จากตาราง 1 พบว่าความสามารถการคิดแก้ปัญหาดหลังการใช้นิทานภาพไปรุ่งใส มีค่า
คะแนนเฉลี่ยมากกว่าความสามารถการคิดแก้ปัญหาดก่อนการใช้นิทานภาพไปรุ่งใส ($\bar{X} = 1.46$
และ $\bar{X} = 1.03$ ตามลำดับ) โดยมีความสามารถการแก้ปัญหาดตนเองมากกว่าความสามารถในการ
แก้ปัญหาดตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นทั้งก่อนและหลังการใช้นิทานภาพไปรุ่งใส

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้นิทานภาพโปร่งใส

วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความสามารถการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยใช้ สถิติทดสอบ t -test แสดงรายละเอียด ตาราง 2

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้นิทานภาพโปร่งใส จำแนกตามประเภทของการคิดแก้ปัญหา

ความสามารถในการคิด แก้ปัญหา	ก่อน		หลัง		\bar{D}	t
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
การแก้ปัญหของตนเอง	10.52	1.50	15.21	0.80	4.69	14.28
การแก้ปัญหของตนเองที่ เกี่ยวข้องกับผู้อื่น	8.42	1.43	11.21	1.03	2.79	8.25
รวม 15 ข้อ	18.94	2.93	26.42	1.93	7.48	22.53

จากตาราง 2 พบว่าความสามารถการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยหลังการใช้นิทานภาพโปร่งใสมีความสามารถสูงกว่า ทั้งความสามารถการแก้ปัญหของตนเอง การแก้ปัญหของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น และการแก้ปัญหาในภาพรวมสูงกว่าก่อนการใช้นิทานภาพโปร่งใส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

$t = 14.28, t = 8.25, t = 22.53$

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสามารถการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยการใช้
นิทานภาพโปร่งใส ซึ่งใช้รูปแบบการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง ซึ่งสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ดังนี้
มีขั้นตอนและสรุปผลการศึกษาค้นคว้าได้ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยการใช้
นิทานภาพโปร่งใส

1.2 สมมติฐานการวิจัย

ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยหลังการใช้
นิทานภาพโปร่งใส
สูงขึ้น

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร คือ เด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านสบป่า
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 1 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 38 คน

1.3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2/1
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ของโรงเรียนบ้านสบป่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง
เขต 1 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 19 คน

1.3.3 ตัวแปรที่ศึกษา คือ

ตัวแปรต้น ได้แก่ การใช้
นิทานภาพโปร่งใส

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา
ของเด็กปฐมวัย

1.3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) นิทานภาพโปร่งใส
- 2) แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยการใช้นิทานภาพโปร่งใส
- 3) แบบวัดความสามารถการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย แบ่งเป็น

ตอนที่ 1 แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาตนเอง ของเด็กปฐมวัยจำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัย จำนวน 7 ข้อ

1.3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) จัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ สถานที่ทำการทดลองให้เหมาะสม
- 2) สัปดาห์ที่ 1 ดำเนินการทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ก่อนดำเนินการจัดกิจกรรมการเล่นนิทานภาพโปร่งใสโดยใช้แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย
- 3) สัปดาห์ที่ 2-4 ดำเนินการจัดกิจกรรมเล่นนิทานภาพโปร่งใส ตั้งแต่ วันที่ 15 กันยายน 2551 ถึงวันที่ 17 ตุลาคม 2551 นิทานแต่ละเรื่องเล่า 2 วัน วันแรกเล่าเป็นร้อยกรอง วันที่ 2 เล่าเป็นร้อยแก้ว
- 4) สัปดาห์ที่ 5 ดำเนินการทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยหลังดำเนินการจัดกิจกรรมเล่นนิทานภาพโปร่งใสโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยชุดเดียวกัน
- 5) นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติเพื่อสรุปผลการวิจัย

1.3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

- 1) หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาได้แก่ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- 2) เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง t – test แบบ Dependent Sample

1.4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานโดยใช้ภาพโปร่งใส มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาตนเองของเด็กปฐมวัยมีผลต่างเฉลี่ย เท่ากับ 15.21 คะแนนซึ่งสูงขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ความสามารถในการแก้ปัญหาตนเองที่เกี่ยวกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัยมี

ผลต่างเฉลี่ย เท่ากับ 11.21 คะแนน ซึ่งสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานโดยใช้ภาพโปร่งใส ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในภาพรวมมีผลต่างเฉลี่ยสูงขึ้น เท่ากับ 7.48 คะแนน ซึ่งสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2. อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานโดยใช้ภาพโปร่งใส ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานโดยใช้ภาพโปร่งใส มีความสามารถในการแก้ปัญหาดตนเองและความสามารถในการแก้ปัญหาดตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งความสามารถในการแก้ปัญหาในภาพรวมก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานโดยใช้ภาพโปร่งใสมีค่าสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมเล่านิทานโดยใช้ภาพโปร่งใสส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยให้พัฒนาสูงขึ้น อภิปรายได้ดังนี้

2.1 ความสามารถในการแก้ปัญหาดตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานโดยใช้ภาพโปร่งใส ปรากฏว่าก่อนการใช้นิทานภาพโปร่งใสเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาดตนเองเป็น $\bar{X} = 10.52$ คะแนน โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน $SD = 1.50$ หลังการใช้นิทานภาพโปร่งใส เด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาดตนเองเป็น $\bar{X} = 15.21$ คะแนน โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน $SD = 0.80$ แสดงว่าหลังการใช้นิทานภาพโปร่งใส เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการแก้ปัญหาดตนเองสูงกว่าก่อนการใช้นิทานภาพโปร่งใส ที่เป็นเช่นนี้เพราะการจัดกิจกรรมเล่านิทานโดยใช้ภาพโปร่งใสสามารถพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาตนเองได้ดี เนื่องจากนิทานภาพโปร่งใสเป็นสื่อที่สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยในรูปแบบการเล่านิทานซึ่งเด็กปฐมวัย อายุ 3-6 ปี เป็นวัยแห่งการเพื่อฝันสามารถสร้างจินตนาการมากมายแต่ความจำกัดทางการรับรู้จึงขาดประสบการณ์ต่าง ๆ ฉะนั้นเด็กวัยนี้จึงเป็นวัยที่เหมาะสมที่จะเสริมสร้างหรือเพิ่มพูนประสบการณ์ด้วยการเล่านิทาน โดยนำนิทานภาพโปร่งใสที่เคลื่อนไหวได้มาประกอบเพื่อสร้างความสนใจช่วยให้บรรยากาศของการฟังนิทานน่าสนใจยิ่งขึ้น ในขณะที่เล่านิทานโดยใช้ภาพโปร่งใส นั้น ระยะแรกเด็กไม่กล้าแสดงออกนั่งนิ่งฟังเฉย ๆ ยิ้มและหัวเราะบ้าง หลีกเลี่ยงการแสดงออกทางความสามารถในการแก้ปัญหา เมื่อครูสนทนาให้คำ แนะนำ เกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ให้เกียรติเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นด้วยการยกมือก่อนตอบรู้จักการรอคอย เด็กจะเริ่มกล้าแสดงออกทางความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทีละน้อยแต่ยังไม่เหมาะสม

ครูมีบทบาทในการส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงความสามารถคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง จากที่เด็กเคยเป็นผู้รับการถ่ายทอดการแก้ปัญหาจากครูมาเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมกับครูและเพื่อนซึ่งประสบการณ์นี้เด็กยังไม่เคยประสบมาก่อนเด็กจึงต้องการเวลาในการปรับตัวเพื่อเรียนรู้และพัฒนาตนเอง เมื่อครูเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง ทำให้เด็กมีความสนุกสนาน และตื่นเต้นเมื่อตอบคำถามได้ กระตือรือร้นในการเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ และกับครูคือมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ด้วยการตั้งคำถามของครูกระตุ้นให้เด็กเกิดการคิดเพื่อช่วยแก้ปัญหาของตัวเองหลาย ๆ ครั้ง จากประสบการณ์การช่วยแก้ปัญหาตนเองของตัวละครในนิทาน ทำให้เด็กเกิดพัฒนาการทางความสามารถการคิดแก้ปัญหาตนเอง และสามารถตั้งคำถามจากสถานการณ์ที่เป็นปัญหาของตัวละครที่ครูจะถามหลังจากเล่านิทานโดยใช้ภาพโปร่งใส สังเกตได้จากการที่เด็กขอแสดงความคิดในการแก้ปัญหาที่ครูจะถามคำถามให้เด็กคิดแก้ปัญหา แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใสทำให้เด็กเข้าใจปัญหาได้ดี สามารถคาดการณ์ความน่าจะเป็นไปได้ของสถานการณ์การแก้ปัญหา จึงเป็นการช่วยให้เด็กปรับตัวและเตรียมที่จะรับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ดังที่ ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2526: 125-126) ได้กล่าวว่าการเล่านิทานนั้นมีอิทธิพลต่อเด็กมากโดยเฉพาะในเด็กก่อนระดับประถมศึกษาที่มีผู้ใหญ่และครูได้ใกล้ชิดกับเด็ก โดยการเล่านิทานจะเป็นเครื่องช่วยให้เข้าใจเด็กมากขึ้นและที่สำคัญของนิทานภาพโปร่งใสคือมีลักษณะการเคลื่อนไหวของตัวละคร ทั้งเนื้อเรื่องในการเล่าได้กำหนดสถานการณ์ที่เป็นปัญหาให้กับตัวละครซึ่งตัวละครที่ดำเนินตามเนื้อเรื่องของนิทานได้เผชิญกับปัญหาและเด็กช่วยกันคิดหาทางแก้ไข เช่นนิทานเรื่องนำส่งสารแต่น้อย ปัญหาอยู่ที่แต่น้อยได้กินถุงพลาสติกเข้าไปทำให้ติดคอมีอันตรายจนเกือบเสียชีวิต ครูถามคำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดแก้ปัญหาว่าถ้าหนูเป็นแต่น้อยหนูจะอย่างไรทำไมแต่น้อยจึงกินถุงพลาสติก เหตุใดในแม่น้ำจึงมีถุงพลาสติกหนู จะช่วยให้แม่น้ำลำคลองสะอาดได้อย่างไร เด็ก ๆ ต่างเสนอการแก้ปัญหาของตนเองด้วยการเลือกและสังเกตให้ดีกว่าก่อนที่จะกินอาหารเมื่อรู้ว่าจะติดคอให้รีบคายออกทันที ไม่ทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง สอดคล้องกับ กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2528: 259) ได้กล่าวไว้ว่าการคิดแก้ปัญหาต้องอาศัยการจัดสถานการณ์ที่เป็นปัญหาโดยกำหนดให้เป็นกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนทำกิจกรรมโดยใช้ประสบการณ์ การเรียนรู้มาแก้ปัญหาการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใสจึงช่วยจูงใจให้เด็กปฐมวัยสนใจที่จะดู ฟัง และคิดเชื่อมโยงเรื่องราวพื้นฐานในการพัฒนาความคิดที่ถ่ายทอดเป็นภาพตามจินตนาการให้กับเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี ดังที่ ไกรเวอรร์บรุนนิกและฟิลเบค (Grover, Bruning, and Fillbeck. 1983: 113-114) ที่กล่าวว่าเด็กจะแก้ปัญหาได้ดีถ้าเผชิญกับสถานการณ์ปัญหาที่สัมพันธ์กับกฎเกณฑ์และหลักการที่ได้เรียนไปแล้ว นอกนั้นเด็กมีแนวโน้มทางความสามารถในการแก้ปัญหาตนเองสูง กล่าวคือในการแก้ปัญหาตนเองนั้นมุ่งหาวิธีการที่เด็กสามารถใช้ในการแก้ไขอุปสรรคหรือสถานการณ์ที่ยุ่ยากที่เกิดขึ้นกับตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น มีจุดมุ่งหมายประการเดียวในการคิดแก้ปัญหาตนเอง เป็นการ

ค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเองย่อมไม่มีความสับสนยุ่งยากในการคิด ด้วยเหตุผลดังกล่าวการแก้ปัญหาตนเองจึงมีความง่ายในการคิดแก้ปัญหาซึ่งทำให้เด็กสามารถแสดงความสามารถในการแก้ปัญหาได้อย่างคล่องแคล่วและรวดเร็วมีการคิดแก้ปัญหาที่หลากหลาย เช่น นิทานเรื่องวันเกิดของช้างน้อย ปัญหาของเต้าน้อยที่มีความคิดว่าตนเองไม่สวยจะแสดงอะไรในงานวันเกิดของช้างน้อย ครูได้ตั้งคำถามว่าหากหนูเป็นเต้าน้อยจะทำอย่างไร เด็กต่างเสนอการแก้ปัญหาของตนเองด้วยการแสดงความคิดเห็นว่า เต้าน้อยก็มีความสามารถในการเดินจนชนะกระต่าย มีกระดองที่แข็งแรง อยู่บนบกก็ได้ คำน้ำก็ได้ ออกไข่ได้ทีละหลาย ๆ ฟอง ส่วนนิทานเรื่องเจ้าจ้อพบว่าเด็กไม่ค่อยสนใจเท่าที่ควร ในขณะที่ครูเล่านิทานแต่เมื่อครูตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องและปัญหาของตัวละคร โดยมีจุดประสงค์กระตุ้นเร้าให้เด็กเกิดความสนใจเด็กก็สามารถตอบคำถามได้ จึงคิดว่าสาเหตุน่าจะมาจากความรู้สึกลูกที่เด็กมีต่อสิ่งที่เป็นตัวละครในนิทานที่พวกเขาได้เคยมีประสบการณ์คือสิ่งที่เป็นสัตว์ที่ครูร้ายอันตรายต่อเด็ก เนื่องจากเคยมีลิงของชาวบ้านหลุดจากกรงเข้ามาในโรงเรียนและทำร้ายเด็กทำให้เด็กไม่ชอบลิง ประสบการณ์นี้น่าจะช่วยให้เด็กรู้การแก้ปัญหาเมื่อพบเจอสิ่งที่จะต้องทำอย่างไรเพื่อไม่ให้เกิดอันตราย เช่น ต้องหนีไปให้ไกล ไปหาผู้ใหญ่ บอกผู้ใหญ่ให้รู้ การไปเที่ยวสวนสัตว์ที่มีลิงและสัตว์อันตรายหลายชนิดจะทำอย่างไร เป็นแนวทางให้เด็กได้นำประสบการณ์การแก้ปัญหาไปใช้ในชีวิตประจำวัน เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการจัดกิจกรรมเล่านิทานโดยใช้ภาพโปรงใสแล้วเด็กปฐมวัยกล้าแสดงออกทางความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้เหมาะสม

ดังนั้นการจัดกิจกรรมเล่านิทานโดยใช้ภาพโปรงใสจึงช่วยช่วยให้เด็กปฐมวัยสนใจที่จะดู ฟัง และคิดแก้ปัญหาด้วยการเชื่อมโยงเรื่องราวที่เป็นสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในนิทานภาพโปรงใส โดยต้องกำหนดให้เป็นกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนทำกิจกรรมโดยใช้ประสบการณ์การเรียนรู้มาแก้ปัญหา ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความคิดที่ถ่ายทอดเป็นภาพจินตนาการ ดังนั้นหลังจากที่เด็กปฐมวัยได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานโดยใช้ภาพโปรงใสมีความสามารถในการแก้ปัญหของตนเองสูงขึ้น

2.2 ความสามารถในการแก้ปัญหาค้นเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทาน โดยใช้ภาพโปรงใสปรากฏว่า ก่อนใช้นิทานภาพโปรงใสเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาค้นเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นเป็น $\bar{X} = 8.47$ คะแนน โดยมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน $SD = 1.46$ หลังการใช้นิทานภาพโปรงใสเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาค้นเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นเป็น $\bar{X} = 11.21$ คะแนน โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน $SD = 1.03$ แสดงว่าหลังการทดลอง เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการแก้ปัญหาค้นเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นสูงกว่าก่อนการใช้นิทานภาพโปรงใส ที่เป็นเช่นนี้เพราะการที่ครูได้จัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปรงใสที่เป็นสถานการณ์ปัญหาของตัวละครกระตุ้นเร้าให้เด็กคิดหาทางแก้ปัญหากัน การจัดกิจกรรมเล่านิทานโดยใช้ภาพโปรงใสมีความสอดคล้องกับพัฒนาการ

ทางด้านสังคมและภาษาของเด็กปฐมวัย เด็ก ๆ มีปฏิสัมพันธ์กับครูขณะฟังนิทานและมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ในขณะที่แสดงความคิดเห็นร่วมกันแก้ปัญหา พุคคุยสนทนาซักถามได้ตอบเกี่ยวกับการแก้ปัญหาให้กับตัวละครในนิทาน บางครั้งเด็กปฐมวัยไม่สามารถคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง เนื่องจากยังเด็ก

มีประสบการณ์น้อย แต่เมื่อมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ปัญหาจากเพื่อนที่มีประสบการณ์มากกว่าเด็กปฐมวัยก็สามารถเพิ่มประสบการณ์ให้กับตนเองได้โดยการถ่ายทอดจากเพื่อนสามารถนำความคิดของเพื่อนมาเป็นตัวอย่างในการคิดแก้ปัญหาของตนเอง และนำไปแก้ปัญหาค้นเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นได้ด้วย ในส่วนนี้ครูมีบทบาทในการช่วยให้เด็กได้ฝึกการแก้ปัญหา โดยมีการใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กเกิดการคิดแก้ปัญหา ดังตัวอย่างคำถามเกี่ยวกับนิทานเรื่องลูกกบคือว่า ถ้าหนูเป็นลูกกบจะปฏิบัติตัวอย่างไร หรือถ้าหนูเป็นลูกกบหนูจะพูดกับงูอย่างไร หรือถ้าหนูเป็นงูจะทำอย่างไรกับลูกกบและแม่กบ คำถามดังกล่าวถามกระตุ้นให้เด็กคิดเพื่อแก้ปัญหา ถ้าเด็กเป็นตัวละครในนิทานจะทำอย่างไร ดังที่ซูชิฟ อ่อนโคกสูง (2522: 121-123) กล่าวว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการแก้ปัญหา คือสถานการณ์นั้นมีความน่าสนใจของผู้เรียนก็จะทำให้เด็กเกิดแรงจูงใจที่จะเรียน หรือแก้ปัญหาได้ นอกจากเหตุผลดังกล่าวแล้ว เด็กจะต้องมีการเชื่อมโยงความคิดกับประสบการณ์เดิมของเด็กที่เคยประสบมา การมีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนและครูในการสนทนาซักถามหลังจากฟังนิทาน ดังตัวอย่าง นิทานเรื่องลูกกบคือเมื่อลูกกบซึ่งเป็นตัวละครในนิทานไม่เชื่อฟังคำสอนของแม่ที่ให้ดูแลตนเองให้พ้นจากสัตว์ร้าย จนกระทั่งเกือบจะถูกงูจับกินเป็นอาหาร ตัวละครมีวิธีการแก้ปัญหาตามเนื้อเรื่องและถ้าเด็กปฐมวัยที่ฟังนิทานได้พบกับปัญหาในลักษณะคล้ายกันนี้เด็กปฐมวัยจะทำอย่างไร เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยช่วงเวลาด้วยการขอร้องงูด้วยคำพูดที่สุภาพ เมื่อแม่กบกลับมาที่พูดกับงูอย่างสุภาพ จนงูเกิดความสงสารกบสองแม่ลูกจึงได้ไว้ชีวิต ซึ่งเป็นการแก้ ปัญหาที่เหมาะสม ส่งผลให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจเชื่อมั่นในความคิดสามารถแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นได้เหมาะสมตามวัยมากขึ้น ดังที่ ไวก้อตสกี (Berk and Winsler, 1995: citing Vygotsky, N.d.) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ของเด็กเกิดขึ้นใน Zone of Proximal Development เป็นสถานะที่เด็กเผชิญกับปัญหาที่ทำทาบแต่ไม่สามารถคิดแก้ปัญหาได้โดยลำพัง เมื่อได้รับการช่วยเหลือแนะนำจากผู้ใหญ่หรือจากการร่วมกันคิดแก้ปัญหากับเพื่อนที่มีประสบการณ์มากกว่าเด็กจะสามารถแก้ปัญหานั้นได้ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ขึ้นเป็นการช่วยเหลือเด็กในการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง และเป็นการฝึกฝนประสบการณ์แก้ปัญหาให้กับเด็กสามารถนำความสามารถในการแก้ปัญหาค้นเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นมาใช้แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็กได้เป็นการวางรากฐานในการคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ในอนาคตให้กับเด็ก

ดังนั้นการเล่านิทานโดยใช้ภาพโปรงใสจึงเป็นกิจกรรมที่เด็กปฐมวัยได้แสดงออกในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในนิทานโดยอิสระ รวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์

การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การแก้ปัญหาพร้อมกันระหว่างเพื่อนและครู จึงทำให้เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใสมีความสามารถในการแก้ปัญหของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นสูงขึ้น

2.3 ความสามารถในการแก้ปัญหของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทาน โดยใช้ภาพโปร่งใสก่อนและหลังการใช้นิทานภาพโปร่งใสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะการจัดกิจกรรมเล่านิทานโดยใช้ภาพโปร่งใสเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Centered) โดยธรรมชาติเด็กวัย 5-6 ปี จะมีความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งใหม่ ๆ ที่พบเห็นรอบ ๆ ตัวเอง เมื่อได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานโดยใช้ภาพโปร่งใส ทำให้เด็กมีความสนใจกระตือรือร้นอยากเข้ามามีส่วนร่วมตอบคำถาม การเปิดโอกาสให้เด็กได้มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น มีความเป็นอิสระในการคิดเพื่อที่จะแก้ปัญหามีผลทำให้เด็กกล้าที่จะคิด กล้าแสดงออกอันส่งผลต่อการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองเป็นพื้นฐานสำคัญของการแก้ปัญหา สอดคล้องกับแนวคิดของอีริกสัน (Erikson) ที่เชื่อว่าเด็กอายุ 3-6 ปี จะเริ่มพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองและริเริ่มทางความคิด (ทิสนา แคมมณี และคนอื่น ๆ, 2535: 67-69) ในการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน โดยใช้ภาพโปร่งใสสำหรับเด็กปฐมวัยในครั้งนี้ ได้จัดให้เด็กได้รับการฝึกฝนในการแก้ปัญหามาจากสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในนิทานภาพโปร่งใส ซึ่งสอดคล้องกับกฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike, สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2536: 26) และช่วยกระตุ้นเร้าความสนใจของเด็กเป็นอย่างดีโดยการใช้สื่อประกอบ หากการจัดกิจกรรมเล่านิทานโดยการอ่านหรือเล่าปากเปล่า โดยไม่เปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการเลยจะทำให้ความสนใจของเด็กลดลง ดังนั้นรูปแบบและวิธีการจะช่วยให้บรรยากาศของการฟังนิทานน่าสนใจยิ่งขึ้น (พงษ์จันทร์ อยู่เป็นสุข 2525: 37) การเล่านิทานโดยใช้ภาพโปร่งใสซึ่งได้ใช้เสียงและภาพโปร่งใสเคลื่อนไหว ทำให้การเล่านิทานน่าสนใจ ดึงดูดความสนใจของเด็กได้มากขึ้น

จากการจัดกิจกรรมเล่านิทานโดยใช้ภาพโปร่งใสพัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหา ในลักษณะการเล่านิทานที่เป็นภาพโปร่งใสเคลื่อนไหวเสมือนจริง เช่น ถ้าตัวละครร้องไห้ก็จะมีน้ำตาไหล ตัวละครพูดปากก็มีการเคลื่อนไหว จึงเร้าความสนใจของเด็กได้มากกว่าการเล่านิทานด้วยหนังสือนิทานตามปกติ อีกทั้งน้ำเสียงของครู โนม่น้ำวให้เด็กเกิดอารมณ์คล้ายตามเหตุการณ์ในนิทาน โดยการเล่านิทานแต่ละเรื่องให้เด็กฟัง 2 วันวันละครั้งนั้น ในวันแรกจะเล่าเป็นร้อยกรอง เด็กจะได้ฟังนิทานเป็นคำกลอนที่มีสัมผัสคำทำให้เด็กจำเนื้อเรื่องได้ง่าย เช่น หนูหรีงกับหนูหล่อทั้งสองหน่อเป็นเพื่อนกัน หนูหรีงชอบแปรงฟันหนูหล่อนั้นไม่สนใจ เป็นคัน พอในวันที่ 2 ครูเล่าเป็นร้อยแก้ว เพื่อให้เด็กได้สรุปเนื้อเรื่องในนิทานร่วมกัน ทำให้เด็กได้เข้าใจเนื้อเรื่องและปัญหาที่ตัวละครประสบประกอบกับการที่ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กได้ฝึกการแก้ปัญหาที่หลากหลาย และหลาย ๆ ครั้งเป็นปัญหาตนเองและปัญหาตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของตัวละคร นอกจากนี้การจัด

กิจกรรมเล่านิทานโดยใช้ภาพโปร่งใส เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยฝึกเด็กให้มีสมาธิเพราะขณะที่เด็กปฐมวัยคิดแก้ปัญหาในสถานการณ์ปัญหาในนิทานนั้น ต้องใช้สมาธิเพื่อทำความเข้าใจเนื้อเรื่องในนิทานว่าตัวละครประสบปัญหาอะไรบ้างและคิดแก้ปัญหาตามความสามารถคิดแก้ปัญหาของตนเอง ในนิทานภาพโปร่งใสก็มีสถานการณ์ปัญหาไม่เหมือนกัน เด็ก ๆ จึงต้องใช้การแก้ปัญหาที่หลากหลายหลายทางความคิด ทำให้เด็กได้เรียนรู้ว่าปัญหาในแต่ละปัญหานั้นสามารถแก้ปัญหาได้หลายแนวทางซึ่งกิจกรรมเล่านิทานโดยใช้ภาพโปร่งใสจึงเป็นการสร้างประสบการณ์ในการฝึกการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมในการดำเนินชีวิตในอนาคต ดังนั้นเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทาน โดยใช้ภาพโปร่งใสจึงมีความสามารถการคิดแก้ปัญหาสูงขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

3.1.1 การส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ครูต้องให้เด็กได้ใช้ความคิดในการแก้ปัญหาอย่างอิสระและเข้าใจความพร้อมของเด็กวัย 5-6 ปี เด็กปฐมวัยมีสมาธิสั้นในการรอคอย สิ่งสำคัญคือการสร้างกำลังใจให้เด็กกล้าคิดกล้าแสดงออกในการตัดสินใจด้วยความมั่นใจ

3.1.2 การจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพโปร่งใสนั้น ครูต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแสดงออกในการคิดแก้ปัญหา โดยคำนึงถึงความพร้อมของเด็กไม่สร้างความกดดันหรือบังคับให้เด็กเกิดความเครียด ความมีเมตตา เป็นมิตรให้เด็กเกิดความอบอุ่นใจ มีความมั่นใจทั้งยังเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างเต็มศักยภาพ

3.1.3 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมเล่านิทานโดยใช้ภาพโปร่งใสควรให้เหมาะสมกับวัยเพราะเด็กมีความสนใจในระยะสั้น หากใช้เวลานานเกินไปในการจัดกิจกรรมเล่านิทานโดยใช้ภาพโปร่งใส จะทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่ายหมดความสนใจและขาดสมาธิในการร่วมกิจกรรม

3.1.4 ควรเลือกนิทานที่มีตัวละครที่เด็กรักและชอบ หลีกเลี่ยงนิทานที่มีตัวละครที่เด็กมีอคติ ซึ่งจะพิจารณาได้จากบริบทของเด็กปฐมวัย

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยทั้ง 2 ด้าน ได้แก่การคิดแก้ปัญหาค้นเองและการคิดแก้ปัญหาค้นเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานโดยใช้ภาพโปร่งใสในเรื่องเดียวกัน

3.2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานโดยใช้ภาพโปร่งใส

3.2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานโดยใช้ภาพโปร่งใส

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ (2539) แนวปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว
- (2544) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- กมลพันธ์ ชีวพันธุ์ศรี (2548) เลี้ยงลูกให้ถูกหลักและมีศักยภาพ กรุงเทพมหานคร โยใหม่
- กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2528) จิตวิทยาการศึกษา กรุงเทพมหานคร ภาควิชาการแนะแนวและ
จิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- เกริก ชื่นพันธ์ (2536) การเล่านิทาน กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
- (2542) นิทานเพื่อการอ่าน กรุงเทพมหานคร สมาพันธ์องค์กรเพื่อการพัฒนา
หนังสือ
- (2543) การเล่านิทาน กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
- เกตุทิพย์ โยธา (2547) ผลของการใช้นิทานประกอบคำถามปลายเปิดเพื่อส่งเสริมความสามารถ
ในการคิดหาเหตุผลของนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนพืงครัดน์ จังหวัดเชียงใหม่
วิทยานิพนธ์ (ศษ.ม.) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (บทคัดย่อ)
- แก้วตา คณะวรรณ (2524) พัฒนาการสอน ขอนแก่น คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) ปันสมองของชาติ : ยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษา
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ซัคเซสมีเดีย
- (2545) ชนะ 10 คิด แม่และเด็ก นิตยสาร ปีที่ 25 ฉบับที่ 360
- (2547) การดูแลลูกและพัฒนาการความสัมพันธ์ในครอบครัว แม่และเด็ก นิตยสาร
ปีที่ 28 ฉบับที่ 379
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล (มปพ.) สอนให้เป็นอัจฉริยะตามแนวนีโอฮิวแมนนิส (มิติใหม่ของ
การสอนคนให้เป็นอัจฉริยะและมีความสุขที่เริ่มตั้งแต่วัยเด็ก) กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์ ที.พี.พรินท์ จำกัด
- ขวัญตา แต่พงษ์ไสรัด (2538) การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยใน
กิจกรรมการเล่นน้ำเล่นทราย แบบครุมีปฏิสัมพันธ์และแบบครุไม่มีปฏิสัมพันธ์
ปริญญาานิพนธ์. กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพมหานคร บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2540 กรกฎาคม-กันยายน) นักเล่านิทานสร้างนักอ่าน สารพัฒนาหลักสูตร

- จามรี สุวานันท์ (2545) ผลของการใช้ตัวแบบต่อการปลูกฝังพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น (บทคัดย่อ)
- จิตตินันท์ เศรษฐ์ (2544) นิทานกับพัฒนาการสมองเพื่อสร้างไอคิว อีคิวและเอคิว เรียบเรียงโดยสมชัย ศิริทองถาวร เชียงใหม่ บี.เอส.เค.การพิมพ์
- จินดา คงแก้ว (2550) การใช้เทคนิคการใช้คำถามเพื่อพัฒนาการคิด วารสารได้ร่มบังสุรย์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนสิงหาคม – เดือนกันยายน 2550 แหล่งที่มา <http://www.sing-area.net/mangmoom/modules.php?name=article...> วันที่สืบค้น 13 กรกฎาคม 2551
- จงลักษณ์ ช่างปลื้ม (2541) ความคิดสร้างสรรค์และความสามารถการวาดภาพจากกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทานของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ฉันทนา ภาคบง (2528) เขียนให้เด็กคิด : โมเดลกับการพัฒนาทักษะการคิดเพื่อคุณภาพชีวิต และสังคม กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ฉันทนา คำชู (2549) “การใช้นิทานคณิตศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย” โรงเรียนอนุบาลบางแพ อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี (บทคัดย่อ)
- ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2526) การศึกษาเด็กโครงการตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก โรงพิมพ์พิเศษ
- เฉลิมพล ต้นสกุล (2521) พัฒนาการทางสติปัญญาและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กก่อนวัยเรียนในเขตการศึกษา วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพมหานคร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ชาติชาย ปิลวาสน์ (2544) การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยใช้กระบวนการวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพมหานคร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ฐิติพร พิษณุกุล (2538) การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพมหานคร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ทศนา เขมมณี (2544) วิทยาการด้านการคิด กรุงเทพฯ เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์ จำกัด
- ทศนา เขมมณี (2547) ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ทัศนีย์ วิทยอุดม (2550) การจัดกิจกรรม การเล่านิทาน ประกอบสื่อผสมผสาน ในกิจกรรมเสริม
ประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมความสามารถทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาล
ปีที่ 2” โรงเรียนบ้านประทุนอายุของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุรินทร์ เขต 1
(บทคัดย่อ)
- ทัศนีย์ อินทรบำรุง (2539) วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน
ก่อนกลับบ้าน ปริชญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพมหานคร
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ณัฐฉิณี ชนะโชติ (2548) การใช้นิทานที่ครูแต่งเองโดยใช้เค้าโครงนิทานพื้นบ้านพัฒนา
พฤติกรรมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และการช่วยเหลือผู้อื่นของเด็กปฐมวัย
โรงเรียนบ้านศรีไกรลาส จังหวัดนครสวรรค์ วิทยานิพนธ์ (ศษ.ม.)
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (บทคัดย่อ)
- นุดอนงค์ ทัดบัวจำ (2540) การศึกษาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็ก
วัยอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี วิทยานิพนธ์
ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เนื่อน้อง สนับบุญ (2541) ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์
เล่านิทาน ปริชญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพมหานคร
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- (2545) วารสารการศึกษาปฐมวัย” ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม หน้า 67
- น้ำฝน ปิยะ (2543) การใช้นิทานปลายเปิดเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย
โรงเรียนอนุบาลระยอง วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
หลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- บุญลือ พฤษะวัน (2521) วรรณกรรมเด็ก ไทยวัฒนาพานิช กรุงเทพมหานคร
- บุญสุพร เฟ็งทา (2544) ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด
ประสบการณ์ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์และการจัดประสบการณ์ตามปกติ
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร
- บุปผา พรหมศร (2542) ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม
กลางแจ้งและกิจกรรมการเล่นเครื่องเล่นสนาม ปริชญานิพนธ์ กศ.ม.
(การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพมหานคร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- บรรพต พรประเสริฐ (2535) การเปรียบเทียบการทดลองใช้ชุดการสอนที่เน้นกิจกรรมการเล่น
นิทานและชุดการสอนที่เน้นกิจกรรมการเล่น ที่มีผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหา
และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย บทคัดย่องานวิจัย สหวิทยาลัยทักษิณ
วิทยาลัยครูยะลา
- ปาริชาติ อรุณศักดิ์ (2533) การศึกษาการเล่นนิทานไม่จบเรื่องสมบูรณ์มีผลต่อการคิดแบบอนกนัย
ของเด็กปฐมวัย ปริญญาานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต กรุงเทพมหานคร
มหาวิทยาลัยประสานมิตร
- ประเพ็ญ คอนเกิด. (2550) รายงานการใช้นิทานปลายเปิดเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเด็ก
ปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1/3 โรงเรียนอนุบาลอุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
อุดรธานีเขต 1 จังหวัดอุดรธานี
- ปรีดา ปัญญาจันทร์ (2539) “นิตยสารแม่และเด็ก” ฉบับเดือนกรกฎาคม
----- (2540) “นิตยสารแม่และเด็ก” ฉบับเดือนกันยายน : ห้องศิลปะ
----- (2545) “นิตยสารแม่และเด็ก” ปีที่ 25 ฉบับที่ 361
- พรจันทร์ จันทวิมล และคณะ. (2529 : มิถุนายน) การเขียนและจัดทำหนังสือสำหรับเด็กและ
เยาวชน กรุงเทพมหานคร ดันฮ้อ แกรมมี จำกัด
- พงษ์จันทร์ อยู่เป็นสุข (2525) “การศึกษารูปแบบการเล่นนิทานที่ส่งผลต่อความสามารถในการฟัง
และความคงทนในการจำ วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2”
ปริญญาานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต (ประถมศึกษา) กรุงเทพมหานคร
บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ไพพรรณ อินทนิล (2534) เทคนิคการเล่นนิทาน ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น
- บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์ (2545) การวัดและประเมินแนวใหม่ : เด็กปฐมวัย กรุงเทพมหานคร
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- มยุรี ทรุ่นขำ (2544) อ้างอิงจาก <http://educms.pn.psu.ac.th/>
- มณฑกาญจน์ ทองไช. (2550) การใช้คำถามเพื่อกระตุ้นการคิดของผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สื่อสารสร้างสรรค์คุณภาพ กลุ่มนิเทศติดตาม
และประเมินผลการจัดการศึกษา ฉบับที่ 2/1 ประจำเดือนกุมภาพันธ์ 2550
แหล่งที่มา <http://www.eduparty.com/cholor> วันที่สืบค้น 13 กรกฎาคม 2551
- เยาวภา เดชะคุปต์ (2528) กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์
----- (2542) การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แม็ค

- ราศี ทองสวัสดิ์ (2540) คู่มือการจัดกิจกรรมและสื่อเพื่อพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียนการสอน
ระดับก่อนประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- รัฐจวน ประโมจน์ (2544) ผลการจัดกิจกรรมเสริมการเล่านิทานประกอบภาพที่มีต่อ
ความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย ปรินซิพัล กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย)
กรุงเทพฯ ฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- รัตนา มณีจันสุข (2539) ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์
การเล่นพื้นบ้านไทย โรงเรียนชุมชนบ้านค้าย จังหวัดเชียงราย วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย สาขาประถมศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- โรเจอร์วอน โอช. (2536) ชักตักปราบเพิ่มพลังความคิดสร้างสรรค์ เรียบเรียงโดย พิทยา สิทธิอำนวย
กรุงเทพมหานคร บริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด
- วยุพา จิตรสิงห์ (2533) ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ครูใช้คำถามแบบเชื่อมโยง
เนื้อหาและแบบเชื่อมโยงประสบการณ์ ศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร
- วรรัตน์ นิยมไทย (2547) ผลของการใช้ความรู้ผู้ปกครองผ่านระบบอินเทอร์เน็ตต่อความสามารถ
ในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย. ปรินซิพัล กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย)
กรุงเทพมหานคร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2544) การวิจัยทางการศึกษา” กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาสน์
- วรรณทิพา รอดแรงคำ (2544) “การประเมินทักษะกระบวนการและการแก้ปัญหาในวิชา
วิทยาศาสตร์ ระดับประถมศึกษา” ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โรงพิมพ์สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พ.ว.)
- วรรณิ ศิริสุนทร (2542) การเล่านิทาน กรุงเทพมหานคร ดันฮ้อ
- ศิริกาญจน์ โกสมุก (2520 : พฤศจิกายน) การเล่านิทานเพื่อเสริมพัฒนาการของอารมณ์ของเด็ก
วัยก่อนเรียน ประชาศึกษา.
- (2546) สอนให้เด็กคิดเป็น กรุงเทพมหานคร ปกรณ์ศิลป์ พรินดี
- ศรีออน นิยมภาค (2546) การพัฒนาการจัดกิจกรรมเล่านิทานส่งเสริมพฤติกรรมจริยธรรมด้าน
การช่วยเหลือและแบ่งปันผู้อื่นของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ โรงเรียนอนุบาล
กำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร (บทคัดย่อ)
- ศรียา นิยมธรรม (2539) การเรียนร่วมสำหรับเด็กปฐมวัย ดันฮ้อ แกรมมี กรุงเทพมหานคร
- ศึกษาธิการ,กระทรวง (2546) คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยศึกษา พุทธศักราช 2546
กรุงเทพมหานคร

- ศึกษาธิการ, กระทรวง (2546) คู่มือครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษา ศูนย์แนะแนวการศึกษา
และอาชีพ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2542) สิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้สร้างสมองเด็กให้ฉลาดอย่างไร กรุงเทพฯ ฯ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- (2545) สิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้ : สร้างสมองเด็กได้อย่างไร กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์องค์การค้ำของคุรุสภา
- สามารถ เนียมสุวรรณ (มกราคม 2533 - มีนาคม 2533) การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนจากการดูเคลื่อนไหวโปร่งใสวิชาจริยศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีการ
สรุปบทเรียนแตกต่างกัน 2 แบบ ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร
- สารโรจน์ แพ่งยัง (ม.ป.พ.) การผลิตสื่อกราฟิก แปลจากหนังสือ Graphics : (ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 3)
ของ les satterthwate. Arizona state university, tempe, arizona.
- สถาบันพัฒนาทรัพยากรทางการศึกษา (2546) การวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อการเขียนแผนการจัด
ประสบการณ์ เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ
- ศิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2545) การวัดและประเมินผลแนวใหม่ : เด็กปฐมวัย
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
- สมวงษ์ แปลงประสพโชค (2543) พัฒนาสมองด้วยเกมและของเล่นทางคณิตศาสตร์ วารสาร
คณิตศาสตร์ ฉบับที่ ป.494 – 496 พฤศจิกายน – ธันวาคม 2542 – มกราคม 2543
หน้า 5 – 12
- สมศักดิ์ ปุริบุรณะ (2542) นิทานความสำคัญและประโยชน์ สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
- สุชาดา จันทร์เอม (2543) จิตวิทยาทั่วไป กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
- สุทธิรา พิสิษฐ์กุล (2539) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิด
แก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบ
ซินคิเคทที่ใช้เทคนิควิธีการทางวิทยาศาสตร์กับการสอนตามคู่มือครู ปรินญาณิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต (การมัธยมศึกษา) กรุงเทพมหานคร บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สุทธิณี วงศ์ชัย (2547) การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาระหว่างนักเรียนที่มี
พฤติกรรมกล้าแสดงออกในชั้นเรียนกับนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกใน
ชั้นเรียน ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2537) จิตวิทยาการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 3 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุนนา อินทร์จักร (2542 : บทคัดย่อ) การเปรียบเทียบพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็ก
 ปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การเล่นนิทานกับการจัดป้ายนิเทศแบบเด็กมีส่วนร่วม
 ร่วม โรงเรียนวัดเขาใหญ่ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี
- สุวิทย์ มูลคำ (2547) กลยุทธ์การสอนคิดแก้ปัญหา กรุงเทพมหานคร ห้างหุ้นส่วนจำกัด
 ภาพพิมพ์ ไสภาพรณ นามวงศ์
- เสาวนีย์ สิกขามันต์ (2535) เทคโนโลยีการทำและการใช้แผ่นภาพโปร่งใส กรุงเทพมหานคร
 บริษัท สำนักพิมพ์ดวงกมล จำกัด
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) คู่มือการวัดและประเมินความพร้อม
 ในการเรียนระดับก่อนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาศิริมา
- (2537) คู่มือครูประกอบแผนการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา : สองมือ
 ครูช่วยหนูได้ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- (2541) คู่มือการจัดกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ระดับก่อนประถมศึกษา
 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา
- (2541) การอบรมเลี้ยงดูเด็กระดับก่อนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร
 โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540) ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด
 สำนักนายกรัฐมนตรี
- (2542) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542
 กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟิค
- (2543) แนวการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมิน
 ภายนอก กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์พิมพ์ดี
- (2543) ทฤษฎีการเรียนรู้ Constructivism รายงานการสรุปสาระสัมมนาเทคนิค
 พัฒนาศักยภาพสมองให้เต็มประสิทธิภาพ กรุงเทพมหานคร
 โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547) คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี) กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (2540) หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาล
 3 – 5 ปี เอกสารประกอบการอบรมครูสอนระดับก่อนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

สรรัชช์ ศรีสุข (2530) เปรียบเทียบองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรมเกมนิทาน และคำปริศนาคำทายของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปรียญานิพนธ์ การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สร้อยทิพย์ วงสิงห์ วาสนา จิตรจักร (2547) การเล่นนิทานประกอบการวาดภาพเพื่อพัฒนาและ ส่งเสริมทักษะทางด้านความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนอนุบาลกาญจนบุรี อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี (บทคัดย่อ)

อภิรดี สีนวล (2547) ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่า นิทานจนน. ปรียญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อรัญญา เพิ่มพิรพัฒน์ (2548) การเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ใช้นิทาน พื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ โรงเรียนไทยวัฒนาประชารัฐ อำเภอสีคิ้ว สังกัด สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 4 (บทคัดย่อ)

อรุณี เหลืองหิรัญ (2533) การศึกษาความพร้อมทางภาษาและการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้โครงสร้างระดับยอด ปรียญานิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร

อารี พันธุ์มณี (2545) ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์ กรุงเทพมหานคร โยโหม

----- (2546) อยากให้ลูกคิดต้องมีวิธีสอน กรุงเทพมหานคร โยโหม

อุษณีย์ โพธิ์สุข (มปพ.) สร้างสรรค์นักคิด : คู่มือการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ ด้านทักษะความคิดระดับสูง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกรุงเทพมหานคร

อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง (2546) คู่มือปฏิบัติการเรียนการสอนยุคใหม่ กรุงเทพมหานคร เอ็กชเปอร์เน็ท

อำนาจ เจริญศิลป์ (2537) ฝึกคิดเลขเร็ว เคล็ดลับ ไทย กรุงเทพมหานคร

Dixson, D. James. J. and Eli Saltz.S (1977, June) Training Disadvantaged Preschoolers on Various Fantasy Activities. Effects on Cognitive Functioning and Impulse Control, Child Development. 2(3) : 67 – 379

Greens, J. (1975) Thinking and Language. London : Muthen.

Good, Carter V. Dictionary of Education. New York : McGraw-Hill Book Company, 1973

Jones, L.M. (1986) Sociodramatic Play and Problem Solving in Young Children Dissevation Abstracts International. 46 (11) : May, 3243 A – 3244 A

Lanier, F.L (1951) *Picture Help Vocabulary Development How to Teach with Picture*
Michigan. Informative Classroom Picture Publisher.

Sylvia, K, Bruner, J.S. and Genova P. (1976) *The Relationship between Play and Problem*
Solving on Children Three to Five Years. In J.S. Bruner, A. Jolly, & K. Sylvia
(Eds), *Play Its Role in Development and Revolution.* Houndmills, Middlesex : Penguin.

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. นางสาวพิมพ์ใจ นิสาวพัฒนานันท์ ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาลำปางเขต 1
2. นางสมคิด วงศ์ษา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลแม่เกาะ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 1
3. นางสุมิตรา ชาตานันท์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลลำปาง
(เขลางค์รัตน์อนุสรณ์) สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาลำปางเขต 1

ภาคผนวก ข

- คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมเล่นิทานภาพโปร่งใส
- แผนการจัดกิจกรรมเล่นิทานภาพโปร่งใส
- ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมเล่นิทานภาพโปร่งใส

คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใส

หลักการและเหตุผล

การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย สามารถจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาได้หลายวิธี วิธีการหนึ่งที่สามารถจัดให้กับเด็กได้ คือ การจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใส แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใสที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกความสามารถที่จะเข้าใจปัญหา และรู้สาเหตุของปัญหาได้โดยมองเห็นเป็นรูปธรรมในนิทานแล้วเกิดการค้นพบด้วยตนเองและแสดงความสามารถในการคิดแก้ปัญหาซึ่งประกอบอยู่ในนิทานที่ครูเล่าให้ฟัง เด็กทุกคนได้มีโอกาสแสดงความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่ทุกคนและยังเป็นโอกาสในการพัฒนาพัฒนาการด้านสังคมในการอยู่ร่วมกันของเด็กที่ได้ร่วมกันคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เด็กร่วมกันประสบอยู่ การจัดกิจกรรมและการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ของเด็กนั้น ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญคือการจัดเตรียมเนื้อเรื่องของนิทานภาพโปร่งใส สื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ การใช้คำถามกระตุ้น การเสริมแรง การยอมรับในความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก โดยให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสมที่จะส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

จุดมุ่งหมาย

เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของตนเองของเด็กปฐมวัยและการแก้ปัญหาตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานภาพโปร่งใส

เนื้อหา

การเล่านิทานภาพโปร่งใสที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของตนเองเด็กปฐมวัย และการคิดแก้ปัญหาตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัย โดยเด็กได้แสดงความสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองตามบทบาทของตัวละครในนิทาน

หลักการจัดกิจกรรม

1. จัดกิจกรรมเล่านิทานสัปดาห์ละ 4 ครั้ง ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดี วันละ 35 นาที รวมทั้งสิ้น 3 สัปดาห์
2. ให้เด็กมีอิสระในการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเองในกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใส โดยครู

เป็นผู้จัดเตรียม สื่อ อุปกรณ์ วัสดุ และบรรยากาศที่มีลักษณะอบอุ่นเป็นกันเองสนุกสนานผ่อนคลาย
ไม่ตึงเครียด

3. สัปดาห์ที่ 1 ดำเนินการทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อน
ดำเนินการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใสโดยใช้แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็ก
ปฐมวัย

4. สัปดาห์ที่ 2 – 4 ดำเนินการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใส

5. สัปดาห์ที่ 5 ดำเนินการทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยหลัง
ดำเนินการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใส โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา
ของเด็กปฐมวัย ชุดเดิม

บทบาทหน้าที่ของครู

1. เตรียมตัวล่วงหน้าในฐานะผู้เล่านิทานจะต้องจำเรื่องที่เล่าได้
2. จัดเตรียมสิ่งแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยจัดวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ
ให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม ให้อิสระในการเรียนรู้ การคิดและการแสดง
ความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่น

3. สร้างข้อตกลงกับเด็กก่อนการดำเนินกิจกรรม

4. ขณะดำเนินกิจกรรมครูใช้ภาษาที่ง่าย ๆ กระชับ มีจังหวะการพูด เพื่อช่วยให้
นิทาน

5. ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิดแก้ปัญหา

6. ให้เด็กมีอิสระในการแสดงออกด้านการคิดแก้ปัญหา

7. ครูใช้การเสริมแรง โดยให้คำชมเชยและกำลังใจกับเด็กขณะร่วมกิจกรรม

8. ครูให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเด็กในรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสมอย่างทั่วถึง

9. ขณะดำเนินกิจกรรมครูสังเกตพฤติกรรมของเด็กอย่างใกล้ชิด คอยดูแลความปลอดภัย

หากพบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือก่อให้เกิดอันตรายครูจะให้คำแนะนำทันที

บทบาทของเด็ก

1. มีสมาธิในการฟังนิทาน พยายามทำความเข้าใจกับเนื้อเรื่องเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการ
คิดแก้ปัญหา

2. เด็กแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหาได้อย่างอิสระ

3. เด็กแสดงการคิดแก้ปัญหอย่างเป็นรูปธรรม

สื่ออุปกรณ์

1. แผนการจัดกิจกรรมเล่นนิทานภาพโปรงใส 12 แผน
2. นิทานภาพโปรงใส 6 เรื่อง
3. เครื่องฉายข้ามศีรษะ และแผ่นหมุนสปินเนอร์

**รูปแบบแผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใส
เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย**

จุดมุ่งหมาย

เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

1. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของตนเอง
2. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น

เนื้อหา

การจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใส เป็นการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกความสามารถที่จะเข้าใจปัญหาและรู้สาเหตุของปัญหาได้ โดยมองเห็นเป็นรูปธรรมจากนิทาน เกิดการค้นพบด้วยตนเองและแสดงความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ซึ่งประกอบอยู่ในนิทานที่ครูเล่าให้ฟัง โดยเด็กทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นการแก้ปัญหาอย่างทั่วถึงและยังเป็นโอกาสดีในการพัฒนาพัฒนาการทางสังคม ในการอยู่ร่วมกันของเด็กและร่วมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ตัวละครประสบอยู่

ขั้นนำ (5 นาที)

นำเข้าสู่กิจกรรมด้วยกิจกรรมตามความเหมาะสมในการเล่านิทานแต่ละครั้ง เช่น การร้องเพลง การท่องคำคล้องจอง ปริศนาคำทาย หรือการทำท่าทางประกอบเพลง เป็นต้น

ขั้นดำเนินกิจกรรม (25 นาที)

1. ครูเล่านิทานภาพโปร่งใส ซึ่งเป็นสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวละครในนิทานเด็กปฐมวัยที่ฟังนิทานภาพโปร่งใสจึงต้องใช้ความสามารถเพื่อช่วยตัวละครในการแก้ปัญหา จากสถานการณ์ปัญหาในนิทาน โดยให้เด็กฟังนิทาน 2 วัน วันแรกเล่าเป็นร้อยกรอง วันที่ 2 เล่าเป็นร้อยแก้ว

2. ครูสนทนากับเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทานที่เป็นปัญหาของตัวละคร ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหาของตัวละคร

3. เด็กปฐมวัยดำเนินการแก้ปัญหาของตัวละคร โดยสมมติว่า “ถ้าเป็นตัวเด็กเองจะทำอย่างไร” ให้เด็กแต่ละคนคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

4. เด็กปฐมวัยแสดงการแก้ปัญหาของตนเองอย่างอิสระแสดงความคิดเห็นอย่าง

สุภาพ

ขั้นสรุป (5 นาที)

เด็กและครุร่วมกันสนทนา สรุปเนื้อเรื่องในนิทานและการช่วยแก้ปัญหาให้กับตัวละครในนิทานตลอดจนปัญหาที่พบขณะดำเนินกิจกรรม ครูให้คำชมเชยเด็ก ๆ ที่พยายามแก้ปัญหา

การประเมินผล

การสังเกต

1. ความสนใจฟังนิทานและให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. การสนทนา ชักถาม แสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหา
3. การกล้าแสดงการแก้ปัญหา

สื่ออุปกรณ์

1. แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปรงใส 12 แผ่น
2. นิทานภาพโปรงใส 6 เรื่อง
3. เครื่องฉายข้ามศีรษะ และแผ่นหมุนสปินเนอร์

แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานภาพโปร่งใส

ความคิดรวบยอด

นิทานภาพโปร่งใสพัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย เป็นสถานการณ์ปัญหาของตัวละครในแต่ละเรื่อง ซึ่งตัวละครแต่ละตัวก็จะใช้วิธีการแก้ปัญหาแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ปัญหาของตนเองของเด็กปฐมวัย และปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัย

จุดมุ่งหมาย

เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

1. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของตนเอง
2. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น

เนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำการจัดกิจกรรมการเล่านิทานภาพโปร่งใส คำนึงถึงพัฒนาการของเด็กในวัย 5 – 6 ปี และการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกิจกรรมการเล่านิทานภาพโปร่งใสดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 ดำเนินการทดสอบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนดำเนินการจัดกิจกรรมการเล่านิทานภาพโปร่งใสโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยทดสอบเด็กจำนวน 19 คน ตั้งแต่วันที่ 15 – 18 กันยายน 2551 วันละ 4 คน จำนวน 16 คน และในวันที่ 19 สิงหาคม 2551 อีก 3 คน รวม 19 คน โดยใช้เวลาระหว่าง 09.00 น. – 10.00 น. เป็นเวลา 5 วัน

สัปดาห์ที่ 2 – 4 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเล่านิทานภาพโปร่งใส โดยเล่านิทานเรื่องละ 2 ครั้ง ครั้งละ 35 นาที ครั้งแรกเล่านิทานภาพโปร่งใสเป็นร้อยกรอง ครั้งที่ 2 ใช้วิธีเล่านิทานเป็นร้อยแก้ว สลับกันไปจนครบ 6 เรื่อง

สัปดาห์ที่ 5 ดำเนินการทดสอบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยหลังดำเนินการจัดกิจกรรมการเล่านิทานภาพโปร่งใส โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยชุดเดิม โดยทดสอบเด็กจำนวน 19 คน ตั้งแต่วันที่ 13 – 16 ตุลาคม 2551 วันละ 4 คน จำนวน 16 คน และในวันที่ 17 ตุลาคม 2551 อีก 3 คน รวม 19 คน โดยใช้เวลาระหว่าง 09.00 น. – 10.00 น. เป็นเวลา 5 วัน

ตารางการจัดกิจกรรมเล่นนิทานภาพโปร่งใส

(สัปดาห์ที่ 2 – 4)

ใช้ระยะเวลา 3 สัปดาห์ ๑ละ 4 วัน ๑ละ 35 นาที เริ่มเวลา 10.00 – 10.35 น.

สัปดาห์ที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 22 – 25 กันยายน 2551

สัปดาห์ที่ 3 ตั้งแต่วันที่ 28 – 30 กันยายน – 1 ตุลาคม 2551

สัปดาห์ที่ 4 ตั้งแต่วันที่ 5 – 8 ตุลาคม 2551 ดังนี้

สัปดาห์ที่	วัน	เนื้อหา	นิทานภาพโปร่งใส
2	วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี	ความสามารถการคิดแก้ปัญหาของตนเอง ความสามารถการคิดแก้ปัญหาของตนเอง ความสามารถการคิดแก้ปัญหาของตนเอง ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ความสามารถการคิดแก้ปัญหาของตนเอง ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น	เจ้าจ้อแสนชน เจ้าจ้อแสนชน ลูกไก่หนีเที่ยว ลูกไก่หนีเที่ยว
3	วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี	ความสามารถการคิดแก้ปัญหาของตนเอง ความสามารถการคิดแก้ปัญหาของตนเอง ความสามารถการคิดแก้ปัญหาของตนเอง ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ความสามารถการคิดแก้ปัญหาของตนเอง ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น	น่าสงสารแต่น้อย น่าสงสารแต่น้อย ลูกกบคือ ลูกกบคือ
4	วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี	ความสามารถการคิดแก้ปัญหาของตนเอง ความสามารถการคิดแก้ปัญหาของตนเอง ความสามารถการคิดแก้ปัญหาของตนเอง ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ความสามารถการคิดแก้ปัญหาของตนเอง ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น	หนูหรีงกับหนูหล่อ หนูหรีงกับหนูหล่อ วันเกิดของช้างน้อย วันเกิดของช้างน้อย

แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใส ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2
สัปดาห์ที่ 2 ครั้งที่ 1
นิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “เจ้าจ้อแสนชน”

จุดประสงค์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของตนเอง

เนื้อหา นิทานเรื่องเจ้าจ้อแสนชน

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใส

ขั้นนำ (5 นาที)

ครูนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการชักชวนเด็กพูดคำคล้องจองประกอบการเล่นหุ่นงู
 กระชาย ล เอ๋ย ล ถึง ดังนี้

ล เอ๋ย ล ถึง ว่องไวดีจริงถึงลมถึงแสม

ถึงสิมตัวใหญ่ไต่ต้นสะแก ถึงจ้อนั่นแน่นะเล่นละครเอ๋ย

ขั้นดำเนินกิจกรรม (25 นาที)

1. เด็กฟังนิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “เจ้าจ้อแสนชน” ซึ่งเป็นสถานการณ์ปัญหา โดยครูใช้นิทานภาพโปร่งใสประกอบการเล่าแล้วดำเนินเรื่องในนิทาน 1 จบ และให้เด็กได้อ่านนิทานตามครูไปด้วย 1 จบ ดังนี้

เจ้าจ้อแสนชน จนแม่หัวหมุน เดี่ยวกินขมุน เดี่ยวกินแดงโม กินผลไม้ ไม่ให้โมโห แต่เด็กจนโต โธ่แม่อดทน กินกล้วยแล้วจ้อ ก็โยนเปลือกทิ้ง อะไรล้มถึง นิ่งฟังตกใจ เสียงลูกร้องจ้า แม่คว้าเข้าใกล้ กอดลูกเอาไว้ ไยร้องเสียงดัง ลูกร้องเจ็บปวด นวดให้หน่อยแม่ หนูเจ็บจริงแท้ แม่รู้หรือยัง หนูเจ็บที่หัว หัวมาถึงหลัง เลือดหนูกงหลัง ฟังแล้วเศร้าใจ แม่ลูบไปมา ทายาหม่องให้ เรื่องเกิดอย่างไร ใครรู้เล่ามา หนูเหยียบตรงนั้น พลันสิ้นถลา หกล้มเสียท่า ไม่ทันตั้งตัว เปลือกกล้วยเืองลูก ถูกทิ้งไปทั่ว พ่อคุณพูนหัว ทิ้งไม่ถูกที่ จำไว้นะจ๊ะ ขยะที่มี เก็บทิ้งให้ดี มีความปลอดภัย

2. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทาน โดยใช้คำถามกระตุ้น เช่น เจ้าจ้อเป็นใคร เกิดอะไรขึ้นกับเจ้าจ้อ เจ้าจ้อมีนิสัยอย่างไร เพราะเหตุใดเจ้าจ้อจึงเกิดอุบัติเหตุ เด็ก ๆ คิดหาคำตอบ แล้วแสดงความคิดเห็นถึงสาเหตุที่เจ้าจ้อเกิดอุบัติเหตุ ครูให้คำชมเชยเด็ก ๆ ที่พยายามแก้ปัญหา

3. เมื่อเกิดอุบัติเหตุแล้วเจ้าจ้อทำอะไรบ้าง ถ้าหนูเป็นเจ้าจ้อหนูจะทำอย่างไรเพื่อไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ และถ้าเกิดอุบัติเหตุแล้วหนู ๆ จะทำอะไร เด็ก ๆ คิดหาคำตอบ ให้เด็กได้คิดหาคำตอบในการแก้ปัญหาตามแนวคิดของตนอย่างอิสระ แสดงความคิดเห็นอย่างสุภาพ

ขั้นสรุป (5 นาที)

ครูและเด็ก ๆ ร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทานและเลือกวิธีแก้ปัญหาให้กับตัวละครอย่างถูกต้องเหมาะสม โดยครูตั้งคำถามว่า ถ้าหนูเป็นเจ้าของหนูจะทำอย่างไร ถ้าหากหนูได้รับบาดเจ็บหนูจะทำอย่างไร และร่วมกันสรุปแนวทางในการแก้ปัญหา เพื่อให้เด็กสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองได้

สื่ออุปกรณ์

1. นิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “เจ้าจ้อแสนชน”
2. เครื่องฉายข้ามศีรษะ และแผ่นหมุนสปินเนอร์
3. คำคล้องจองประกอบการเล่นหุ่นงูกระดาษ “ล เอ๊ย ล ลิง

ประเมินผล

การสังเกต

1. ความสนใจและให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. การสนทนาซักถาม แสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหา
3. การกล้าแสดงการแก้ปัญหา

แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใส ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2
สัปดาห์ที่ 2 ครั้งที่ 2
นิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “เจ้าจ้อแสนชน”

จุดประสงค์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของตนเอง

เนื้อหา นิทานเรื่องเจ้าจ้อแสนชน

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใส

ขั้นนำ (5 นาที)

ครูนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยเพลง ถึง ประกอบหุ่นชัก

เจ๊ก เจ๊ก เจ๊ก เป็นเสียงเรียกของลิง ลิงมันไม่อยู่นิ่งมันชอบวิ่งกระโดดไปมา
 เจ๊ก เจ๊ก เจ๊ก มันร้องเรียกพวกลิง พอจวนถึงเวลาออกเที่ยวหาผลไม้กิน

ขั้นดำเนินกิจกรรม (25 นาที)

1. ครูเล่านิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “เจ้าจ้อแสนชน” ซึ่งเป็นสถานการณ์ปัญหา โดยครูใช้นิทานภาพโปร่งใสประกอบการเล่าแล้วดำเนินเรื่องในนิทาน

เจ้าจ้อเป็นลิงน้อยที่ซนมาก มักเอาแต่ใจตัวเอง แม่ต้องหัวหมุนกับความซนของ เจ้าจ้อทั้งวัน เจ้าจ้อชอบกินผลไม้เคี้ยวกินขยิบ เคี้ยวกินแดงโม ถ้าเจ้าจ้ออยากกินหรืออยากได้อะไรแล้วก็ต้องได้ตามใจถ้าไม่ได้ตั้งใจแล้วเจ้าจ้อก็จะโมโหตึงตัง ตั้งแต่เล็ก ๆ จนโตแม่ต้องอดทนกับจ้อมากเลย แต่แม่ก็รักลูก ถึงจะคือจะซนอย่างไรแม่ก็ยังรักลูก วันหนึ่งเจ้าจ้อกินกล้วยแล้วก็โยนเปลือกกล้วยทิ้งไปทั่วบ้านด้วยความมั่งง่ายของเจ้าจ้อนั่นเอง ส่วนแม่ก็ทำงานบ้านอยู่เพลีน ๆ ต้องสะดุ้งตกใจ เมื่อได้ยินเสียงเหมือนอะไรหล่นดังโครม เหมือนมีอะไรล้มแล้วแม่ก็ได้ยินเสียงเจ้าจ้อร้องให้เสียงดังลั่นบ้านเลย แม่รีบวิ่งมาตามเสียงที่ได้ยินเห็นเจ้าจ้อนอนล้มกลิ้งอยู่จึงรีบเข้าไปกอดลูกเอาไว้แล้วจึงถามว่าเป็นอะไรหรือลูกรักของแม่ เจ้าจ้อตอบแม่ว่าหนูเจ็บที่หัว เจ็บที่หลังด้วย เลือดหนูกงออกเยอะเลยไซ้ไหมจะแม่หนูเจ็บจังเลย แม่ปลอบจ้อว่าไม่เป็นไรลูกรัก เคี้ยวแม่จะทายาหม่องให้นะ ไหนบอกแม่ดูซิว่าเรื่องเกิดขึ้นได้อย่างไร เจ้าจ้อบอกแม่ว่าหนูเหยียบตรงนั้นแล้วหนูลื่นถลาลงล้มเสียท่าเลย แม่เหลียวถาม มองดูที่จ้อชี้แม่ก็เห็นเปลือกกล้วยที่จ้อกินแล้วทิ้งไว้ที่พื้นก็เข้าใจทันที ไช้เอ๊ยลูกแม่เพราะเปลือกกล้วยของลูกนั่นเองแหละเห็นไหมจะแม่บอกลูกแล้วว่าเมื่อหนูกินอะไรแล้วก็ต้องทิ้งเปลือกหรือขยะให้เป็นที่เป็นทางนะจ๊ะ อย่างเปลือกกล้วยนี่ก็ต้องทิ้งในถังขยะ ลูกจะได้ไม่เกิดอันตรายอย่างนี้อีก เจ้าจ้อร้องให้สะอึกสะอื้นแล้วรับปากกับแม่ว่าจะทิ้งขยะให้ลูกที่ตามที่แม่สอน

2. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทานว่า “หนู ๆ คิดว่าการที่เจ้าจ้อมีนิสัย

อย่างไร ถ้าหนู ๆ เป็นแม่ของเจ้าจ้อหนูจะอย่างไร อะไรทำให้เจ้าจ้อเกิดอุบัติเหตุ เด็กแต่ละคน คิดหาคำตอบอย่างอิสระให้ยกมือตอบทีละคน แสดงความคิดเห็นอย่างสุภาพ ครูให้คำชมเชยเด็ก ๆ ที่พยายามคิดหาสาเหตุของปัญหา

3. ครูและเด็กร่วมกันสรุปสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นกับเจ้าจ้อ คือ เจ้าจ้อทิ้งขยะ ไม่เป็นที่เป็นทาง จึงทำให้เหยียบเปลือกกล้วยที่ตนเองทิ้งไว้และลื่นล้มเจ็บตัว

4. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับการแก้ปัญหาของเจ้าจ้อ ว่า เจ้าจ้อทำอะไรเมื่อเกิดอุบัติเหตุ ถ้าหนูเป็นเจ้าจ้อหนูจะอย่างไร แม่ของเจ้าจ้อทำอะไรเมื่อลูกได้รับอุบัติเหตุ เด็ก ๆ จะช่วยเจ้าจ้อไม่ให้เกิดเหตุการณ์อย่างนี้ขึ้นอีกได้อย่างไร

ขั้นสรุป (5 นาที)

ครูและเด็กร่วมกันสนทนาสรุปเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทานและวิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องเหมาะสมให้กับตัวละคร เช่น สาเหตุของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับเจ้าจ้อคืออะไร เจ้าจ้อควรทำอย่างไร จะป้องกันอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับเจ้าจ้อได้อย่างไร เช่น เจ้าจ้อควรช่วยแม่รักษาความสะอาดในบ้านไม่ทำให้บ้านเลอะเทอะอีก เพื่อให้เด็กสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

สื่ออุปกรณ์

1. นิทานภาพโปร่งใสเรื่อง เจ้าจ้อแสนซน
2. เครื่องฉายข้ามศีรษะ และแผ่นหมุนสปินเนอร์
3. เพลงลิง

ประเมินผล

การสังเกต

1. ความสนใจและให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. การสนทนา ชักถาม แสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหา
3. การกล้าแสดงการแก้ปัญหา

แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใส ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2
สัปดาห์ที่ 2 ครั้งที่ 3
นิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “ลูกไก่หนีเที่ยว”

จุดประสงค์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น
 เนื้อหา นิทานเรื่องลูกไก่หนีเที่ยว
 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใส

ขั้นนำ (5 นาที)

 ครูนำเข้าสู่กิจกรรมโดยร่วมกันพูดคำคล้องจอง ก เอ๋ย ก ไก่

 ก เอ๋ย ก ไก่ ตัวเล็กตัวใหญ่ไก่แจ้ไก่อยู่

 เล็กฮอร์นตะเภาลีขงเอาไว้ดู ขันยามเช้าครูปลูกผู้คนเอย

ขั้นดำเนินกิจกรรม (25 นาที)

 1. ครูเล่านิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “ลูกไก่หนีเที่ยว” ซึ่งเป็นสถานการณ์ปัญหาโดย
 ครูใช้นิทานภาพโปร่งใสประกอบการเล่าแล้วดำเนินเรื่องในนิทาน 1 จบ แล้วให้เด็กอ่านนิทานตาม
 ครู 1 จบ

 กะต๋าก กะต๋าก กะต๋าก เสียงจากแม่ไก่เรียกหา พ่อไก่จึงรีบเข้ามา ดูหน้าลูกน้อย
 สามตัว คูตูลูกช่างน่ารัก แม่จกตั้งชื่อให้ทั่ว เจ้าเหลืองเจ้าแดงอีกตัว พูนหัวแม่ชื่อเจ้าลาย วันนี้แม่
 ขอพักผ่อน ขอนอนกกลูกจนสาย ให้ความรักผ่านร่างกาย ลูกได้สักสองสามวัน ลูกไก่โตวันโตคืน
 โพล่ขึ้นคอร้องแข่งขัน เจ็บ เจ็บประสานเสียงกัน สนั่นเสนาะทั้งเล้า พ่อไก่แม่ไก่ไร้ทุกข์ ความสุข
 ไคมาเทียมเท่า ครอบครัวสุขสันต์ของเรา เพราะเจ้าสามตัวลูกน้อย เจ้าเหลืองเจ้าลายนะสิ ชอบหนี
 เกี่ยวกันบ่อยบ่อย พ่อแม่เป็นห่วงรอกอย แดคคล้อยดกเย็นไม่มา เจ้าเหลืองชวนเจ้าลายน้อง เราสอง
 ไปเที่ยวคึกว่า ไม่กลัวอันตรายนานา แม้ว่าจะไม่เชื่อฟัง ลูกไก่สองตัวเดินไป สระใหญ่มีน้ำล้นฝั่ง
 เบ็ดน้อยสามตัวกำลัง วายเล่นไก่เห็นชอบใจ ลูกเปิดตัวหนึ่งพูดว่า ไก่จ๋าเธอชอบไข่ไหม พุดพลาถ
 คำพูดคำวาย แสนง่ายลูกไก่มองเพลิน เจ้าเหลืองเจ้าลายทำตาม โคนน้ำทำได้คังฝิน แต่แล้วจมน้ำ
 เร็วพลัน ตัวสั้นทุนทุราย ลูกไก่หมดแรงจะคั้น จมคังแน่นิ่งใจหาย กำลังจะขาดใจตาย ร้องให้
 คิคถึงแม่ตน ลูกเปิดเห็นไก่จมน้ำ คำตามอย่างไม้สับสน ช่วยไก่ลอยขึ้นสู่บน พาพันให้รอด
 ปลอดภัย ลูกไก่อนนิงพักหนึ่ง แล้วจึงฟื้นคินมาได้ ขอบคุณลูกเปิดกันใหญ่ เราไม่ลืมบุญคุณเธอ
 ลูกเปิดบอกไม่เป็นไร ค่อไปจ้าไว้อย่าพลอ จะทำอะไรพวกเธอ คิคเสมอก่อนทำเอย

 2. ครูและเด็กร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทาน เช่นในนิทานเป็นเรื่อง
 เกี่ยวกับใคร ในเรื่องมีไก่ทั้งหมดกี่ตัว มีลูกไก่กี่ตัวมีชื่ออะไรบ้าง พ่อแม่ไก่มีความรู้สึกรักอย่างไรกับ

ลูก ๆ ของคุณ อะไรเป็นสาเหตุให้พ่อแม่ไม่สบายใจ ถ้าหนูเป็นพ่อแม่หนูจะทำอย่างไร เกิดอะไรขึ้นกับลูกไก่ เด็ก ๆ ตอบและแสดงความคิดเห็น ครูให้คำชมเชยเด็ก ๆ ที่ให้ความร่วมมือสนใจร่วมกิจกรรม

3. ครูสนทนากับเด็ก ๆ เกี่ยวกับลูกไก่หนีเที่ยว เช่น ลูกไก่ที่ทำให้พ่อแม่ไม่สบายใจชื่อว่าอะไรบ้าง ลูกไก่ทำอะไร แล้วเกิดอะไรขึ้นกับลูกไก่ ทำไมลูกไก่จึงทำอย่างนั้น ถ้าหนูเป็นลูกไก่เมื่อเพื่อนชวนหนูว่ายน้ำในสระลึกหนูจะทำอย่างไร เพราะเหตุใดลูกไก่จึงจมน้ำ แต่ลูกเป็ดไม่จมน้ำ ลูกไก่อรอดชีวิตได้อย่างไร เด็ก ๆ แต่ละคนคิดแก้ปัญหาอย่างอิสระร่วมกันแสดงความคิดเห็น ครูให้คำชมเชยเด็ก ๆ ที่พยายามแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหา

ขั้นสรุป (5 นาที)

ครูและเด็ก ๆ ร่วมกันสนทนาสรุปเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทานและการแก้ปัญหาของลูกเป็ดเมื่อเกิดเหตุการณ์ลูกไก่อจมน้ำ ถ้าหนูเป็นลูกเป็ดหนูจะทำอย่างไร เพราะเหตุใดลูกเป็ดจึงช่วยลูกไก่ ถ้าหนูเป็นลูกเป็ดหนูจะทำอย่างไร ให้เด็ก ๆ ยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาที่เด็กต้องการความช่วยเหลือ และถ้าหนูพบเห็นเพื่อนหรือผู้อื่นกำลังเดือดร้อนและต้องการความช่วยเหลือหนูจะทำอย่างไร เด็ก ๆ ร่วมกันแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทานและปัญหาที่พบในขณะ ดำเนินกิจกรรม ครูให้คำชมเชยเด็ก ๆ ที่พยายามแก้ปัญหา

สื่ออุปกรณ์

1. นิทานคำกลอนภาพโปร่งใสเรื่อง “ลูกไก่หนีเที่ยว
2. เครื่องฉายข้ามศีรษะ และแผ่นหมุนสปินเนอร์
3. คำคล้องจอง ก เอ๋ย ก ไก่

ประเมินผล

การสังเกต

1. ความสนใจและให้ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรม
2. การสนทนา ชักถาม แสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหา
3. การกล้าแสดงการแก้ปัญหา

แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใส ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2
สัปดาห์ที่ 2 ครั้งที่ 4
นิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “ลูกไก่หนีเที่ยว”

จุดประสงค์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น

เนื้อหา นิทานเรื่องลูกไก่หนีเที่ยว

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใส

ขั้นนำ (5 นาที)

ครูนำเข้าสู่กิจกรรมโดยร่วมกันร้องเพลง “ไก่” และแสดงท่าทางประกอบ

ไก่ ก๊ก ก๊ก ไก่ เลี้ยงลูกมาจนใหญ่ไม่มีมให้ลูกกิน

ลูกร้องเจี๊ยบ ๆ แม่ก็เรียกมาคุยดิน ทำมาหากินตามประสาไก่เอ๋ย

ขั้นดำเนินกิจกรรม (25 นาที)

1. ครูเล่านิทานภาพโปร่งใส เรื่อง “ลูกไก่หนีเที่ยว” ซึ่งเป็นสถานการณ์ปัญหา โดยครูใช้นิทานภาพโปร่งใสประกอบการเล่าแล้วดำเนินเรื่องในนิทาน เด็ก ๆ จะช่วยเสริมเนื้อเรื่องในนิทานได้เพราะเคยได้ฟังนิทานมาเมื่อวันก่อนแล้ว

เช้าวันหนึ่งแม่ไก่ส่งเสียงร้องหาพ่อไก่ “กะต๋าก กะต๋าก กะต๋าก” เพื่อให้พ่อไก่เข้ามาดูลูกน้อยทั้งสามที่เพิ่งฟักออกมาเป็นตัว แม่ไก่ชี้ชวนให้พ่อไก่ดูลูกน้อยที่น่ารักของตนแล้วก็ตั้งชื่อให้ลูกทั้งสามตัวว่า เจ้าเหลือง เจ้าแดง เจ้าลาย แม่ไก่ขออนุญาตพ่อไก่ว่า วันนี้แม่ขอพักผ่อนก่อนนะพ่อ พักสักสองสามวัน เพื่อแม่จะได้กกลูกให้อบอุ่นจนกว่าลูกจะแข็งแรงนะจ๊ะพ่อ ลูกไก่น้อยได้รับการดูแลจากแม่อย่างดีจึงโตวันโตคืน ทุกตัวแข็งแรงดีมากกว่าขี้คนร้องเจี๊ยบ ๆ เจี๊ยบ ๆ ประสานเสียงกันสนั่นเล่าเลย พ่อแม่ไก่มีความสุขมากต่างก็เพลิดเพลินกับการเลี้ยงลูกน้อยทั้งสามตัว แต่ว่าเจ้าเหลืองกับเจ้าลายนะลึซอบพากันหนีไปเที่ยวบ่อย ๆ พ่อแม่เป็นห่วงมากรอคอยลูกจนเย็นก็ยังไม่กลับมาเพราะว่าเจ้าเหลืองชวนเจ้าลายไปเที่ยวไกลมาก จนเดินมาถึงสระน้ำใหญ่แห่งหนึ่ง เห็นเป็ดน้อยสามตัวกำลังลอยน้ำเล่นกันอย่างสนุกสนาน ลูกไก่ทั้งสองเห็นเข้าก็ชอบใจมากอยากจะทำเล่นน้ำด้วยเหมือนเป็ด พอตีเป็ดน้อยตัวหนึ่งก็พูดขึ้นว่า “ไก่อ้น้อยจ๋า เธอชอบเล่นน้ำไหม พู๊ดไปเป็ดน้อยก็คำพูดคำว่ายอย่างสนุกสนาน ลูกไก่เห็นว่าน่าจะสนุก ก็เลยกระโดดลงไปในสระน้ำด้วยความตื่นเต้น โอ้..เราทำได้จริง ๆ แต่แล้วก็ต้องตกใจเพราะตนเองจมน้ำลงทุกที เจ้าเหลืองเจ้าลาย ตกใจมากตัวสั่น ทูรนทูรายจนหมดแรงจะคืบต่อไปแล้ว จมลงสู่พื้นน้ำเหมือนกับว่ากำลังจะขาดใจตายทำให้ลูกไก่คิดถึงพ่อแม่มากเลยจึงร้องไห้แล้วลูก ไก่ก็สลบไป ส่วนลูกเป็ดเห็นลูก ไก่จมน้ำก็รีบดำน้ำตามลงไปช่วยอย่างรวดเร็ว ช่วยพยุงลูกไก่ให้ลอยขึ้นมาพ้นน้ำ ลูกไก่ก็ยังนอนนิ่งเจี๊ยบสลบอยู่พักหนึ่ง

เมื่อฟื้นขึ้นมา ลูกไก่ดีใจมากที่ตนเองรอดชีวิตมาได้ จึงขอบคุณลูกเป็ดที่ช่วยชีวิตเอาไว้ ฉะนั้นจะไม่ลืมบุญคุณเธอเลยนะ ลูกเป็ดบอกว่าไม่เป็นไรหรอก แต่ว่าทีหลังเธอต้องระวังหน่อยนะจะทำอะไรก็ต้องคิดให้ดีกว่าก่อน

2. ครูสนทนากับเด็ก ๆ เกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทาน เช่น เจ้าเหลืองเจ้าลายเขาทำอะไร เขาไปที่ไหนบ้าง เขาไปพบกับใคร เพราะเหตุใดลูกไก่จึงกระโดดลงไปในน้ำ ลูกเป็ดกับลูกไก่มีลักษณะคล้ายกันและแตกต่างกันอย่างไร ทำไมลูกเป็ดจึงล่อน้ำได้ ถ้าหนูเป็นลูกไก่เมื่อมีเพื่อนชวนให้เล่นน้ำหนูจะทำอย่างไร ครูให้คำชมเชยเด็ก ๆ ที่สนใจร่วมแสดงความคิดเห็น

3. ครูสนทนากับเด็ก ๆ เกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหา โดยใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิด เช่น เมื่อลูกไก่จมน้ำเขาทำอย่างไร ถ้าหนูเป็นลูกไก่เมื่อเกิดอันตรายจะทำอย่างไร เพราะเหตุใดลูกเป็ดจึงช่วยลูกไก่ ให้เด็ก ๆ ได้คิดและแสดงการแก้ปัญหาให้กับตัวละครและสมมติว่าเหตุการณ์เกิดกับตนเองจะทำอย่างไร ตลอดจนร่วมกันแก้ปัญหาที่พบในขณะดำเนินกิจกรรม ครูให้คำชมเชยเด็ก ๆ ที่พยายามแก้ปัญหา

ขั้นสรุป (5 นาที)

ครูและเด็ก ๆ ร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเนื้อเรื่องและการแก้ปัญหาของตัวละครในนิทาน เช่น ถ้าหนูพบเห็นผู้อื่นกำลังได้รับความเดือดร้อนและต้องการความช่วยเหลือหนูจะทำอย่างไรแล้วร่วมกันสรุปทางเลือกในการแก้ปัญหาเพื่อให้เด็กสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

สื่ออุปกรณ์

1. นิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “ลูกไก่หนีเที่ยว”
2. เครื่องฉายข้ามศีรษะ และแผ่นหมุนสปินเนอร์
3. เพลง ไก่

ประเมินผล

การสังเกต

1. ความสนใจและให้ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรม
2. การสนทนา ซักถาม แสดงความคิดเห็นในการร่วมกิจกรรม
3. การกล้าแสดงการแก้ปัญหา

แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใส ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2
สัปดาห์ที่ 3 ครั้งที่ 5
นิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “นางสงสารเต้าน้อย”

จุดประสงค์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง

เนื้อหา นิทานเรื่องนางสงสารเต้าน้อย

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใส

ขั้นนำ (5 นาที)

ครูนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการซักชวนเด็กพูดคำคล้องจอง ต เอ๊ย ต เต่า

ต เอ๊ย ต เต่า กระจายหยาบเอาว่าเต่าเท้าสั้น

แต่มีมานะอดสำห้บากัน วิ่งแข่งขันกันเต่าชนะเอ

ขั้นดำเนินกิจกรรม (25 นาที)

1. ครูเล่านิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “นางสงสารเต้าน้อย” ซึ่งเป็นสถานการณ์ปัญหา โดยครูใช้นิทานคำกลอนภาพโปร่งใสประกอบการเล่าแล้วดำเนินเรื่องในนิทาน

ณ ที่หาดทรายภาคใต้ เต่าใหญ่คืบคลานอุ้มท้อง บนหลังยังมีกระดอง หวังจงที่วางไข่ตน ตะกุกตะกาศขุดหลุม เพื่อซ่อนไข่ให้ได้ผล เสร็จแล้วปิดคลุมด้านบน รอดพ้นจากอันตราย แม่เต่ามองลูกน้อย ใจกล้อยเป็นห่วงไม่หาย เกรงว่าจะถูกสัตว์ร้าย ทำลายรวมทั้งผู้คน แม่เต่าน้ำตาไหลนอง ยืนร้องไห้ใจสับสน วิงวอนขอพระเบ็องบน ช่วยคลุกกรอดปลอดภัย แม่เต่าพลันหันหลังกลับ แลลับทะเลกว้างใหญ่ ขอลูกจงรีบตามไป เมื่อไข่ฟักได้เป็นตัว ไข่เต่าถูกกลบ อบอุ่น รับอุณหภูมิด่วนทั่ว เจริญวัยฟักออกเป็นตัว โผล่หัวขึ้นพื้นบนทราย เต้าน้อยพากันขันแข่ง เรี่ยวแรงก็มีมากหลาย คืบคลานอยู่บนหาดทราย ผินผายหน้าสู่ทะเล ระลอกคลื่นกระทบฝั่ง คุณคงธรรมชาติสรวลเส พัดเต้าน้อยลงทะเล วายเคราะห์แม่ต่อไป พี่น้องกระจายกระจัด ถูกพัดด้วยคลื่น ลูกใหญ่ เต้าน้อยพลัดหลงห่างไกล หวังไว้คงได้พบกัน คำดั่งลงได้ทะเล ร้อนเร่ด้วยความสุขสันต์ พบสัตว์น้ำนานาพันธุ์ สีสันสวยสดงดงาม ลักครูปปลาใหญ่ว่ายมา ทำทำให้น้ำเกรงขาม เต้าน้อยจึงได้ทำตาม ม้าน้ำกึ่งปูหลบซ่อนหนีจากปลาใหญ่ไกลโข ใ้โหลตามแม่ลูกอ่อน เต้าน้อยพร่างกาย นิ่งนอน ดั่งก้อนลูกหินหลายหน เคี้ยวเคี้ยวมีถุงพลาสติก ลอยติดกับขยะมากล้น เต้าน้อยหิวสุดจะทน คั้นคั้นค้ำน้ำตามกิน กลืนลงคิคคอขึ้นใหญ่ อย่างไม่ออกไม่หมดสิ้น เต้าน้อยเกือบสิ้นชีวิต ต้องคืนทุรนทุราย เต้าน้อยหาทางแก้ไข หวังให้พลาสติกหลุดออก จึงกลืนน้ำให้สำรอก อาเจียนออกมาพร้อมกัน เต้าน้อยจึงรอดชีวิต เพราะรู้จักแก้ปัญหา จำไว้นะจ๊ะหนูจ๋า เลือกลูกของกินให้ดี

2. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทาน โดยครูกระตุ้นด้วยคำถามว่าใน

นิทานมีตัวละครอะไรบ้าง เกิดเรื่องราวอย่างไร เพราะเหตุใดแม่เต่าจึงต้องมาวางไข่บนหาดทราย
ศัตรูที่เป็นอันตรายต่อเต่ามีอะไรบ้าง เพราะเหตุใดเต่าน้อยจึงกินถุงพลาสติก ถุงพลาสติกไป
อยู่ในทะเลได้อย่างไร เด็กแต่ละคนคิดหาคำตอบ และร่วมแสดงความคิดเห็น ครูให้คำชมเชยเด็ก ๆ
ที่พยายามตอบคำถาม

3. ครูถามคำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดหาวิธีแก้ปัญหา เช่น ถ้าหนูเป็นเต่าน้อยหนู
จะอย่างไร ถ้าหากก้างติดคอหนูจะอย่างไร ถ้าหนูวิ่งเล่นแล้วเหยียบคาปูหนูจะอย่างไร
ถ้าบังเอิญทำเม็คลูกปิดติดอยู่ในรูจมูกหนูจะอย่างไร เด็กแต่ละคนคิดแก้ปัญหาอย่างอิสระ ครูให้
คำชมเชยเด็ก ๆ ที่พยายามแก้ปัญหา

ขั้นสรุป (5 นาที)

เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทานและการช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับตัว
ละคร และร่วมกันสรุปว่าที่เต่าน้อยเกิดปัญหาอย่างนี้เพราะเต่าน้อยไม่รู้ว่าจะกินพลาสติกไม่ใช่อาหาร
แต่เมื่อกินเข้าไปติดคอแล้วเต่าน้อยก็หาทางแก้ปัญหาด้วยการคืบน้ำทะเลเข้าไป แล้วอาเจียนออกมา
ครูและเด็ก ๆ ร่วมกันสรุป เช่น จะกินอะไรก็ต้องดูก่อนว่าสิ่งนั้นเป็นอาหารหรือไม่และถ้าเกิดปัญหา
จะอย่างไรหรือถ้าเด็ก ๆ รับประทานผลไม้คงแล้วปวดท้องอย่างรุนแรงจะอย่างไรและร่วมกัน
แก้ปัญหาที่พบในขณะดำเนินกิจกรรม ครูให้คำชมเชยเด็ก ๆ ที่พยายามแก้ปัญหา

สื่ออุปกรณ์

1. นิทานคำกลอนภาพโปรงใสเรื่อง “นำสงสารเต่าน้อย”
2. เครื่องฉายข้ามศีรษะ และแผ่นหมุนสปินเนอร์
3. คำคล้องจอง ต เอ๊ย ต เต่า

ประเมินผล

การสังเกต

1. ความสนใจและให้ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรม
2. การสนทนา ชักถาม แสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหา
3. การกล้าแสดงการแก้ปัญหา

แผนการจัดกิจกรรมดำเนินิทานภาพโปร่งใส ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2

สัปดาห์ที่ 3 ครั้งที่ 6

นิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “นางสงสารเต้าน้อย”

จุดประสงค์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง

เนื้อหา นิทานเรื่องนางสงสารเต้าน้อย

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมดำเนินิทานภาพโปร่งใส

ขั้นนำ (5 นาที)

ครูนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการชักชวนเด็กเล่นปริศนาคำทาย เช่น อะไรเอ๋ย 2 ดินเดิน
มาหลังคามุงจาก (ไก่) อะไรเอ๋ย 4 ดินเดินมาหลังคามุงกระเบื้อง (เต่า)

ขั้นดำเนินกิจกรรม (25 นาที)

1. โดยครูดำเนินิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “นางสงสารเต้าน้อย” ซึ่งเป็นสถานการณ์
ปัญหา โดยครูใช้นิทานภาพโปร่งใสประกอบการเล่าแล้วดำเนินเรื่องในนิทาน

ณ หาดทรายทางภาคใต้ มีแม่เต่าตัวหนึ่งกำลังท้องแก่ อุ้มท้องเดินมาที่หาดทราย
เพื่อหาที่วางไข่ พอเลือกที่หมายได้แล้วก็ตะกุกตะกุ่มเพื่อวางไข่แล้วเอาทรายกลบปิดหลุมไว้เพื่อ
ป้องกันไม่ให้ลูกได้รับอันตราย แม่เต่ามองดูลูกน้อยด้วยใจเป็นห่วงเกรงจะถูกคนและสัตว์ทำร้าย
หรือจับกินเป็นอาหาร แม่เต่าร้องไห้ น้ำตานองหน้าแต่ก็ต้องตัดใจ ได้แต่วิ่งวนขอให้พระเจ้าจง
คุ้มครองลูกน้อยให้ปลอดภัย แม่เต่าพูดกับลูกน้อยว่าเมื่อฟักเป็นตัวแล้วจงรีบตามแม่ไปนะลูกแล้ว
แม่เต่าก็หันหลังกลับเดินควมเค็มลงสู่ทะเล ไปด้วยใจเศร้าหมอง ไม่นานไข่เต่าที่ถูกกลบอยู่ใต้พื้น
ทรายได้รับความอบอุ่นเจริญเติบโตฟักออกมาเป็นตัวโผล่หัวขึ้นมาจากพื้นทราย เต้าน้อยทุกตัว
ร่างกายแข็งแรงมากแข่งขันกันเดินลงสู่ทะเลเพื่อตามหาแม่แต่เนื่องจากเต้าน้อยยังไม่คุ้นเคยกับความ
รุนแรงของคลื่นทะเล ทำให้พี่น้องเต้าน้อยต่างถูกน้ำพัดพากระจัดกระจายไปด้วละทิศละทาง เต่า
น้อยต่างก็พากันดำดิ่งลงใต้ทะเล ร่อนเร่ไปเรื่อย ๆ อย่างมีความสุข ได้พบกับสัตว์น้ำน้อยใหญ่แต่
พอมีปลาตัวใหญ่ว่ายเข้ามาใกล้ สัตว์น้ำตัวเล็กเช่น ม้าน้ำ กุ้ง ปู ต่างก็พากันหลบซ่อนเพื่อความ
ปลอดภัย เต้าน้อยเห็นคั้งนั้นก็ทำตาม เต้าน้อยว่ายน้ำหนีจากปลาตัวใหญ่มาไกลแล้ว กลับมาเจอ
ฉลามแม่ลูกอ่อนเต้าน้อยต้องรีบหลบตัวอย่างรวดเร็ว ด้วยการหมอบเก็บหัวเก็บขาทำตัวนิ่ง ๆ เป็น
คล้ายก้อนหินเพื่อไม่ให้ฉลามรู้ เมื่อฉลามจากไปแล้วเต้าน้อยก็ว่ายน้ำต่อไปเรื่อย ๆ เต้าน้อยว่ายน้ำมา
นานแล้วรู้สึกหิวมาก เต้าน้อยเห็นฉลามพลาสติกลอยมากับขยะมากมายด้วยความหิวเต้าน้อยรีบว่ายน้ำ
ตามไปและกินฉลามพลาสติกเข้าไปคิดว่า เป็นอาหารที่กินได้ พอเต้าน้อยกินฉลามพลาสติกเข้าไปเกิดคิด
ค้อ ทำอย่างไรก็คายไม่ออก เต้าน้อยทุรนทุราย ไม่มีใครช่วยเต้าน้อยได้เลย เต้าน้อยต้องหาวิธีที่จะ

เอาถุงพลาสติกออกให้ได้ จึงได้กลิ่นน้ำทะเลที่มีรสเค็มมากเข้าไป แล้วเด็มน้อยก็อาเจียนและสำรอกเอาถุงพลาสติกออกมา เด็มน้อยรอดชีวิตมาได้ จึงเตือนเด็ก ๆ ว่า ให้จำไว้ว่าจะ ถ้าจะกินอะไรให้เลือกของที่ควรกินจึงจะปลอดภัย

2. ครูสนทนากับเด็ก ๆ เกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาของเด็มน้อยว่า ตามปกติเด็มน้อยอะไรเป็นอาหาร เกิดอะไรขึ้นกับเด็มน้อย เพราะเหตุใดในทะเลจึงมีถุงพลาสติก อะไรเป็นสาเหตุให้แม่น้ำ ลำคลอง ทะเล สกปรก ให้เด็ก ๆ คิดหาคำตอบและแสดงความคิดเห็น ครูให้คำชมเชยเด็ก ๆ ที่สนใจร่วมกิจกรรม

3. ครูและเด็ก ร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาของเด็มน้อย โดยครูถามคำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็ก ๆ คิดหาคำตอบ เช่น นอกจากถุงพลาสติกแล้วมีอะไรบ้างที่สามารถติดคอได้ ถ้าหากเด็ก ๆ เกิดปัญหาอาหารติดคอจะทำอย่างไร เด็ก ๆ คิดหาคำตอบ ครูชมเชยเด็ก ๆ ที่พยายามคิดแก้ปัญหา

ขั้นสรุป (5 นาที)

ครูและเด็ก ๆ ร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเนื้อเรื่องและการช่วยแก้ปัญหาให้กับเด็มน้อยตัวละครในนิทานแล้วครูกระตุ้นด้วยคำถามอีกว่า มีวิธีการใดบ้างที่สามารถช่วยเราได้เมื่อเกิดมีสิ่งของหรืออาหารติดคอแล้วร่วมกันสรุปทางเลือกในการแก้ปัญหา เพื่อให้เด็ก ๆ สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

สื่ออุปกรณ์

1. นิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “นางสงสารเด็มน้อย”
2. เครื่องฉายข้ามศีรษะ และแผ่นหมุนสปินเนอร์
3. ปริศนาคำทาย

ประเมินผล

การสังเกต

1. ความสนใจและให้ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรม
2. การสนทนา ชักถาม แสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหา
3. การกล้าแสดงการแก้ปัญหา

แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใส ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2
สัปดาห์ที่ 3 ครั้งที่ 7
นิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “ลูกกบคือ”

จุดประสงค์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น

เนื้อหา นิทานเรื่องลูกกบคือ

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานภาพโปร่งใส

ขั้นนำ (5 นาที)

 ครูนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการชักชวนเด็กเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง “กบ”
 กบโ๊บ โ๊บ โ๊บ โ๊บ เสียงกบฟังแค่ไกล ไปไปเราไปกระโดดไปให้เหมือนอย่างกบ
 โดดลงดูเมื่อเห็นศัตรูรีบหลบ เมื่อฝนตกมันร้องโอบ โอบ โอบ โอบ ไปทั่วท้องนา

ขั้นดำเนินกิจกรรม (25 นาที)

 1. ครูเล่านิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “ลูกกบคือ” ซึ่งเป็นสถานการณ์ปัญหา โดยครู
 ใช้นิทานคำกลอนภาพโปร่งใสประกอบการเล่าแล้วดำเนินเรื่องในนิทาน

 มีบึงแห่งหนึ่งอยู่ใกล้หมู่บ้าน มีสัตว์เลื้อยคลานครึ่งบกครึ่งน้ำ พวกสัตว์เหล่านี้สนุกสนาน
 พากันบิกบานสุขเกษมเปรมปรีดิ์ ลูกกบตัวเก่งร้องเพลงก็เพราะ เสียงดังเสนาะฟังแล้วเพราะดี
 เพื่อนเพื่อนของกบคบมือเกรียวให้ กบน้อยร้องใหญ่เสียงดังกังวาน อยู่มาวันหนึ่งแม่ไปธุระ บอก
 ลูกว่าจะไปหาอาหาร บึงโน้นไม่ไกลแม่ไปไม่นาน ระวังผ่านมาอันตราย ลูกกบบอกว่าแม่อย่า
 กังวล ลูกไม่เล่นจนจนเกิดเสียหาย ลูกจะหลบซ่อนตอนงูผ่านกราย ไม่เห็นง่ายง่ายลูกหลบ
 อย่างดี พอแม่จากไปลูกกบเป็นอื่น ระเริงระรินสุดแสนคือดิ่ง ส่งเสียงฮือฮือจนดังลั่นบึง งูผ่าน
 มาจึงฉกหมาจะกิน ลูกกบตกใจร้องให้เสียงหลง ท่านงูโปรดจงอย่างกินข้าสิ ข้า ขอโปรดท่านจง
 ได้ไว้ชีวิต ถ้าหากจะกินรอแม่กลับมา ลูกกบแสนฉลาดไม่ขาดความคิด รู้ว่าทำผิดจึงต้องแก้ไข
 พุดถ่วงเวลาให้งูเชื่อใจ จะทำอะไรให้แม่เจรจา งูเห็นลูกกบร้องไห้หาแม่ คร่ำครวญจริงแท้เลย
 เมตตา เอาละกบน้อยข้าคอยจนกว่า แม่เจ้ากลับมาอาลาทันก่อน แม่กบกลับมาเกาะบนก้อนหิน ได้
 ชินหมคลิ้นงูและลูกพุดกัน แม่กบร้องให้กัมกราบงูปล้น ขอบคุณที่ท่านไม่กินลูกน้อย ท่านงูเจ้าขา
 ลูกข้ายังเด็ก กระดูกยังเล็กเนื้อไม่อร่อย ท่านมีเมตตาสุดสำหรับรอคอย จงปล่อยลูกน้อยแล้วกินข้า
 แทน ลูกกบร้องไห้คลานเข้ามาหา แม่จะแม่จำลูกคิดแน่แท้ ลูกคือไม่ดีไม่มีทางแก้ ยกลูกให้แก่งู
 ตามสัญญาฝ่ายงูเห็นกบทั้งสองแม่ลูก รักกันพันผูกจึงได้พุดว่า เจ้ารักกันดีไม่มีมารยา ข้าจึงเมตตา
 ไม่กินเจ้าเอช

2. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทาน โดยครูป้อนคำถามกระตุ้นให้เด็กคิด เช่น ในนิทานมีตัวละครที่ตัวมีใครบ้าง เกิดอะไรขึ้น แม่กบบอกลูกกบว่าอย่างไร ลูกกบมีนิสัยอย่างไร เพราะเหตุใดจึงจะจับลูกกบกิน ครูให้คำชมเชยเด็ก ๆ ที่พยายามคิดหาคำตอบ

3. ครูถามคำถามกระตุ้นให้เด็ก ๆ คิดแก้ปัญหาสถานการณ์ในนิทาน เช่น ลูกกบพูดกับงูว่าอย่างไร ลูกกบพูดอย่างนั้นเพื่ออะไร ถ้าหนูเป็นลูกกบหนูจะทำอย่างไร เพราะเหตุใดจึงไม่กินลูกกบทันที เด็ก ๆ คิดว่าแม่กบมีความรู้สึกอย่างไรต่องู ถ้าหนูเป็นแม่กบหนูจะทำอย่างไร ทำไมแม่กบไม่หนีไป ให้เด็ก ๆ คิดหาคำตอบอย่างอิสระ ครูชมเชยเด็ก ๆ ที่พยายามคิดแก้ปัญหา

ขั้นสรุป (5 นาที)

เด็ก ๆ และครูร่วมกันสนทนาเนื้อเรื่องและการแก้ปัญหาของตัวละครในนิทานแล้ว ครูกระตุ้นด้วยคำถามอีกว่า ถ้าสมมติว่ามีคนแปลกหน้าที่หนูไม่รู้จักเข้ามาทักทายขณะที่หนูกำลังวิ่งเล่นอยู่หนูจะทำอย่างไร หรือเขาบอกว่าแม่หนูให้มารับหนูจะทำอย่างไร หรือถ้าหนูโดนคนร้ายจับไปเรียกค่าไถ่หนูจะทำอย่างไร แล้วร่วมกันสรุปทางเลือกในการแก้ปัญหาเพื่อเป็นแนวทางให้เด็ก ๆ ได้นำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

สื่ออุปกรณ์

1. นิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “ลูกกบคือ”
2. เครื่องฉายข้ามศีรษะ และแผ่นหมุนสปินเนอร์
3. เพลงกบ

ประเมินผล

การสังเกต

1. ความสนใจและให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. การสนทนา ชักถาม แสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหา
3. การกล้าแสดงการแก้ปัญหา

แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใส ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2
สัปดาห์ที่ 3 ครั้งที่ 8
นิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “ลูกกบคือ”

จุดประสงค์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น
เนื้อหา นิทานเรื่องลูกกบคือ
ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานภาพโปร่งใส

ขั้นนำ (5 นาที)

ครูนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการชักชวนเด็กเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง
“ลูกกบคือ”
 คุณลูกคือควายน้ําในสระ ว่ายน้ำลัดเลาะต่างเลียวไปลงมา
 เรามักมองควายน้ําเล่นเพลินตา แลหามันคล้ายเป็นกบ ออบ ออบ
 กบมันร้อง อ๊อบ อ๊อบ กบมันร้อง ออบ ออบ
 ร้องเข้าสายบ่ําและเย็น กบมันร้อง อ๊อบ อ๊อบ กบมันร้อง ออบ ออบ
 ใครมองเห็นช่วยบอกฉันที

ขั้นดำเนินกิจกรรม (25 นาที)

1. ครูเล่านิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “ลูกกบคือ” ซึ่งเป็นสถานการณ์ปัญหา โดยครู
 ใช้นิทานภาพโปร่งใสประกอบการเล่าแล้วดำเนินเรื่องในนิทาน ซึ่งเด็กเคยได้ฟังมาแล้ว ดังนั้นเด็ก
 ก็สามารถจะร่วมเล่านิทานไปพร้อม ๆ กับครูในตอนที่ได้จำเนื้อเรื่องได้

มีบึงใหญ่แห่งหนึ่งมีสัตว์อาศัยอยู่หลายชนิด มีทั้งสัตว์น้ำและสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ เช่น ปลา
 ปลา หอย กุ้ง และสัตว์อื่นอีกมากมาย ที่สำคัญคือมีกบอยู่ด้วย กบนี้ได้อยู่ได้ทั้งบนบกและในน้ำเรา
 จึงเรียกว่า เป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ พวกเขาอยู่ด้วยกันในบึงอย่างมีความสุข เจ้ากบน้อยน่ารัก
 ร้องเพลงก็เก่ง เสียงอันไพเราะของกบน้อยทำให้เพื่อน ๆ มีความสุข ต่างก็พากันตบมือให้ วันหนึ่ง
 แม่กบบอกลูกกบว่าแม่จะไปหาอาหารที่บึงโน้นไม่ไกลเท่าไรหรอก ไม่นานแม่ก็กลับมา ลูกอยู่ที่
 ที่นี้อย่าเล่นจนนะ จงระมัดระวังตัวด้วยเพราะว่าอาจจะมิงูผ่านมาพบเข้าแล้วจะเป็นอันตรายได้
 ลูกกบรับปากแม่กบอย่างดี บอกว่าแม่ไปเถิดอย่าได้กังวลกับลูกเลย ลูกจะหลบซ่อนอย่างดีไม่ให้
 เห็นแน่นอน แต่พอแม่จากไปแล้ว ลูกกบก็ไม่ได้ปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้กับแม่ ส่งเสียงร้องเพลง
 ดังอ๊อบ อ๊อบ ลั่นบึง สดชื่นรื่นเริงใหญ่เลย ไม่เชื่อฟังที่แม่บอกไว้สักนิดเดียว เป็นเวลาเดียวกันกับ
 ที่งูกำลังเลื้อยมาเพื่อหาอาหาร พบลูกกบน้อยกระโดดวิ่งอยู่ งูจึงจกหมายจะกินเป็นอาหาร ลูกกบ
 ตกใจมากร้องให้เสียงหลงเลย ของงูมีชีวิตเกิด เพราะตอนนี้แม่ไม่อยู่ขอให้แม่กลับมาช่วย งูเห็นลูกกบน้อย
 กินนะจ๊ะ หนูคิดถึงแม่ขอลาแม่ก่อน ลูกกบคิดหาทางถ่วงเวลาให้แม่กลับมาช่วย งูเห็นลูกกบน้อย

ร้องไห้คร่ำครวญขอชีวิตเพื่อลาแม่ก่อนก็สงสาร จึงพูดกับลูกกบว่า “เอาละข้าให้โอกาสเจ้าลาแม่ เจ้าก่อนก็แล้วกัน” ส่วนแม่กบนั้นก็กลับมาถึงแล้วหลบอยู่ที่หลังก้อนหินได้ยื่นข้อความทิ้งและลูกกบสนทนากันทั้งหมด จึงเข้ามาหาและกราบขอขมาที่ไม่กินลูกกบน้อยและแม่กบก็ยอมให้ลูกกบตนเองแทน แม่กบบอกว่าอย่ากินลูกกบเลยเขายังเล็กอยู่กระดุกก็ยังไม่โตเนื้อก็ไม่อร่อย จึงกินเราแทนเถิด ส่วนลูกกบนั้นก็รู้สำนึกถึงความผิดของคนที่ไม่เชื่อฟังคำเตือนของแม่ คลานเข้ามาอกคเพื่อลาแม่และยอมให้ลูกกบตามสัญญา ฝ่ายงูเมื่อเห็นแม่กบรักและห่วงใยลูกจนยอมตายแทนลูกได้ลูกกบก็เช่นกันยอมทำตามสัญญา งูเห็นดังนั้นก็เกิดความเมตตาอกบสองแม่ลูกจึงตัดสินใจไว้ชีวิตทำให้กบทั้งสองแม่ลูกรอดชีวิตมาได้

2. ครูสนทนากับเด็ก ๆ ว่า “ในนิทานเรื่องนี้เป็นเรื่องราวเกิดขึ้นที่ไหน เป็นเรื่องของใคร เกิดอะไรขึ้น สาเหตุมาจากอะไร ให้เด็ก ๆ คิดหาคำตอบและร่วมแสดงความคิดเห็น ครูให้คำชมเชยเด็ก ๆ ที่สนใจร่วมกิจกรรม

3. ครูกระตุ้นให้เด็กคิดด้วยการถามคำถาม เช่น เมื่อเกิดเรื่องร้ายขึ้นลูกกบทำอย่างไร เพราะเหตุใดลูกกบจึงให้รอแม่กลับมาก่อน การที่ลูกกบขอให้รอแม่มีประโยชน์อย่างไร เพราะเหตุใดแม่กบจึงยอมตายแทนลูก หนู ๆ คิดว่าลูกกบมีนิสัยอย่างไรที่ยอมให้ลูกกบหลังจากได้ลาแม่แล้ว ถ้าหนู ๆ เป็นลูกกบหนูจะทำอย่างไร หนู ๆ ลองคิดดูว่ามีวิธีอื่นอีกไหมที่จะช่วยให้ปลอดภัยและถ้าหนูเป็นงูจะหนูจะทำอย่างไร เด็ก ๆ แต่ละคนคิดแก้ปัญหาอย่างอิสระ ให้โอกาสเด็ก ได้แสดงความคิดเห็นมากที่สุด ครูให้คำชมเชยเด็ก ๆ ที่พยายามคิดแก้ปัญหา

ขั้นสรุป (5 นาที)

ครูและเด็ก ๆ ร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทานและการช่วยแก้ปัญหาให้กับตัวละคร เช่น ลูกกบรู้ว่าจะถูกงูกิน จึงคิดหาวิธีแก้ปัญหาอย่างไร เป็นการแก้ปัญหาของลูกกบโดยการถ่วงเวลาไม่ให้งูกิน จนกระทั่งแม่กลับมาได้ใจจากงูจนงูเห็นใจหัวอกสองแม่ลูก จึงเปลี่ยนใจไม่กินลูกกบและแม่กบจึงปลอดภัย และร่วมกันแก้ปัญหาที่พบในขณะดำเนินกิจกรรม ครูให้คำชมเชยเด็ก ๆ ที่พยายามแก้ปัญหา

สื่ออุปกรณ์

1. นิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “ลูกกบคือ”
2. เครื่องฉายข้ามศีรษะ และแผ่นหมุนสปินเนอร์
3. เพลงลูกอ๊อด

ประเมินผล

การสังเกต

1. ความสนใจและให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. การสนทนา ซักถามแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหา
3. การกล้าแสดงการแก้ปัญหา

แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใส ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2
สัปดาห์ที่ 4 ครั้งที่ 9
นิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “หนูหรีงกับหนูหล่อ”

จุดประสงค์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง

เนื้อหา นิทานเรื่องหนูหรีงกับหนูหล่อ

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานภาพโปร่งใส

ขั้นนำ (5 นาที)

ครูนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการชักชวนเด็กพูดคำคล้องจอง “ฟ เอ๊ย ฟ ฟิน”

ฟ เอ๊ย ฟ ฟิน ในปากเรานั้นมีฟันต้องแปรง

เพื่อให้สะอาดปราศจากตัวแมลง ฟินจะได้แข็งแรงเขียวได้เอ๋ย

ขั้นดำเนินกิจกรรม (25 นาที)

1. ครูเล่านิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “หนูหรีงกับหนูหล่อ”

ซึ่งเป็นสถานการณ์ปัญหา โดยครูใช้นิทานคำกลอนภาพโปร่งใสประกอบการเล่าแล้วดำเนินเรื่องในนิทาน

หนูหรีงกับหนูหล่อ ทั้งสองหน่อเป็นเพื่อนกัน หนูหรีงชอบแปรงฟัน หนูหล่อนั้นไม่สนใจ คุณแม่ของหนูหรีง ดีใจจริงถูกคนไขว้ รู้จักเอาใจใส่ การดูแลรักษาฟัน คุณแม่ของหนูหล่อ ก็ไม่ทำอะไรจะแข่งขัน ลูกคนไม่แปรงฟัน ก็ยังฝันอยากฟันดี วันหนึ่งหนูหล่อรู้ ให้แม่ดูฟันคนนี้ แม่จำช่วยหนูที่ ฟันหนูนี้อันนี้ปวดจังเลย แม้ว่าเห็นหรือไม่ บอกตั้งใจแล้วทำเฉย หนูหล่อชอบละเลย การแปรงฟันอย่างถ้วนถี่ แม่ถามหนูหล่อว่า คอบแม่มาให้เร็วรี ให้แม่ถอนให้ดี ให้หมอซี หนูหล่ออ้อน แม่พาไปหาหมอ หนูหล่อก็พูดอื้อ หมอบอกฟันไม่ดี เหตุเช่นนี้ต้องถอนฟัน หนูหล่อไม่หวั่น หนูไม่ทำอะไรจะขยัน ทุกคืนและทุกวัน หนูขยันแปรงฟันจริง คุณแม่แสนยินดี หนูหล่อนี้น่ารักจัง ฟันขาวสะอาดจัง ที่แม่หวังตั้งใจไว้ หนูหรีงร่วมยินดี หนูหล่อที่ฟันดีได้ ทั้งคู่สุขกายใจ ไม่มีใครปวดฟันเลย

2. ครูสนทนากับเด็กว่า “เนื้อเรื่องในนิทานเป็นเรื่องของใครกับใคร หนูหรีงกับหนูหล่อมีพฤติกรรมเหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร ถ้าหนูเป็นแม่ของหนูหล่อจะรู้สึกอย่างไร ผลที่เกิดจากการกระทำของหนูหรีงเป็นอย่างไร ส่วนหนูหล่อปฏิบัติตัวอย่างไร และเกิดอะไรขึ้นกับหนูหล่อ หนู ๆ คิดว่าหนูหล่อควรจะทำอย่างไรถ้าไม่อยากไปหาหมอ ให้เด็กๆ ได้ตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น ครูชมเชยเด็ก ๆ ที่สนใจตอบคำถามและร่วมกิจกรรม

3 ครูกระตุ้นให้เด็กคิดด้วยการถามคำถาม เช่น หนูหรีงปฏิบัติตนอย่างไรจึงมีฟัน

ดี ส่วนหนูหล่อปฏิบัติคนอย่างไร เด็ก ๆ มีวิธีการหาพี่น้องอย่างไรที่จะให้พี่น้องดี เมื่อหนูหล่อปวดฟันเขา ทำอย่างไร ขอเด็กอาสาสมัครออกมาเล่าประสบการณ์การปวดฟันของตนให้ครูและเพื่อน ๆ ฟัง ถ้าหากหนูปวดฟันหนูจะทำอย่างไร เด็กแต่ละคนคิดแก้ปัญหาอย่างอิสระ ให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นมากที่สุด ครูให้คำชมเชยเด็ก ๆ ที่กล้าและพยายามแสดงความคิดเห็น

ขั้นสรุป (5 นาที)

ครูและเด็กร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทานและการช่วยเหลือตัวละคร เช่น เมื่อหนูหล่อเกิดปวดฟันหนูหล่อทำอย่างไร ถ้าหนู ๆ เป็นหนูหล่อหนูจะทำอย่างไร อะไรบ้างที่เป็นสาเหตุให้ฟันผุ หนู ๆ ควรปฏิบัติตัวอย่างไรเพื่อให้เป็นหนูน้อยฟันดี

สื่ออุปกรณ์

1. นิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “หนูหริ่งกับหนูหล่อ”
2. เครื่องฉายข้ามศีรษะ และแผ่นหมุนสปินเนอร์
3. คำคล้องจอง ฟ เอ๊ย ฟ ฟัน

ประเมินผล

การสังเกต

1. ความสนใจและให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. การสนทนา ชักถาม แสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหา
3. การกล้าแสดงการแก้ปัญหา

แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใส ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2
สัปดาห์ที่ 4 ครั้งที่ 10
นิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “หนูหรีงกับหนูห่อ”

จุดประสงค์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง

เนื้อหา นิทานเรื่องหนูหรีงกับหนูห่อ

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานภาพโปร่งใส

ขั้นนำ (5 นาที)

ครูนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการชักชวนเด็กพูดคำคล้องจอง “น.เอ๋ย น.หนู”

น.เอ๋ย น.หนู ชอบอยู่ในรู หนูทุกหนูหรีง ทั้งหนูท้องขาว หางขาวขอบวิ่ง

พื้นมันคมจริง ทุกสิ่งกัดเอ๋ย

ขั้นดำเนินกิจกรรม (25 นาที)

1. ครูเล่านิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “หนูหรีงกับหนูห่อ” ซึ่งเป็นสถานการณ์ปัญหา โดยครูใช้นิทานภาพโปร่งใสประกอบการเล่าแล้วดำเนินเรื่องในนิทาน เด็กได้ฟังนิทานเป็นครั้งที่ 2 เด็กสามารถร่วมเล่านิทานตอนที่จำได้ไปพร้อมกับครูด้วยจะทำให้เด็กมีส่วนร่วมและสนใจร่วมกิจกรรมมากขึ้น

หนูหรีงกับหนูห่อทั้งสองเป็นเพื่อนกัน แต่ทั้งสองคนมีนิสัยต่างกันคือ หนูหรีงนั้นชอบแปร่งฟัน เป็นคนรักษาความสะอาดดีมาก แต่หนูห่อนั้นไม่สนใจที่จะแปร่งฟันเลย แม้ว่าแม่ของหนูห่อจะพร่ำสอนแต่ไหนก็ตาม จนกระทั่งวันหนึ่งหนูห่อก็ร้องไห้มาหาแม่ขอให้แม่ช่วยดูฟันของตนที่ปวดมากจนหนูห่อร้องไห้แม่จึงพูดว่า“เห็นไหมล่ะแม่บอกให้แปร่งฟันก็ไม่เชื่อฟัง” แม่จึงพาหนูห่อไปหาหมอ หมอบอกว่าอย่างนี้ต้องถอนฟัน นับตั้งแต่นั้นมาหนูห่อก็เปลี่ยนไปเป็นคนละคนเลย คือหนูห่อขยันแปร่งฟันทั้งกลางวันและกลางคืนก่อนนอน หลังอาหาร คุณแม่ของหนูห่อดีใจมากที่ถูกของครูจ้กรักษาฟันและมีฟันสะอาดขึ้น หนูหรีงก็ร่วมแสดงความยินดีกับหนูห่อที่มีฟันสะอาดและหายปวดฟัน ตั้งแต่นั้นมาเด็กทั้งสองคนก็ไม่มีใครปวดฟันอีกเลย

2. ครูสนทนากับเด็ก ๆ เกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทานว่า หนูหรีงเขาทำอย่างไรในการรักษาฟันของเขาให้สะอาดและมีฟันแข็งแรง หนู ๆ คนไหนมีฟันสะอาดและไม่เคยปวดฟันเลยช่วยมาเล่าเกี่ยวกับการดูแลรักษาฟันให้ครูและเพื่อนฟังด้วย ให้เด็ก ๆ ได้แสดงความคิดเห็นและสรุปถึงสาเหตุที่ทำให้ปวดฟัน

3. ครูกระตุ้นให้เด็กคิดด้วยการถามคำถาม เช่น อาหารประเภทใดบ้างที่ทำให้ฟันแข็งแรง ถ้าหนูอยากจะกินลูกอม หมากฝรั่งซึ่งทำให้เด็กฟันผุหนูจะอย่างไร ถ้าหากหนูเกิดปวด

พืชมามากหนูจะทำอย่างไร ให้เด็ก ๆ ได้คิดแก้ปัญหาสถานการณ์ในนิทาน และร่วมกันแก้ปัญหาที่พบ
 ในขณะที่ดำเนินกิจกรรม ครูให้คำชมเชยเด็ก ๆ ที่พยายามคิดแก้ปัญหา

ขั้นสรุป (5 นาที)

ครูและเด็ก ๆ ร่วมกันสนทนาสรุปเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทานและการช่วยแก้ปัญหา
 ของตัวละคร เช่น หนู ๆ ช่วยบอกสาเหตุที่ทำให้หนูห่อปวดฟันที่เกิดจากอะไร หนู ๆ ลองบอก
 อาการปวดฟันให้คุณครูฟัง หนู ๆ ช่วยบอกวิธีรักษาฟันให้สะอาดและแข็งแรงให้ฟันอยู่คงทน
 เพื่อให้เด็ก ๆ สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ครูให้คำชมเชยเด็ก ๆ ที่พยายามแก้ปัญหา

สื่ออุปกรณ์

1. นิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “หนูหรีงกับหนูห่อ”
2. เครื่องฉายข้ามศีรษะ และแผ่นหมุนสปินเนอร์
3. เพลงนกกกระจิบกระฉิบนกกกระจอก

ประเมินผล

การสังเกต

1. ความสนใจและให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. การสนทนา ชักถาม แสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหา
3. การกล้าแสดงการแก้ปัญหา

แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใส ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2
สัปดาห์ที่ 4 ครั้งที่ 11
นิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “วันเกิดของช้างน้อย”

จุดประสงค์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น
 เนื้อหา นิทานเรื่องวันเกิดของช้างน้อย
 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานภาพโปร่งใส

ชั้นนำ (5 นาที)

ครูนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการชักชวนเด็กเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง
 “ช้างกินอ้อย” อ้อยเข้าปากช้าง อ้อยเห็นช้างมันกินอ้อย
 อ้อย อ้อย อ้อย อ้อย อ้อย อ้อย อ้อย อ้อย อ้อย อ้อย
 อุ่ม อุ่ม อุ่ม อุ่ม อุ่ม อุ่ม อุ่ม อุ่ม อุ่ม อุ่ม
 อุ่ม อุ่ม แอ่

ขั้นดำเนินกิจกรรม (25 นาที)

1. ครูเล่านิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “วันเกิดของช้างน้อย” ซึ่งเป็นสถานการณ์ปัญหา โดยครูใช้นิทานคำกลอนภาพโปร่งใสประกอบการเล่าแล้วดำเนินเรื่องในนิทาน

ช้างน้อยแสนยินดี วันพรุ่งนี้เป็นวันเกิด เตรียมงานอย่างเพลลิ่งเพลลิ่ง ครบวันเกิดได้หกปี ช้างน้อยชวนเพื่อนเพื่อน มาร่วมงานกันที่นี่ อาหารขนมมี ของดีดีแม่จัดการ เพื่อนเพื่อนสนใจมาก ปากค้อปากนำเล่าขาน เจ้าจ้อบอกขานาญ ตีลังกามาแสดง เจ้าหมาและเจ้าหมู เราทั้งคู่ก็จะแข่ง การเดินที่แข็งแรง แขนและขาให้แฉกดู ขุนทองเจ้าเสียงใส ร้องเพลงได้เสนาะหู ใครใครเขาก็รู้ จงคอยดูในวันงาน ฝ่ายแมวสีสวาด ทำอืดอืดร้องเสียงหวาน แกว่งหางอย่างเบิกบาน ถึงวันงานอวดหางสวย เต่าน้อยแสนภูมิใจ ทำอย่างไรให้แม่ช่วย กระดองลูกไม่สวย หางลูกด้วย สันนิคิดเดียว แม่เต่าบอกลูกน้อย ลูกจงคอยคิดให้ดี นำสิ่งที่เรามี แสดงโชว์ไม่เหมือนใคร พอถึงวัน งานจริง ทุกทุกสิ่งดูสดใส ช้างน้อยแสนภูมิใจ คบมือให้อย่างสุขสันต์ โฆษกคือไก่ฟ้า ประกาศทำให้รู้กัน ต่อไปเต่าน้อยนั้น จะแสดงให้ท่านชม เต่าน้อยขึ้นเวที บนหัวมีโบว์ผูกผม หางน้อยส่าย วนกลม เข้าประสมเสียงดนตรี ชิคทวดบางจิ้งหะ ผู้ชมว่าดูนั่นสิ เต่าน้อยทำได้ดี คงไม่มีใครทำได้ พอจบการแสดง ต่างก็แข่งคบมือให้ เต่าน้อยแสนภูมิใจ สิ่งนี้ได้เป็นรางวัล
2. ครูสนทนากับเด็กว่า “ในนิทานเรื่องนี้ตัวละครอะไรบ้าง ตัวละครแต่ละตัวมีความสามารถด้านใดบ้าง และมีตัวละครตัวใดที่มีปัญหา อะไรทำให้เขายุ่งยากใจ ให้เด็ก อนุมัติโอกาส ได้แสดงความคิดเห็นมาก ๆ คน

3. ครูกระตุ้นให้เด็กคิดด้วยการถามคำถาม เช่น หนู ๆ ลองคิดดูซิว่าตัวหนูเองมีความสามารถทำอะไรได้บ้าง อวัยวะในร่างกายส่วนไหนบ้างที่หนู ๆ ชอบ บอกเหตุผลด้วยว่าทำไมจึงชอบ และอวัยวะส่วนไหนบ้างที่หนูไม่ชอบ เพราะเหตุใด ถ้าหากโรงเรียนจัดงานและให้เด็กมีส่วนร่วมในการแสดงหนูคิดว่าหนูจะแสดงอะไร เพราะเหตุใด เด็กแต่ละคนคิดหาคำตอบอย่างอิสระ ครูให้คำชมเชยเด็ก ๆ ที่สนใจร่วมกิจกรรม

ขั้นสรุป (5 นาที)

ครูและเด็ก ๆ ร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทานและการช่วยแก้ปัญหาให้กับตัวละคร เช่น ปัญหาของเต้าน้อยคืออะไร เมื่อมีปัญหาเต้าน้อยทำอะไร เต้าน้อยแก้ปัญหาโดยวิธีไหน ถ้าเป็นหนู ๆ จะทำอะไร ให้เด็ก ๆ ได้แสดงความสามารถการคิดแก้ปัญหาอย่างอิสระ และร่วมกันแก้ปัญหาที่พบในขณะดำเนินกิจกรรม ครูให้คำชมเชยเด็ก ๆ ที่พยายามแก้ปัญหา แล้วร่วมกันสรุปทางเลือกในการแก้ปัญหา เพื่อให้เด็ก ๆ สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

สื่ออุปกรณ์

1. นิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “วันเกิดของช้างน้อย”
2. เครื่องฉายข้ามศีรษะ และแผ่นหมุนสปินเนอร์
3. เพลงช้างกินอ้อย

ประเมินผล

การสังเกต

1. ความสนใจและให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. การสนทนา ชักถาม แสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหา
3. การกล้าแสดงการแก้ปัญหา

แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานภาพโปร่งใส ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2
สัปดาห์ที่ 4 ครั้งที่ 12
นิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “วันเกิดของช้างน้อย”

จุดประสงค์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น

เนื้อหา นิทานเรื่องวันเกิดของช้างน้อย

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานภาพโปร่งใส

ขั้นนำ (5 นาที)

ครูนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการชักชวนเด็กเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง “เต่า”

เต่า เต่า เต่า เต่ามันมีสี่ขา สี่ตีนเดินมา มันทำหัวผุบ ๆ โผล่ ๆ

ขั้นดำเนินกิจกรรม (25 นาที)

1. ครูเล่านิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “วันเกิดของช้างน้อย” ซึ่งเป็นสถานการณ์ปัญหา โดยครูใช้นิทานภาพโปร่งใสประกอบการเล่าแล้วดำเนินเรื่องในนิทาน ซึ่งเด็กเคยได้ฟังมาก่อนแล้ว เด็กจึงสามารถร่วมเล่าในตอนที่ตนเองจำได้ ซึ่งจะทำให้เด็กมีความสนใจ เข้าใจเนื้อเรื่องนิทานและสามารถช่วยตัวละครในการแก้ปัญหาได้

วันพรุ่งนี้เป็นวันเกิดของช้างน้อย เขาจะมีอายุครบ 6 ปีแล้ว เขาก็จะจัดงานวันเกิดช้างน้อยชวนเพื่อน ๆ มาร่วมงานกัน แม่ของช้างน้อยก็จะทำขนมให้เยอะแยะเลย เพื่อน ๆ ของช้างน้อยต่างก็สนใจจะมาร่วมงานกัน ต่างก็ชักชวนกันปากต่อปากบอกกันไปจนทั่วถึงกันหมด ต่างก็ตั้งใจจะมาแสดงความสามารถในงานเพื่อเป็นของขวัญแก่ช้างน้อย เช่น เจ้าจ้อก็ชำนาญการตีลังกาจะมาแสดงให้เพื่อนชม เจ้าหมูเจ้าหมาจะแข่งขันการเดินให้แขกดู นกขุนทองก็ไม่ยอมแพ้ใครบอกว่าจะมาโชว์เพลงเพราะเสียงหวานจะมาร้องเพลงให้ฟังนะ เจ้าแมวสีสาวทร้องเหมียว ๆ ทำท่าทางอึดอัดบอกว่าจะมาโชว์หางสวยให้ท่านชมล่ะ แต่ว่าแต่น้อยนะสิ กุ้งก็ใจมากเลย ไม่รู้ว่าจะแสดงอะไร จึงไปขอคำแนะนำจากแม่เต่าว่า แม่เจ้าช่วยหนูด้วยกระดองหนูก็ไม่สวย หางหนูก็สั้นนิดเดียวจะทำอะไรได้ หนูไม่รู้ว่าจะแสดงอะไรให้เขาชม แม่เต่าก็เลยบอกแต่น้อยว่า ลูกลองคิดดูให้ดิชิ ถ้าลูกนำเอาสิ่งที่มีนี่แหละออกมาแสดง กระดองของหนูก็แปลกไม่มีใครเหมือน ส่วนหางของหนูก็เช่นกัน พอถึงวันงานจริง ช้างน้อยเจ้าของวันเกิดรู้สึกดีใจและมีความสุขมากที่เพื่อน ๆ ได้มาร่วมงานและแสดงความสามารถให้แขกชมด้วย คราวนี้ก็ถึงเวลาของแต่น้อยบ้างละ คุณไก่ฟ้าเป็นโฆษกได้ประกาศให้ทุกคนได้รู้ทั่วกันว่า ต่อไปเป็นการแสดงของแต่น้อย ขอเสียงตบมือด้วยนะคะ แล้วแต่น้อยก็ขึ้นเวที บนหัวผูกโบว์สวย หางน้อยก็สวยงามกลมเข้ากับเสียงดนตรี แต่น้อยเขาก็ทำทางอึด ๆ หด ๆ ตามจังหวะ ใคร ๆ ก็ชอบใจชมแต่น้อยว่าแสดงได้ดีมาก พอจบการแสดง

เสียงคอบมือคังสนั่นจนเด้าน้อยรู้สึกภูมิใจมากเป็นที่สุดกับรางวัลที่ได้รับ

2. ครูสนทนากับเด้าว่า “ในนิทานเรื่องนี้หนู ๆชอบตัวละครตัวไหน เพราะเหตุใด ตัวละครที่มีปัญหาคือตัวละครตัวใด ปัญหาของเขาคืออะไร พวกหนู ๆเคยมีปัญหอะไรบ้าง ให้ เด้า ๆ ได้คิดและตอบคำถามมาก ๆคน ครูให้คำชมเชยเด้า ๆที่สนใจร่วมกิจกรรม

3. ครูกระตุ้นให้เด้าคิดด้วยการถามคำถาม เช่น เมื่อเด้าน้อยเขามีปัญหาเขาทำ อย่างไร ถ้าหนูเป็นเด้าน้อยหนูจะทำอย่างไร หนู ๆเคยมีปัญหเช่นนี้หรือไม่ เมื่อหนูมีปัญหาหนู ทำอย่างไร ให้เด้า ๆคิดหาทางแก้ปัญหอย่างอิสระ ครูให้คำชมเชยเด้า ๆที่พยายามแก้ปัญห

ขั้นสรุป (5 นาที)

ครูและเด้า ๆร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทาน และการช่วยแก้ปัญหให้ ตัวละคร ตามลำดับ ตั้งแต่ เด้าน้อยรู้ว่าปัญหาของตนเองคือ กระจกไม่สวย หางก็สั้น ไม่รู้ว่า จะ แสดงอะไรในงานวันเกิดของข้างน้อย เด้าน้อยก็คิดหาวิธีแก้ปัญห โดยการปรึกษาแม่เด้า และ ตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหโดยการนำเอาสิ่งที่ตนมีมาแสดงด้วยการเดินอวดหางสั้นของตนเองจน ประสบผลสำเร็จทุกคนคอบมือให้ ทำให้เด้าน้อยมีความภาคภูมิใจมาก และร่วมกันสรุปว่า คนเรามี อะไรดี ๆหลายอย่าง เพียงแต่ให้เราว่าจะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างไร ให้เด้า ๆนำไปปรับ ใช้ในชีวิตประจำวันได้เช่นเดียวกับเด้าน้อย

สื่ออุปกรณ์

1. นิทานภาพโปร่งใสเรื่อง “วันเกิดของข้างน้อย”
2. เครื่องฉายข้ามศีรษะ และแผ่นหมุนสปินเนอร์
3. เพลงเด้า

ประเมินผล

การสังเกต

1. ความสนใจและให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. การสนทนา ชักถาม แสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญห
3. การกล้าแสดงการแก้ปัญห

ภาคผนวก ค

- คู่มือดำเนินการทดสอบแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา
ของเด็กปฐมวัย (อายุ 5 – 6)
- แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาตนเองของเด็กปฐมวัย
- แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของ
เด็กปฐมวัย

คู่มือดำเนินการทดสอบ

คำชี้แจง

ลักษณะทั่วไปของแบบทดสอบ

แบบทดสอบชุดนี้เป็นแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดประกอบรูปภาพ จำนวน 15 ข้อ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ประเภทละ 8 และ 7 ข้อซึ่งประกอบด้วย

1. ปัญหาของตนเองที่ต้องแก้ไขทันที หมายถึง ปัญหาที่เกิดจากความต้องการ หรือ การกระทำของตัวเองโดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขทันทีในช่วงเวลานั้น จำนวน 8 ข้อ
2. ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น หมายถึง ปัญหาที่เกิดจากความต้องการหรือ การกระทำของตัวเองหรือผู้อื่น โดยมีผลเกี่ยวข้องกับซึ่งกันและกันโดยตรง จำนวน 7 ข้อ

เวลาที่ใช้ในการทดสอบ

1. ผู้วิจัยกำหนดเวลาในการคิดคำตอบของเด็กปฐมวัย ข้อละไม่เกิน 1 นาที รวม เวลาที่ใช้ในการทดสอบฉบับละ 15 นาที
2. จัดเตรียมสถานที่สำหรับการทดสอบเป็นรายบุคคล และจัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการทดสอบซึ่งได้แก่ ตารางบันทึกคำตอบ นาฬิกาจับเวลา และอาจใช้เทปบันทึกเสียงช่วยสำหรับ บันทึกคำตอบของเด็ก
3. สร้างความคุ้นเคยและเป็นกันเองกับเด็ก โดยการชวนสนทนาพูดคุย
4. ดำเนินการทดสอบเด็กเป็นรายบุคคล โดยผู้ดำเนินการทดสอบจะให้เด็กดูภาพและ ใช้คำถาม ดังนี้

ผู้ดำเนินการทดสอบ : หนูดูภาพนี้ซิคะ ถ้าหนูเป็นเด็กในภาพนี้ หลังรับประทาน
อาหารกลางวันที่โรงเรียนหนูรู้สึกปวดฟันมาก หนูคิดว่าหนูจะ
ทำอย่างไร

เด็ก :

ถ้าภายใน 30 วินาที เด็กฟังคำถามแล้วไม่ตอบ ผู้ดำเนินการทดสอบจะถามอีก 1 ครั้ง หลังจากนั้น 1 นาที ถ้าเด็กไม่ยอมตอบถือว่าคิดแก้ปัญหาไม่ได้ และไม่ได้คะแนน

การตรวจให้คะแนน

- 0 คะแนน แทน การคิดแก้ปัญหาไม่ได้หรือไม่ตอบ
- 1 คะแนน แทน การคิดแก้ปัญหาได้ ซึ่งวิธีการคิดแก้ปัญหานั้นไม่เหมาะสม
- 2 คะแนน แทน การคิดแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

ตารางบันทึกคำตอบการคิดแก้ปัญหของเด็ปฐมวัย

ชื่อ.....ชื่อสกุล.....
วันที่.....

ข้อที่	คำถามที่เป็นสถานการณ์ปัญหา	คำตอบ	คะแนน
รวม			

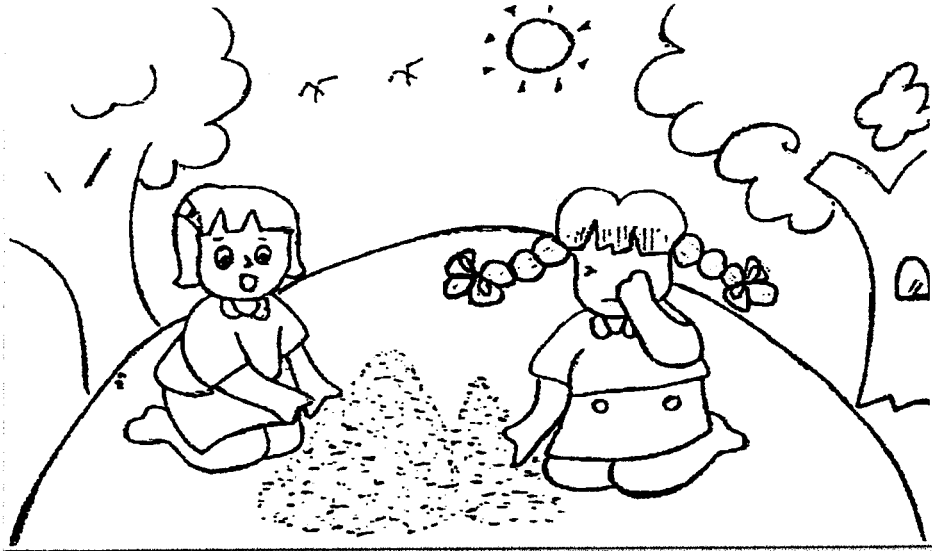
แนวการให้คะแนนคำตอบจากสถานการณ์คำถาม

ข้อที่	คำถาม	คำตอบ		
		0 คะแนน	1 คะแนน	2 คะแนน
1	ในขณะที่หนูกำลังเล่นทรายอยู่ บังเอิญทรายกระเด็นเข้าตา หนูจะอย่างไร	- ร้องไห้ - ไม่รู้	- บอกคุณครู - ให้เพื่อนช่วย - ไปหาหมอ	- ไปหาคุณครู ให้คุณครูพาไปล้างตา - ลืมตาในน้ำ
2	ถ้าหนูถูกมีดบาดมือเลือดไหล หนูจะอย่างไร	- ไม่รู้ - ร้องไห้	- บอกแม่ - ไปหาหมอ - ไปทำแผล - ไปโรงพยาบาล - ให้ครูพาไปหาหมอ	- ให้แม่ทายา - ดิน - พลาสเตอร์ - ทายาเอง - ไปทำแผลที่ห้องพยาบาล
3	เมื่อหนูตื่นนอนที่โรงเรียนหนูรู้สึกปวดฟันมาก หนูจะอย่างไร	- ร้องไห้ - ไม่รู้	- ไปถอนฟัน - แปรงฟัน - อมน้ำเกลือ - บอกครูว่าปวดฟัน - ไปหาหมอฟัน	- บอกครูให้พาไปหาหมอ - บอกครูให้โทรไปหาพ่อแม่แล้วให้พ่อแม่พาไปหาหมอ
4	ในขณะที่เข้าแถวเคารพธงชาติตอนเช้า หนูรู้สึกปวดปัสสาวะมาก หนูจะทำอย่างไร	- ร้องไห้ - ไม่รู้	- บอกเพื่อนให้บอกครู - วิ่งไปเข้าห้องน้ำ - อดทนไว้	- ขออนุญาตครูไปปัสสาวะ - รอให้ร้องเพลงชาติจบก่อนแล้วขออนุญาตครูไปปัสสาวะ

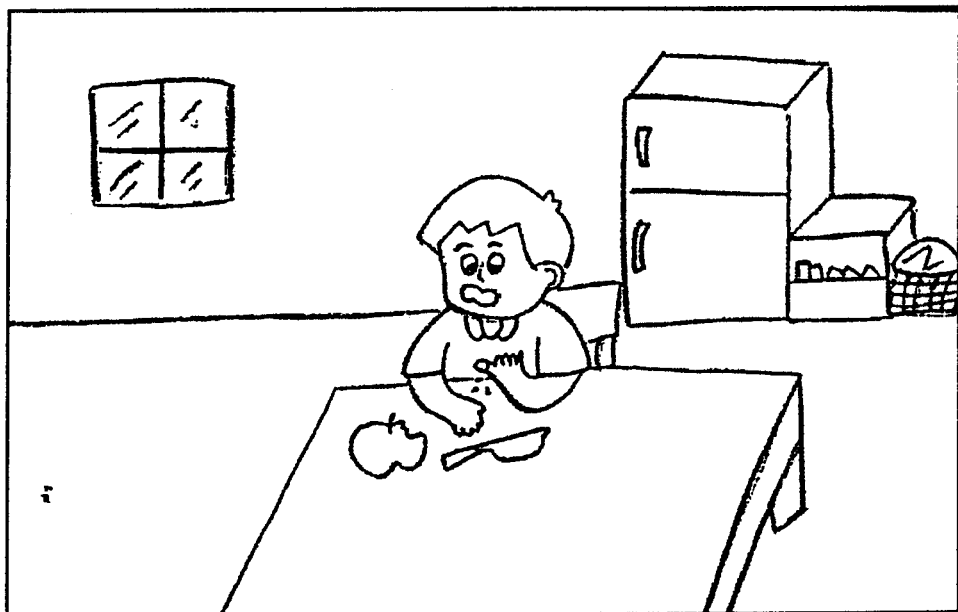
ข้อที่	คำถาม	คำตอบ		
		0 คะแนน	1 คะแนน	2 คะแนน
5	ในขณะที่หนูรับประทานอาหารหนูบังเอิญเคี้ยวถูกพริกที่มีรสเผ็ดมาก หนูจะทําอย่างไร	<ul style="list-style-type: none"> - ร้องไห้ - ไม่รู้ 	<ul style="list-style-type: none"> - บอกครู - หยุดรับประทานอาหารทันที - ให้เพื่อนเอาน้ำให้ดื่ม 	<ul style="list-style-type: none"> - บอกครู - ขออนุญาตครูไปดื่มน้ำก่อนกลับมารับประทานอาหารต่อจนอิ่ม
6	ในขณะที่หนูกำลังสอยมะม่วงมีเศษผงหล่นเข้าตา หนูจะทําอย่างไร	<ul style="list-style-type: none"> - ร้องไห้ - ไม่รู้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้เพื่อนช่วยเช็ดผงออกจากตาให้ - เอาน้ำล้างตา 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้เพื่อนช่วยเช็ดผงออก - เอาผงออกเอง - เอาน้ำล้างตาเอง
7	ขณะที่หนูเดินทางกลับบ้านบังเอิญฝนตกหนักหนูไม่ได้เตรียมร่มมาด้วย หนูจะทําอย่างไร	<ul style="list-style-type: none"> - ร้องไห้ - ไม่รู้ - ไม่ตอบ 	<ul style="list-style-type: none"> - ขอบริเวณที่มียี่ม - หลบใต้ต้นไม้ - วิ่งตากฝนกลับบ้านเลย 	<ul style="list-style-type: none"> - ขอบริเวณที่มียี่ม - หลบที่บ้านคนข้างทาง - รอผู้ปกครองมารับ
8	ขณะที่หนูเล่นลูกปัดอยู่หนูเจอเอาเม็ดลูกปัดใส่ไว้ในรูหูแล้วเอาออกไม่ได้ หนูจะทําอย่างไร	<ul style="list-style-type: none"> - ร้องไห้ - ไม่รู้ 	<ul style="list-style-type: none"> - เอามือแหย่เอาเม็ดลูกปัดออกเอง - บอกครูช่วยเอาออกให้ - ไปหาหมอตรวจเอาออกให้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้เพื่อนบอกครูช่วย - ไปสถานีอนามัยที่ใกล้ที่สุด - บอกครูติดต่อผู้ปกครองนำส่งหมอ

สถานการณ์คำถาม

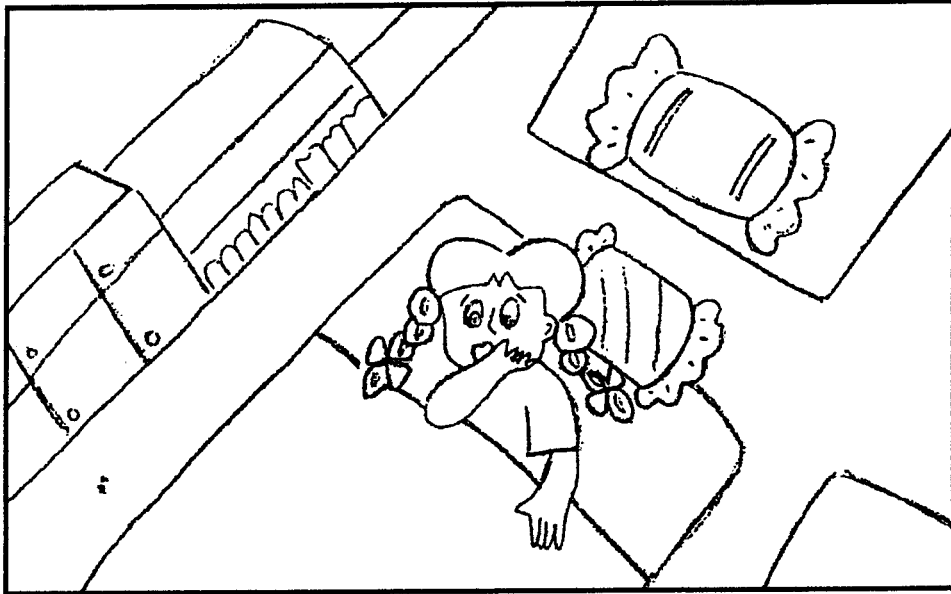
1. ในขณะที่หนูกำลังเล่นทรายอยู่ บังเอิญทรายกระเด็นเข้าตา หนูจะอย่างไร

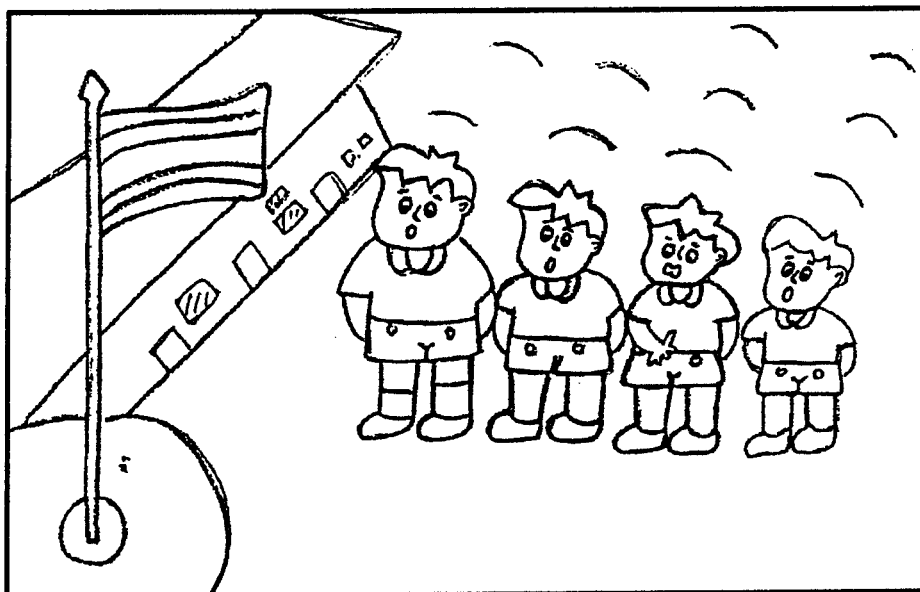
2. ถ้าหนูถูกมีดบาดมือเลือดไหล หนูจะอย่างไร

3. เมื่อหนูตื่นนอนที่โรงเรียนหนูรู้สึกปวดฟันมาก หนูจะอย่างไร

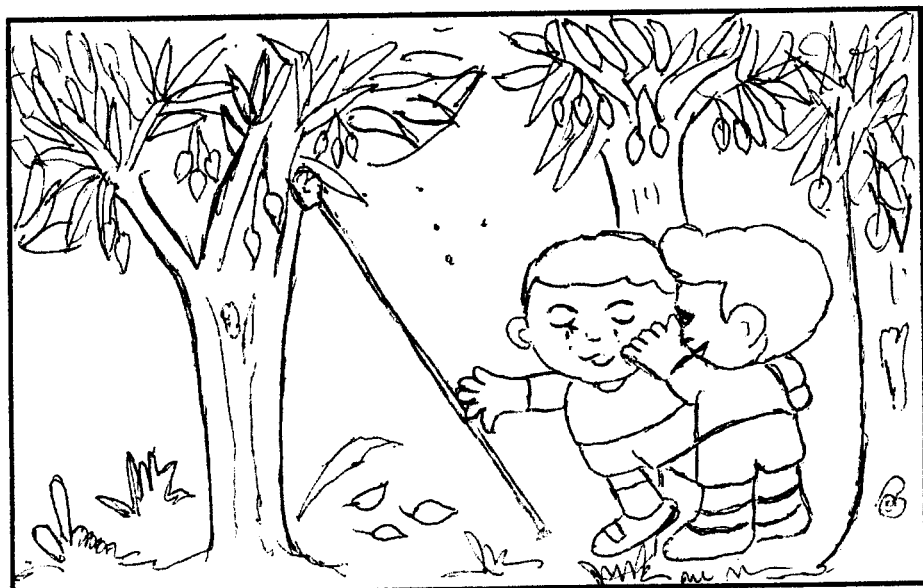
4. ในขณะที่เขาแถวเคารพธงชาติตอนเช้าหนูรู้สึกปวดปัสสาวะมาก หนูจะอย่างไร

5. ในขณะที่หนูรับประทานอาหารหนูบังเอิญเคี้ยวถูกพริกที่มีรสเผ็ดมาก หนูจะทำอย่างไร

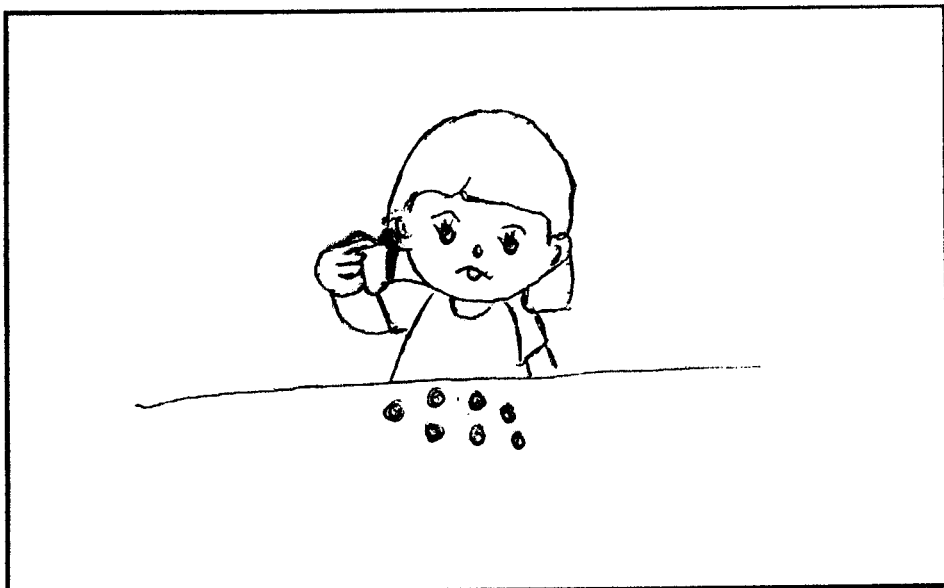
6. ในขณะที่หนูกำลังสอยมะม่วงมีเศษผงหล่นเข้าตา หนูจะทำอย่างไร

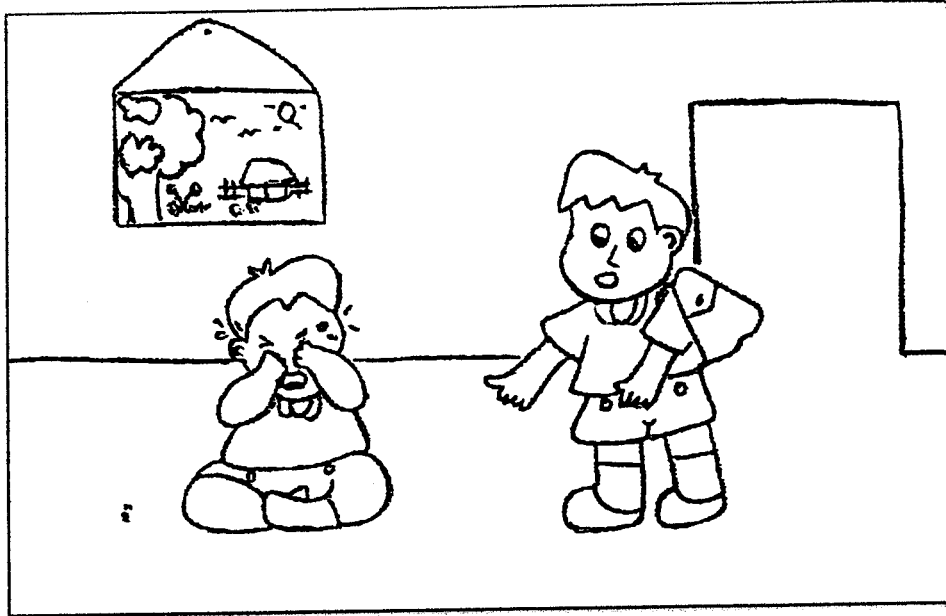
7. ขณะที่หนูเดินทางกลับบ้านบังเอิญฝนตกหนักหนูไม่ได้เตรียมร่มมาด้วย
หนูจะอย่างไร

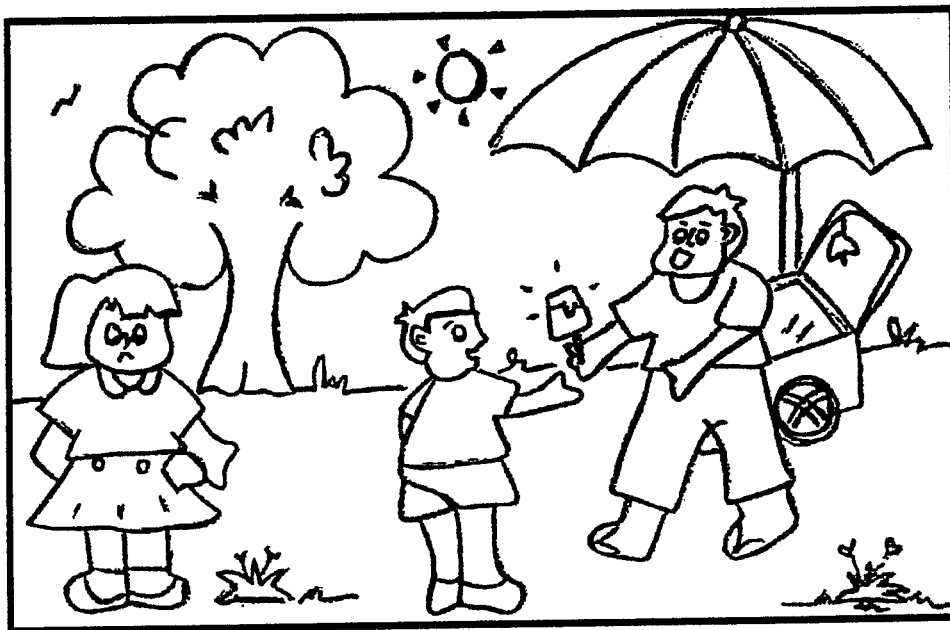
8. ขณะที่หนูเล่นลูกปัดอยู่หนูพลอยเอาเม็ดลูกปัดใส่เข้าไปในรูหูแล้วเอาออกไม่ได้
หนูจะอย่างไร

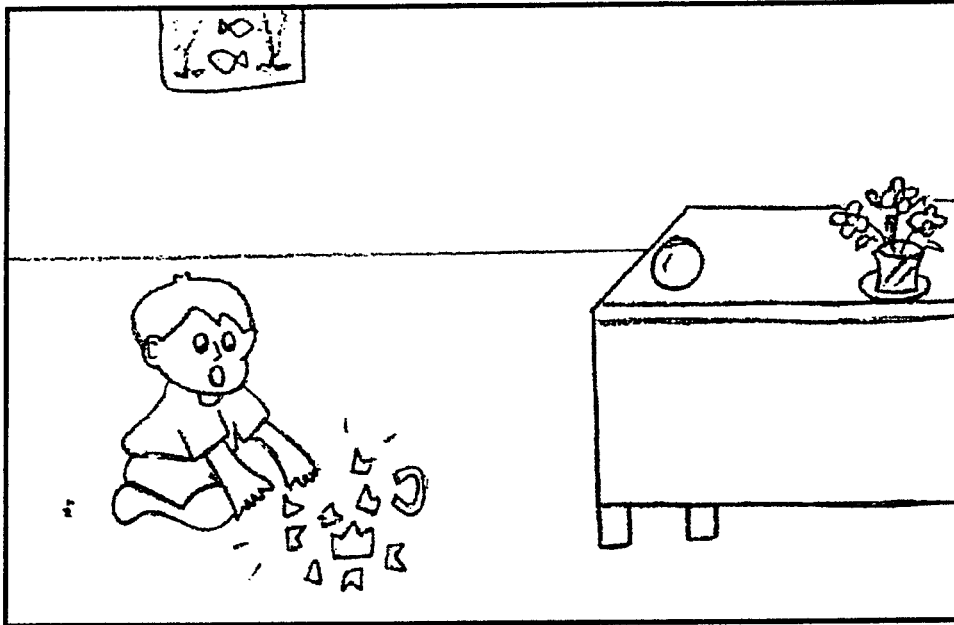
9. ตอนเช้าน้องชายของหนูไม่ยอมไปโรงเรียนร้องไห้เอากระเป๋าใหม่ที่แม่เพิ่งซื้อให้หนู หนูจะอย่างไร

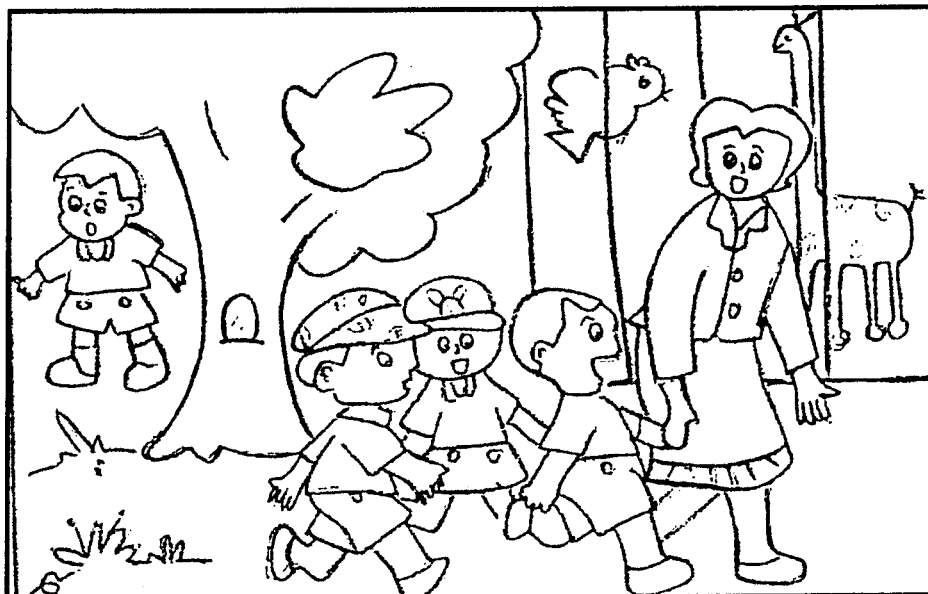
10. ถ้าหนูเห็นเพื่อนกินไอศกรีมหนูอยากกินบ้างแต่ไม่มีเงิน หนูจะอย่างไร

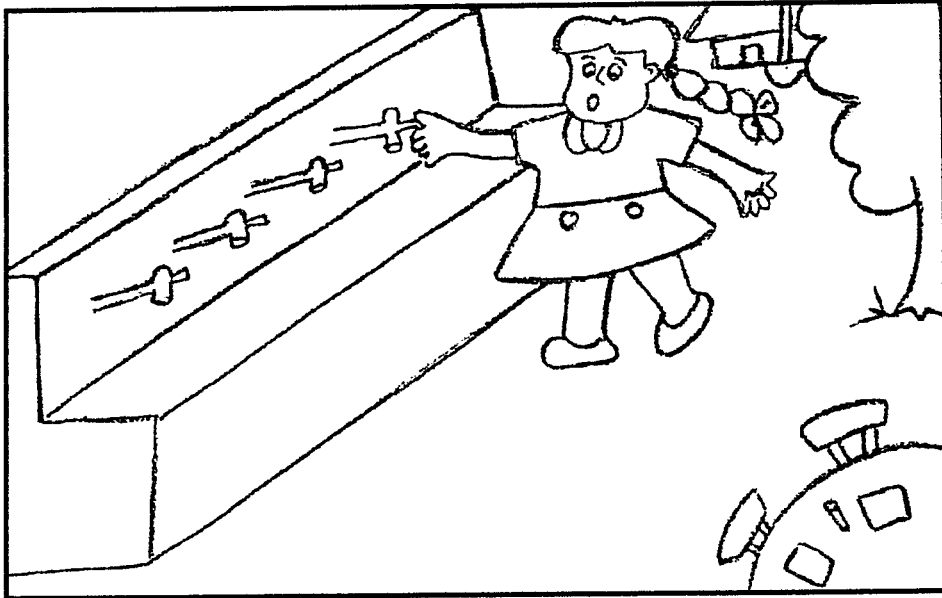
11. ถ้าคุณครูให้หนูถือแก้วน้ำของคุณครูไปวางไว้บนโต๊ะ แล้วหนูทำแก้วน้ำหล่นแตก หนูจะอย่างไร

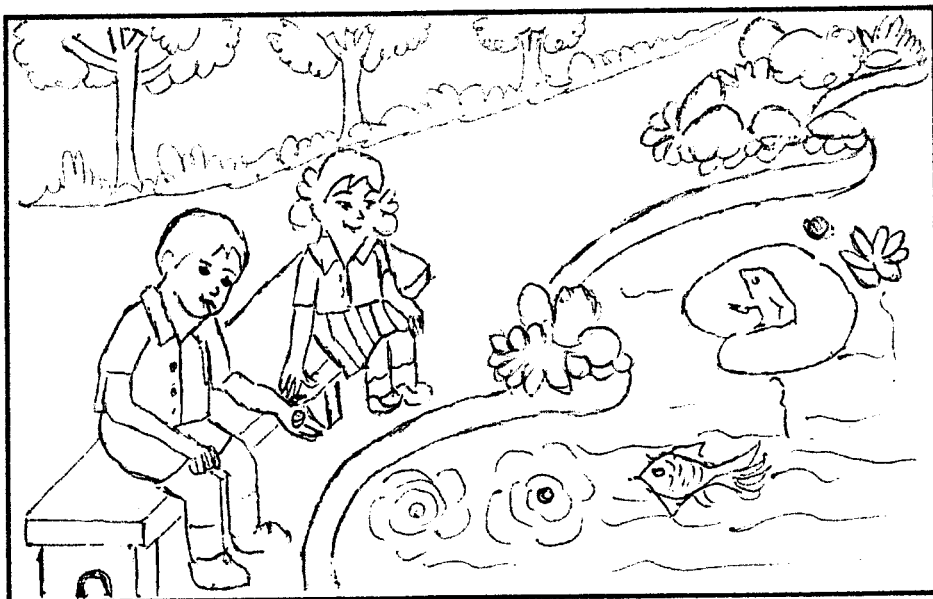
12. ถ้าคุณครูพาหนูและเพื่อน ๆ ไปเที่ยวสวนสัตว์ แล้วหนูเดินหลงทางกับเพื่อน ๆ หนูจะทำอย่างไร

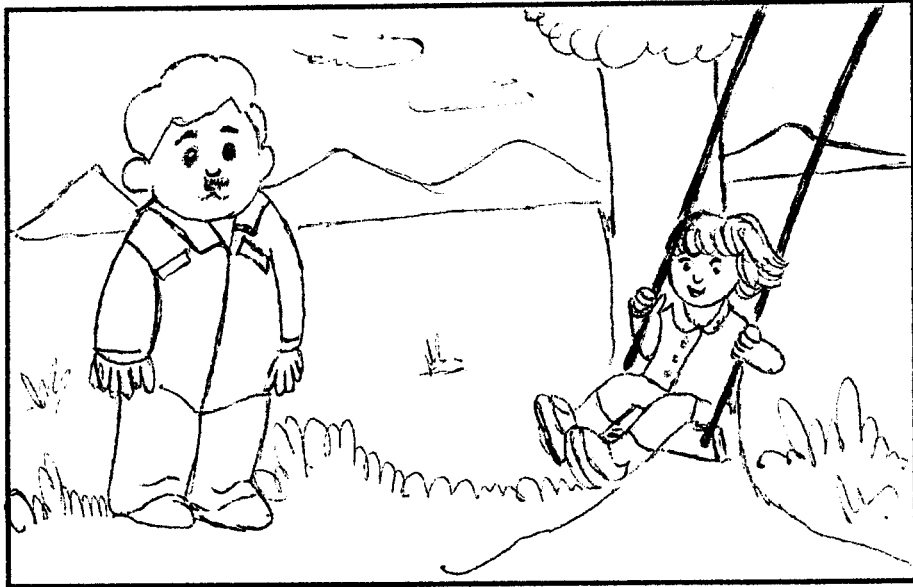
13. ในขณะที่หนูเปิดก๊อกน้ำจะล้างมือแต่น้ำไม่ไหล หนูจะอย่างไร

14. เพื่อนของหนู โยนก้อนหินลงไปในสระน้ำสาธารณะ หนูเตือนเขาแล้วก็ไม่ฟัง หนูจะอย่างไร

15. ขณะที่หนูเล่นชิงช้าอยู่ตามลำพัง มีคนแปลกหน้าเข้ามาทักทาย หนูจะอย่างไร

ภาคผนวก ง

- ตารางแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
- ค่าความยากง่ายและอำนาจจำแนกรายข้อแบบทดสอบ

IOC รายข้อ

เนื้อหา	แบบทดสอบ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
		คนที่ 1 อ.พิมพ์ใจ	คนที่ 2 อ.สมคิด	คนที่ 3 อ.สุมิตรา		
ความสามารถการคิด แก้ปัญหาของตนเอง ที่ต้องแก้ไขทันที	1	1	1	1	3	1.00
	2	0	1	1	2	0.67
	3	1	1	1	3	1.00
	4	1	1	1	3	1.00
	5	1	1	1	3	1.00
	6	1	1	1	3	1.00
	7	1	1	1	3	1.00
	8	1	0	1	2	0.67
ความสามารถการคิด แก้ปัญหาของตนเอง ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น	9	1	1	1	3	1.00
	10	1	1	0	2	0.67
	11	1	1	1	3	1.00
	12	1	1	1	3	1.00
	13	1	1	1	3	1.00
	14	1	1	1	3	1.00
	15	1	1	1	3	1.00
รวม					42	0.93

สูตรที่ใช้หาค่า IOC ทั้งฉบับ (บุญเรศ ภิญโญอนันตพงษ์. 2545 : 95)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

$$IOC = \frac{42}{45} \quad IOC = 0.933$$

IOC ทั้งฉบับ 0.93

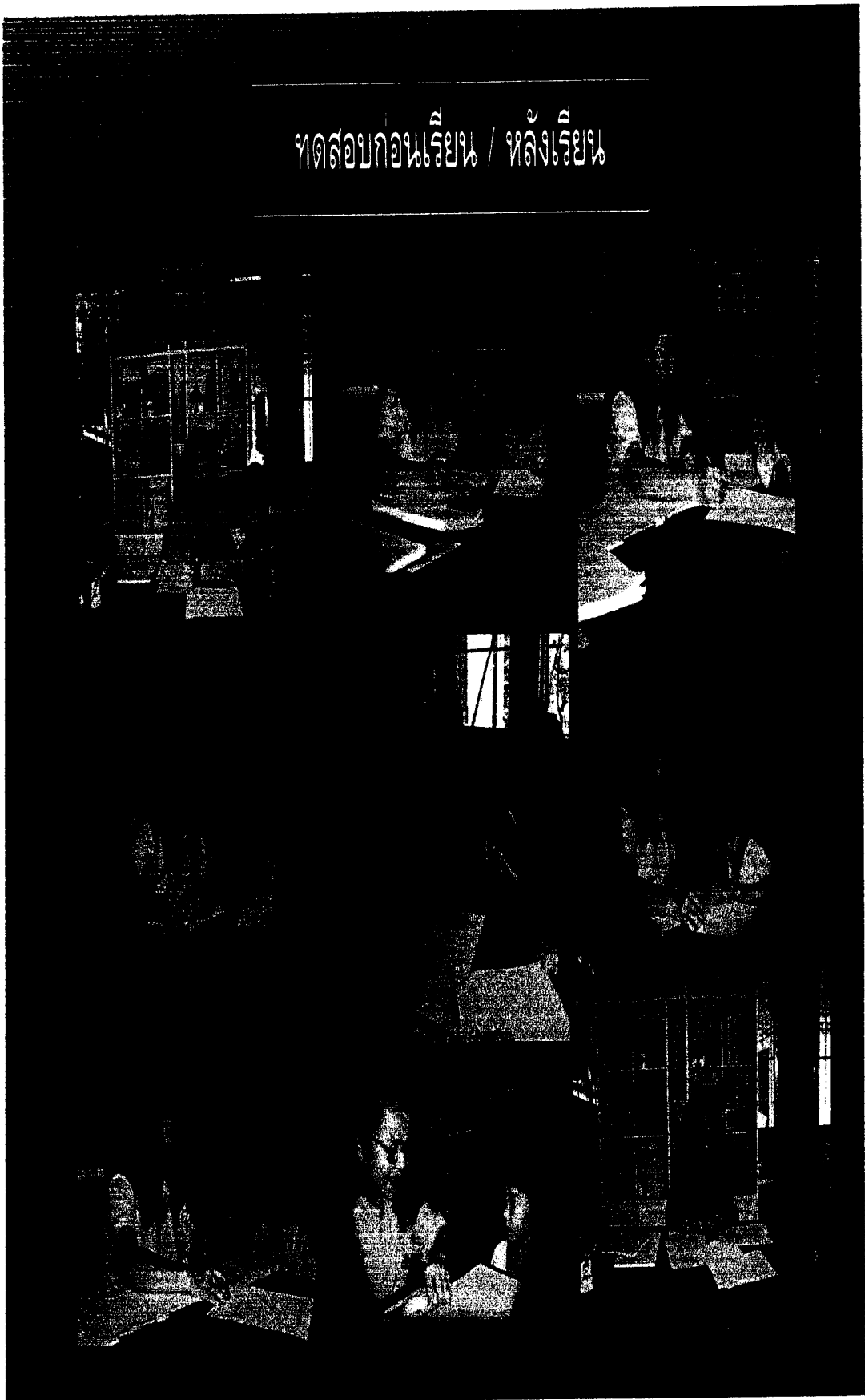
ผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบ

ความสามารถในการแก้ปัญหของตนเอง และความสามารถในการแก้ปัญหของตนเองที่เกี่ยวข้อง
กับผู้อื่น

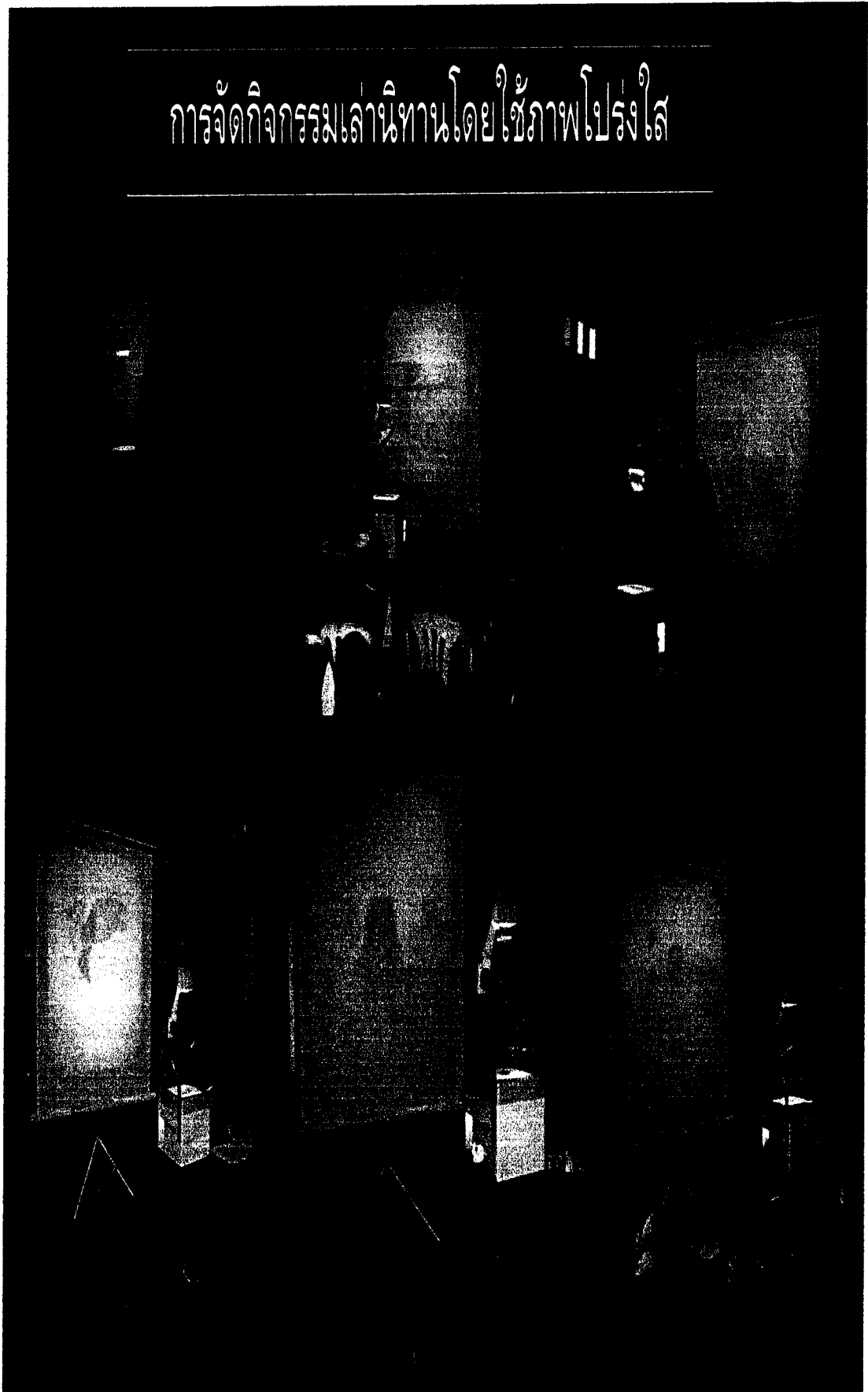
ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ค่าความเชื่อมั่น
1	0.47	0.16	0.22
2	0.53	0.26	0.22
3	0.53	0.26	0.26
4	0.58	0.37	0.25
5	0.58	0.37	0.22
6	0.47	0.16	0.26
7	0.53	0.26	0.25
8	0.47	0.16	0.26
9	0.63	0.47	0.25
10	0.68	0.58	0.22
11	0.53	0.26	0.26
12	0.68	0.58	0.20
13	0.68	0.58	0.22
14	0.47	0.16	0.26
15	0.63	0.47	0.26

ภาคผนวก จ
ภาพกิจกรรมการดำเนินงานภาพโปร่งใส

ทดสอบก่อนเรียน / หลังเรียน

การจัดกิจกรรมเล่นิทานโดยใช้ภาพโปร่งใส

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ ชื่อสกุล	นางปราณีรัตน์ พย์กมลบุตร
วันเดือนปีเกิด	27 มิถุนายน 2498
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	114 ซอยโชคดี ถนนลำปาง – แม่ทะ ตำบลพระบาท อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง 52000
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	ครูชำนาญการพิเศษสาขาปฐมวัย
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านสบป่าด อำเภอแม่เมาะะ จังหวัดลำปาง 52200
ประวัติการศึกษา	พ.ศ.2517 ประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเซนต์ยอแซฟ ตำบลท่าแร่ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร พ.ศ.2528 คหกรรมศาสตร์บัณฑิต (คศ.บ.) (วิชาเอกพัฒนาการเด็กและครอบครัว) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ.2552 ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช